

آواز

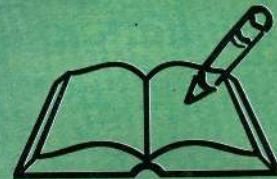
RTA

Ketabton.com

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شماره دوم سال ۱۳۸۶

د ملی رادیو تلویزیون رسالت

افغانستان یو اسلامی او د لرغونی تمدن او فرهنگ لرونکې هیواد دي زموږ ټولنه له پخواه یوه دودایزه ټولنه وه چې بیا په کې درې لسيزې خپل منځې جگړې روانې وې دکورنیو جگړو له امله زیات شمیر ماشومان او ځوانان له ښوونې، سواد زده کړه څخه بې برخې پاتې شول په داسې شرایطو کې یو له مهمو او با ارزښته چارو او اړتیا وو څخه چې نن ورځ ورته ډیره احساس کیږي هغه د ښوونې، روزنې دو دول او پراختیا، پر دو برخو په خواکې ټولنیزو کړنو، دود دستور ته پاملرنه او ځینې نور شرایط دي چې په نظر کې ونیول شي، ځکه ټولني ته ناآشنا، سیاسي، ایديالوژیکي بدلونونو وښودله چې ټولنه محافظه کاره ده او په دا ډول بدلونونو د بغاوت ډگر گرځي او د رسینو په تیره بیا د ملی رادیو تلویزیون دنده ده ترڅو د وگړو عمومی پوهې، معلوماتو د زیاتولو لپاره ښی لاري چاري په خپلو خپرونو کې پلي کړي نن ورځ په هیواد کې خصوصی غوړزو او تصویري رسنیو ناڅاپي را غوړیدنه او زیاته پراختیا د شخصی او ځانگړو سلیقو او گټو له مخې د ځینو رسنیو خپرونې ټولنه د رسني لخوا یو بل بحران، ناامیدی، ناهیلی او عمومی خپگان خواره و خوځوله بې له شکه چې ښکته بیان، آزادی او د رسنیو آزادی قوانین لوي بدلونونه دي چې افغانستان د تیرو شپږو کلونو کې شاهد وه، خو ډیر غله د عمومی گټو او ملي منسلحتونو لپاره باید د خپرونو اندول وساتل شي. ملی رادیو تلویزیون د تجربو لرونکو کارکوونکو په لاسونو کې کولای شي د سیاست او عمومی ودې له چاری سره ښه هم غږ شي. دغه لویه رسني په دي هڅو کې ده چې ښه او له محتوا څخه ډک پروگرامونه د نشر څپو ته وسپاري، هیله مند یو چې دڅښتن تعالی په ارامه په همدې لاره کې لا بریالیتوبونه ترلاسه کړي.

مدیر مسوول

به نام خداوند توانا

صاحب امتیاز : رادیو تلویزیون ملی

تمت نظر : دکتور عبدالواحد نظری

شمس راد غلام محمد سروری

مدیر مسئول : لمیه امدزی

مسئول چاپ : عبدالقدیر صائم امدی

موبایل : ۰۷۹۹۳۵۳۳۶۲

گرافیک و دیزاین : عبدالولید ممیدی

در برتگهای این شماره

۲ - رویداد های فرهنگی

۴ - پیژند نه

۶ - عبدالمی میببی

۱۲ - مولوی دروغ سفیر

۱۶ - ماهیت مکالمه

۱۸ - پرودیو سرکیست

۲۱ - اقیانوس عشق

۲۷ - اشعار انتخابی

۳۰ - ویرژی ...

۳۲ - کالم

۳۴ - مصامبه و مید صابری

۳۸ - داستانی ژانرونه

۴۰ - مفریات فودسرانه ..

۴۲ - پلان نشراتی TV

۴۴ - رادیو افغانستان

۴۶ - رادیو کابل

نشانی: وزیر محمد اکبرخان / سرک ۱۳ / ریاست

عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان .

تلفون: ۲۱۰۳۱۶۴

تیراژ : ۱۰۰۰

آوازدر ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

پشتی اول لینا علم

چاپ : مطبعه آزادی

رویداد ملی فرهنگی

افتتاح فلم سایه سیاه

سینما یکی از هنرهای زیبا، ظریف و دلچسپ است که میلیون ها میلیون بیننده در سطح جهان دارد. فلم ساز از طریق سوژه سناریو آنرا به تصویر می کشد در این اواخر اداره فلم های مستند و داستانی هنر و ادبیات تلویزیون ملی افغانستان با سایه سیاه را در تالار رادیو افغانستان با حضور داشت يك تعداد از مامورین عالی رتبه دولتی، اعضا پارلمان، روسا، فلم سازان و هنر پیشه گان سینما توسط عبدالواحد «نظری» رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی افتتاح و به نمایش گذاشت.

آقای امین «رحیمی» کارگردان فلم (سایه سیاه) در مورد سناریو فلم متذکره چنین گفت:

فلم برمبنای خشونت علیه زنان در افغانستان ساخته شده است. سناریو از کبیر «رحیمی»، معاون پرودسر ولید صدیقی در فلم، شکیب ایمل، یاسمین یارمل، پروین مشتعل، آمنه تقوا، ربابه، عزیز رووف، خالد حضرت زاده، غزل احمد، فردوس یولداش نقش دارند.

د تیاتر څلورم ملی جشن

تیاتر د هغو اووگونو هنرونو له څخه دی چې ۱۳۰۰ کاله مخکې له میلاد څخه یې په لرغوني یونان کې خپل علمي بنسټ کېښود.

په افغانستان کې هم دې هنر د نورو هیوادونو سره یوځای خپل پرمختګ پراوونه سرته رسولې دي. خو دهیواد د وروستیو لسيزو ناخوالو دغه بهیر وځندا وه آن دا چې ځینې ارزښتناکې لاسته راوړنې ضایع شوي. د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت د تیاتر او سینما برخې ته خاصه پاملرنه لري، چې له نیکمرغه د دراماتیکو هنرونو مرکز، د کابل پوهنتون د ښکلو هنرونو د پوهنځي د تیاتر څانګې، د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت، د گوپته انستیتوت، بریتیش کنسل، د فرانسې فرهنگي مرکز، د امریکا سفارت او ځینې نورو فرهنگي او هنري نهادونو په مرسته وتوانیدل چې د تیاتر څلورمه جشنواره د وږي د میاشتي له دریمې نیټې نه تر اتمې پورې نندارې ته وړاندې شوی د سپر کال په جشن کې ۵۱ نندارې چې د هغې جملې څخه ۲۲ نندارې د هیواد د بیلا بیلو ولایتونو څخه ۱۰ نندارې د کابل د ولایت څخه او ۱۸ نندارې د کابل پوهنتون د ښکلو هنرونو د پوهنځي د محصلانو لخوا ننداره ورکړ شوي.

فیستوال فلم های افغانی

تلویزیون ملی افغانستان به مناسبت هشتادو هشتمین سالروز استرداد استقلال کشور فیستوال فلم های افغانی را از تاریخ دهم اسد هر شب از طریق تلویزیون ملی به نمایش گذاشته است.

آقای میر عبدالعزیز مدیر عمومی اداره سینمایی در مورد گفت: بیست دو فلم افغانی از ساخته های افغان فلم که انعکاس دهنده جهات مختلف زنده گی مردمان کشور ما میباشد در این فیستوال به نمایش گذاشته شده است. به همین ترتیب در نظر است تا فلم های داستانی و مستند تلویزیونی را هم به تعقیب فلم های بلند داستانی به نمایش بگذاریم. آقای عبدالعزیز افزود: که نمایش فلم های افغانی به یقین نماینگر زنده گی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، رسوم و عینعات مردم کشور ماست. که نمایش دادن همچو فلم ها در اثر گذاری بالای اذهان مردم به خصوص تشویق و رو گردانیدن جوانان از فرهنگ بیگانه رول مؤثری خواهد داشت.

د خطونو خزانه

په افغانستان کې د خطونو خزانه د هغې ټولنيزې عنوان دی چې په هغې کې ډول ډول اسلامي خطونه چې د هرات د معاصر خطاط او هنرمند محمد علي عطار په هنري فلم برابر او چاپ شوي ده دغه ټولنيزه د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت په ميرانه د خطاطي او په بنکلي خط ليکني د هنر د بيا سمون په موخه برابزه شوي ده. د باختر اژانس د خبر له مخي په افغانستان کې د خطونو په خزانه کې هغه ټول ډول ډول اسلامي خطونه شامل دي چې په هيواد کې د ثلث د خط د ډگر د نوميايي محمد علي عطار هنري آثار په کې خاي کړي شوي دي.

ددغي خزاني په سرريزه چې د اطلاعاتو او فرهنگ د وزير عبدالکريم خرم له خوا ليکل شوي ده ويل شوي دي چې د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت په هيواد کې د اصيل فرهنگ د ودي او ملاتړ په لاره کې هڅه او هاند کړي چې له يوي خوا له کمي او کيفي پلوه د هنري اثارو په برابرولو کې ښه والي را منځته کړي او له بله پلوه هنرمندانو ته داسي زمينه برابره شي چې په مناسبو شرايطو کې خپل هنري اثار مينه والو ته وړاندي کړي او دهنر په برکت خان ته د ژوندانه امکانات برابر کړي په دي خزانه کې ديباچه او شرح د تاريخ دټولني د غړي ماهر هروي لخوا چمتو شوي دي.

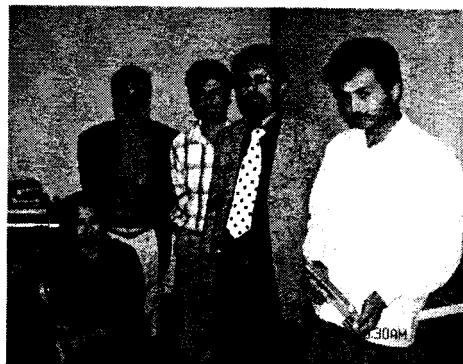
د دغه اثر کتنه له شک پرته په افغانستان کې تاريخ او ډول ډول اسلامي خطونو ته کتنه ده.

تعويض آرشيف راديو به

سيستم ډيجيټل

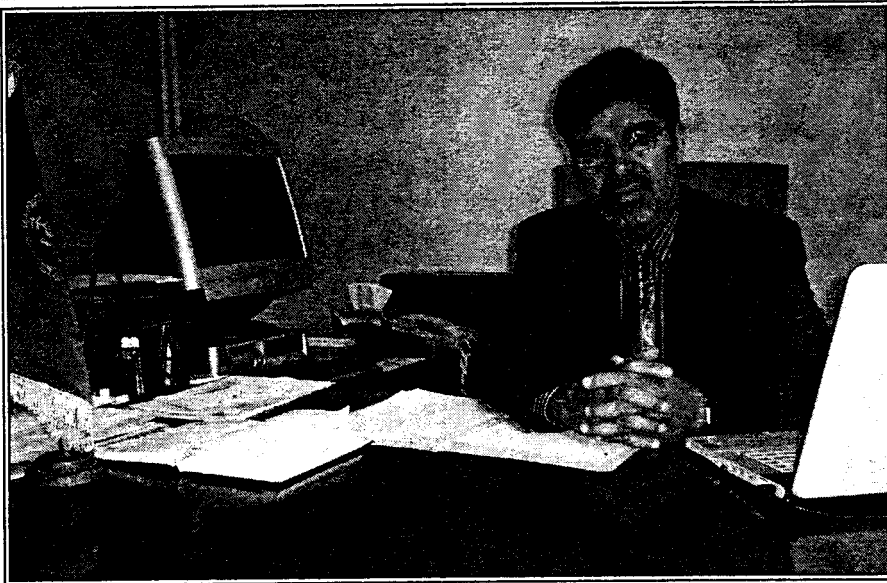
آرشيف راديو افغانستان يکې از با ارزش ترين آرشيف کشور می باشد. که از سال (۱۳۴۲) به حفظ و نگهداری آهنگ های هنر مندان و برنامه های مختلف راديو ثبت فيته های ريلی و در آرشيف نگهداری می شود. به مرور زمان فيته ها کهنه و فرسوده گرديده و برای جلوگیری از محو کيفيت صدا چه تدابير اتخاذ گرديده است.

آقای تاج محمد احمد زاده مدير عمومي آرشيف راديو افغانستان در اين مورد گفت: دو پروژه در راستای ډيجيټل سازی فيته ها آغاز به کار کردند پروژه فرانسوی ها ، انستيتوت مطالعات امريکا برای افغانستان، تقريباً ۱۲۵۰ فيته ريلی تبدیل به CD ها شد. آقای احمد زاده افزود ده تن از کارمندان اداره آرشيف توسط اشخاص مسلکی پروژه امريکايی و فرانسوی آموزش داده شد. و حال کار ډيجيټل سازی توسط کارمندان اداره صورت می گيرد. و تمام فيته های ريلی تبدیل به CD خواهد شد.

حفظ آثار باستانی کشور

به منظور حفظ آثار باستانی اخيرا کنفرانس مطبوعاتی به اشتراك پوهنمل غلام نبي فراهی معين مالی و اداری وزارت اطلاعات و فرهنگ، عمر سلطان معين فرهنگي وزارت اطلاعات و فرهنگ و داکتر جلال زاده معين وزارت انکشاف شهر در مرکز بين المللی مطبوعات دایر گرديد. آقای فراهی گفت: وزارت اطلاعات و فرهنگ بخاطر حفظ و بازسازی آثار و ابدات تاریخی ولایت بامیان پلانی را باهمکاری وزارت انکشاف شهری، فواید عامه، انرژی و آب اداره حفظ محیط زیست تهیه و ترتیب نموده تا هنیاتی به ولایت بامیان سفری داشته باشند که ساحات باستانی و تاریخی را از نزدیک دیده و به طور علمی و مسلکی مورد غور و بررسی قرار دهند همچنان هنیاتی مذکور کنفرانس سه روزه را به منظور حفظ و نگهداری میراثهای فرهنگی ابدات تاریخی و جلوگیری از حفريات و کندن کاری های خودسر و غیر فنی برای مردم محل دایر کردند.

پېر پېر

په وروستيو کلونو کې د سينما توگرافي د رييس او بيا د هنرمندانو د ټولني د سينما د انجمن د رييس په توگه او ورسره په خواکي د هنرونو په پوهنځي کې د استاد په توگه وگمارل شو. بناغلي نظری له ۱۳۶۱ کال راهيسې د طنز په ليکولو پيل کړي او همدا راز تيوريکی مقالې او ژباړې يې د سينما په هکله فلمی لنډي سناريوگانې، لنډي نندارې کـــوچنيانو ته داستانونه او طنزونه په داخل او بهر کې چاپ شوي دي:

د بناغلي نظری دغه طنزی مجموعې تر اوسه چاپ شوي دي. (اگر نښی باور کن) په کال ۱۳۷۵ (گله راشه که يې گوري) په ۱۳۷۵، (واه واه گل سيب) په ۱۳۷۵ (کله وار د ابا کله وار....) ۱۳۸۰ (او ديگه چطور هستی) ۱۳۸۰ (يک به دنيا صد به آخرت) ۱۳۸۲ (آخر به خنغه

د بناغلي نظری لنډه پېژندنه: عبدالواحد نظری د داکتر محمد امين نظری زوی په ۱۳۳۲ هـ ش کال د کب د مياشتې په شپږمه د کندهار په ښار په يوه روحاني کورنۍ کې دنيا ته سترگي پرانستلي له لومړينو زده کړو وروسته د کندهار په احمد شاهي د کابل د ميرويس نيکه په متوسط او د رحمن بابا په ليسه کې يې زده کړې ترسره کړې په ۱۳۵۲ کال کې د کابل پوهنتون د حقوقو په پوهنځي کې شامل شو په ۱۳۵۳ کال کې د لوړو زده کړو په غرض د سينما او تلويزيون په خانگه کـــي بلغاريا هيواد ته واستول شو.

په ۱۳۶۱ کال کې د دوکتورا معادل ديپلوم په لاس ته لاړلو سره هيواد ته راستون شو د ۱۳۶۱ کال راهيسې د دايرکتر په صفت لومړی په تلويزيون او بيا په افغان فلم کې په کار بوخت شو

د دي لپاره چې ملی راديو تلويزيون گټور او له محتوا څخه ډک پروگرامونه او خپروني چمتو او خپري کړاي شي په رهبري کې يې د تجربې خاوند او سابقه لرونکي کس ته اړتيا احساس کيده د همدې اړتيا لپاره د اطلاعاتو او فرهنگ وزير بناغلي عبدالکريم خرم په وړانديز او د جمهوري رياست په منظوری بناغلي عبدالواحد نظری د راديو تلويزيون د لوي رياست مشر په توگه وټاکل شو.

د راديو تلويزيون او د آواز مجلې کارکونکي په داسې دندي د گمارل کيدلوله امله د بناغلي عبدالواحد نظری چې د پوهي او تجربې خاوند او مسلکی شخص دي د زړه له کومې مبارکي وايي او هيله منديو چې د نوموړي د لارښووني لاندي ملی راديو تلويزيون خپروني په ملی او بين المللی کچه مينه وال ومومي.

افغانی سینماگر دي
چي په يوه بين المللی
سینمايي فستیوال کې
د ژورۍ په صفت
بلنه ترلاسه کوي ،
او د افغانستان د
کلتور د غوره
کارکونکي لقب په
۱۳۶۶ کال کې
ترلاسه کړ او ډيري
نوری مطبوعاتی او

هنری جایزی او
ډیپلومونه يي د هیواد
په د ننه او بهرنیو
فستیوالونو کې
ترلاسه کړي دي. په
دي وروستیو کې په
بهرکي د افغانستان د
ژورنالستانو ټولني د
نوموړی (اگرندی
باور کن) طنزی
ټولگي ته د طنز
غوره جایزه ورکړي

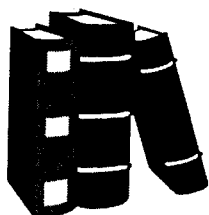
ده.
بناغلي نظری په
وروستیو کې د آریانا
تلویزیون رئیس او
بیاد شمشاد د
تلویزیون رئیس په
توگه دنده هم ترسره
کړي ده .

شي) ۱۳۸۴.

بناغلي نظری د هغه علاقې له
مخې چې د تمثیل او هنر سره يي
درلوده په ۱۳۴۴ هـ ش کال کې د
وخت د راډیو د کوچنیانو د
پروگرام سره همکاري پیل کړه
ترڅو د دی پروگرام کاکا منجانی
شو، بیایي د راډیو ډرام او داستان
په برخه کې په کار پیل وکړ. او د
نورو رنگارنگ رولونو ترڅنگ
يې د پرله پسي داستان د سکیني
او اومرا په نامه د اومرا رول
ولوبو او همدا راز د لومړنی
مسترفلا ورکميدي ننداره را پیل
کړه.

هنری جوړونې يي د تحصیل په
دوران کې د نورو لنډو مستندو او
هنری فلمونو ترڅنگ تلویزیونی
فلمونو لکه: (ستاسو په هیواد کې
مگر خرښته) او (دري شپې د یو
زرو یوی شپې څخه) د یادوني
وړ دي. په ۱۳۶۲ کال کې لوري
هنری فلمونو يي د (لحظه ها)
په ۱۳۶۲ کال کې د (لمر په لور)
په کال ۱۳۶۸ د (کونډي زوي)
لومړی کميډي سریال په ۱۳۶۹
کال کې په درو برخو کې،
(کمره) په ۱۳۸۰ او (هجرت)
فلم په کال ۱۳۸۲ د سینما مینه
والوته وړاندي کړل. او لومړنی
تلویزیونی تياتر هم د (رییس) په
نامه او (انجلي) د دي د جوړونو
څخه دي.

بناغلي واحد نظری لومړی

عبدالحی حبیبی دانشمند دایره المعارفی

استاد عبدالحی حبیبی از نفیگان طراز اول دانش و فرهنگ ماست و از لحاظ اطمینان به دانش های گوناگون به گونه فرزانه گان پاریس، شاید بزرگترین دانشمند و فرهیخته مرد فرهنگ معاصر افغانستان است.

شفصیت علمی حبیبی، منشور کثیرالابعادی است که تمام سامات دانش زمان را فرا گرفته است. به قول یکی از دانشمندان هم (روزگار): "این بزرگ مرد اندیشه و سرشناس، در زبان شناسی، در روزنامه نگاری و صحافت، در متن شناسی، در جهان سیاست و در مسایل فلسفی و اجتماعی تبحر و اطمینان همه جانبه داشت." (۱)

استاد حبیبی تمصیلات اکادمیک و دانشگاهی نداشت، شش سال مکتب خوانده بود، اما به یاری حافظه نیرومند و کار و تلاش مداوم، توانست در همه این عرصه ها استاد مسلم گردد. هم

صمیمت و هم (روزگار) دیگر حبیبی از قدرت حافظه او چنین یاد می کند:

"حافظه غنی و انباشته داشت و فاطراتش به گنیمه می مانست." (۲)

عبدالحی حبیبی، بیش از ۱۱۵ جلد کتاب در عرصه تاریخ، ادبیات، باستانشناسی، و چاپ متون کهن از خود به یادگار گذاشت که در هر یک این آثار، قدرت علمی و ابتکارات و اندیشه های بکر حبیبی، هویداست. به جاست که استاد حبیبی را علامه خوانده اند و بی مناسبت نیست که مهله ادبی یغما از آن بعنوان استاد بزرگوار مشرق زمین یاد نموده است. آن گونه که می نویسد:

"مهله یغما از استاد بزرگوار مشرق زمین عبدالحی حبیبی در ارسال چنین مقالاتی، امتنان و افتخار بسیار دارد." (۳)

عبدالحی حبیبی فرزند ملا عبدالمق در ماه ثور ۱۲۸۹ ماه می ۱۹۱۰، ۱۷ ربیع الاول ۱۳۲۸ قمری در قندهار به دنیا آمد. پدر کلانش مولوی عبدالریم و جدش مولوی حبیب الله ممقق قندهاری است. به همین نسبت تخلص خود را حبیبی انتخاب نموده است. از لحاظ تبار قومی به قبیله کاکر پشتون پیوند دارد.

عبدالحی در ۱۲۹۹ در مکتب ابتداییه شالیمار شامل گردید. بعد از فتم دوره شش ساله مکتب در ۱۳۰۴ شمسی، پای درس مولوی عبدالواسع و مولوی ابوالوفای قندهاری استاد مدرسه نظامیه دکن نشست. بعد از آن دیگر تمصیلات دانشگاهی نکرد و با مطالعه نشرات افغانی، ایرانی و هندی چون

سراج الافبار، میل المتین، کاوه، ایرانشهر، ارمغان، الهلال و سور اسرافیل دیوان اشعار کلاسیک های ادب دری ممشور شد و آشنایی با دیدگاه ها و نوشته های محمود طرزی افغان و سیدمسن تقی زاده، محمد قزوینی، سیدکاظم ایرانشهر، جمال زاده ایرانی، جرجی زیدان مصری، شبلی نعمانی هندی، سلیمان ندوی و دیگران به ارتقای شفصیت علمی فویش پرداخت. (۴)

آموزش زبان های عربی، اردو و انگلیسی را آغاز کرد و با زبان های اوستایی، سنسکریت، فارس باستان، آشنایی تمام یافت. و بدین گونه خود را در تأثیر و تأثر از فرهنگ جهانی آماده ساخت.

حبیبی در ۱۵ سالگی به وظیفه رسمی آغاز کرد و در ۲۲ سالگی در سال ۱۳۱۱ با نوشتن تاریخچه سبکهای شعر پشتو (به فارسی) به کتاب نویسی و تالیف پرداخت، هر چند قبل از آن در جریده هفتگی طلوع افغان مقالات می نوشت.

حبیبی و سیاست:

حبیبی از آغاز جوانی به جنبش مشروطیت علاقمند بود. چه او مبارزه و فعالیت سیاسی را از خانواده به ارث داشت. مولوی عبدالروف کاکای حبیبی در (روزگار) شیرعلی خان تبصید بود، در عصر حبیب الله در ۱۹۰۶ هجری نخستین شماره سراج الافبار به مدیریت او چاپ شد و از روشنفکران بنا آن (روزگار) بود. مولوی عبدالواسع پسر مولوی عبدالروف از اعضای برهسته جنبش مشروطیت اول

بود که در عهد امیر مبین الله زندانی شد و در عهد امان الله خان نظام نامه ها را مطابق به شرع اسلامی تدوین کرد و در ۱۳۰۷ توسط امیر مبین الله کلکانی به توپ پزانده شد. مولوی عبدالرب پسر دیگر مولوی عبدالرووف نیز از مشروطه فوهران اول بود که زندانی گردید و بعد به مرمت پدر رها شد.

مبینی که میراث دار مبارزه و عدالت فواهی بود، در ایجاد مزب ویش زلمیان فعالانه شرکت کرد. در سال ۱۳۲۵ بعد از استعفای هاشم خان، در مالی که رئیس معارف قندهار بود، مبارزات مردم قندهار را در لغو انتقابات جعلی شهرداری همراهی کرد، که در نتیجه مبارزه آنها شهردار جدید انتقاب گردید. بعد از آن شاید مبینی را از میدان سیاست دور سافتند که با همکاری مجید زابلی، وکیل التجار افغانی در چمن مقرر شد. در سال ۱۳۲۷ فود را نامزد وکالت در دوره هفتم شورا سافت که از سوی مردم قندهار انتقاب گردید.

دوره هفتم با مضور شفصیت های چون دکتور محمودی، میرغلام محمد غبار، سید محمد دهقان از بدفشان، عبدالملی مبینی، نظرمحمد نوا از میمنه، مولوی فال محمد فسته از بلخ و محمد کریم نزهی، از شور و هیجان خاصی برخوردار بود. این وکلا بی عدالتی های نظام را آشکارا بیان می کردند نظام این وضع را تحمل نتوانست. در ۱۳۳۰ شاه محمود استعفا کرد و داؤودخان به عنوان صدراعظم به قدرت رسید. مبارزان را به زندان افگند.

مبینی کشور را ترک کرد و به پاکستان رفت در پاکستان مزب سیاسی "آزاد افغانستان" را ایجاد کرد و نشریه پانزده روزه "آزاد افغانستان" را به عنوان ارگان

نشراتی مزب فعال نمود. در نخستین شماره "آزاد افغانستان" مطلب "ندای افغانستان آزاد" را این گونه آغاز نمود.

یا فار و فس زمانه را جازوبی یا پست و بلند دهر را سرکوبی تاچند توان وضع مکرر دیدن عزلی، نصیبی، قیامتی، آشوبی(۵)

مبینی در مبارزه اش استوار و جسور بود. هراسی در دل نداشت از این روست که مردم را به قیام فرا می فواند و می گوید: "قیام مردانه نمایید. آشوبی به سر ستم کاران به پا دارید.

به فرمان سلطنت، شورا از مبینی سلب تابعیت نمود که مبینی مطالب تندی در این رابطه در جریده فویش نشر کرد.

در سال ۱۳۳۱ نظام جمهوری افغانستان را اعلام نمود و فود را رئیس جمهور وقت افغانستان فواند. مزام فود را در ده ماده نشر کرد و اساس اهداف فود را چنین فلاصه نمود:

"می فواهیم بر شالوده، اسلامیت، عدالت، دموکراسی و مصالح ملی و انسانی فود، حکومت ملی و افغانی را در وطن بنیاد گذاریم"(۵). این مزام، فرد والای مبینی را نشان می دهد که در آن روزگار تبارز یافته بود. اصل های که اگر امروز تطبیق شود، پذیرفتنی ترین نظام در افغانستان فواهد بود. در پاکستان مکرروایان آنها، آرزو داشتند، مبینی را به عمال فود تبدیل نمایند، اما مبینی شفصیت وطن فواه و مستقل بود و هیچگاه زیربار آنها نه رفت.

در اواسط دهه ۱۳۳۰ در کابل و تعدادی از شهر های دیگر بیرق پاکستان را آتش زدند، در همین روند قونسلگری افغانستان در پشاور نیز آتش زده شد. درین رابطه مبینی را مسؤول دانستند و

در فانه اش در کراچی نظربند سافتند. عبدالملی مبینی به وسیله همسایه اش نامه های به سفارت افغانستان در کراچی، لندن و وزارت خارجه افغانستان فرستاد و برائت فود را درین زمینه اعلان نمود.(۶)

پاکستانی ها، با فشونت مدتی او را در مونت گومیری پنجاب تبعید کردند. بالآفره در سال ۱۳۴۰ مبینی سکرتر کلتوری افغانستان در سفارت افغانستان در پاکستان تعیین شد. با آنکه دیپلمات بود، پاکستانی ها اجازه سیر و سیامت آزاد را به او نمی دادند تا اینکه در برابر آزادی برادر جنرال ایوب خان، استاد عبدالملی مبینی اجازه یافت به وطن برگردد. و از آن به بعد دیگر کار سیاسی را کنار گذاشت و فقط به کار های علمی پرداخت.

فدمات فرهنگی و آثار استاد عبدالملی مبینی

استاد عبدالملی مبینی، در سرآغاز فعالیت علمی و ادبی فود، بیشترین تومبه فویش را به رشد و ارتقای زبان و فرهنگ پشتو معطوف داشت. و این آرمان فود را در شماره ۲۷ مورخ ۲۲ جوهای ۱۳۱۰ طلوع افغان که تازه مدیریت آن را بدست آورده بود، در مطلبی زیر عنوان "برمیسته ترین فدمت ها، امیای زبان ملی است" بیان داشت. در همین راستا به تشویق داؤودخان که در آن زمان مسؤول ملکی و نظامی در قندهار بود، کارهای موثری را انجام داد. کتاب های درسی و گرامری برای پشتو نوشت، فرهنگی را بنام، سپیغلی پشتو، تالیف کرد، کلیات های، فوشمال فان و تیمورشاه را چاپ نمود، طلوع افغان را که به دری چاپ می شد، کاملاً به پشتو برگرداند و تا سال ۱۳۱۹ که به کابل

آمد. این آثار را در نظم، نثر و ادبیات و تاریخ تالیف و چاپ نموده بود.

۱- تاریخچه سبک‌های شعر پشته (فارسی) ۱۳۱۱

۲- اشعار و دیوان تیمورشاه (فارسی) ۱۳۱۲

۳- سردار مهردل فان مشرقی شاعر قندهاری (فارسی) ۱۳۱۲

۴- پیغام شهید مثنوی فارسی ۱۳۱۴

۵- غزنه (مثنوی فارسی) ۱۳۱۵

۶- فودآموز پشته دو جلد ۱۳۱۴

۷- وضع اصطلاحات پشته ۱۳۱۷

۸- سپی‌مغلی پشته ۱۳۱۸

۹- رساله افغانی و افغانیت ۱۳۱۷

۱۰- ملی پسرلی (منظوم پشته) ۱۳۱۷

۱۱- ممقق قندهاری شرح اموال مولوی مبین الله قندهاری (فارسی) ۱۳۱۴

۱۲- دیوان اشعار عبدالقادر فتک ۱۳۱۷

۱۳- کلیات فوشمال فان (پشته) ۱۳۱۷

درین دوره و در سال ۱۳۱۹ به ریاست پشته تولنه تعیین گردید. همه توجه مبینی به انکشاف زبان و فرهنگ پشته بود. اساس ملی، شور و ذوق جوانی و مرامل آغازین علمی، او را درین زمینه بیشتر به تکاپو انداخته بود. در سالهای بعد نوشته‌هایش بیشتر شکل اکادمیک گرفت و بر موازین دقیق علمی هستی یافت.

در سال ۱۳۳۰ مبینی به پاکستان رفت. آنجا در کنار فعالیت های سیاسی برعلیه نظام شاهی وقت، به تالیف و سرایش و تصمیع کتب نیز پرداخت که برخی از آن آثار اینها است:

× فلیلی نامه (مثنوی فارسی) ۱۳۳۴ چاپ پشاور

× شاعر هیرمند هارون فان افغان (فارسی، کراچی) ۱۳۳۸

× کتاب های گم شده تاریخ غزنویان،

کراچی ۱۳۳۸

× روابط ادبی سند با افغانستان، کراچی ۱۳۳۷

× نوای معاری، کراچی ۱۳۳۷

× تاریخچه بیداری سیاسی در افغانستان، مسلسل در جریده آزاد افغانستان.

دروه اساسی کارهای علمی مبینی زمانی شروع شد که از قندهار به کابل انتقال یافت، در سال ۱۳۱۹. و به فصوص بعد از بازگشت از پاکستان، درین دوره به عنوان عالم و دانشمند متبمر عرض وجود می کند و در زمینه های مختلف علمی و ادبی و تاریخی آثار ارزشمندی را ایجاد می نماید.

تاریخچه ادبیات پشته (فارسی) ۱۳۱۹

پشتانه شعرا (پشته) ۱۳۲۰

پشته فیرنی، ترجمه پشته از دارمستتر فرانسوی، ۱۳۲۵

تمقیقات راجع به پته فزانه (فارسی) ۱۳۲۴

تمقیقات راجع به ترجمان البلاغه رادویانی (فارسی) ۱۳۳۰

زبان دوهزار ساله افغانستان یا مادر زبان دری، تحلیل کتیبه سرخ کوتل ۱۳۴۳

نگاهی به سلامان و ابسال جامی ۱۳۴۳

شاعرانند یشه مولانا جلال الدین بلفی ۱۳۵۳

پشته دتاریخ او لغت په رنای ۱۳۴۷

دپشته ژبی او ادب موقف دمركزی آسیا دفلکو په تمدنونوکی (پشته، انگلیسی) ۱۳۵۶

آسمانی نغمی او لاهوتی سرودونه (پشته) ۱۳۶۱

په شلمه پیری کی دافغانستان هنر (پشته) ۱۳۵۸

نظری بر ادبیات پشته (ترجمه از عربی)

۱۳۵۷

پشته نثرته کرکته، ۱۳۶۰

امیر کروور و دودمان او ۱۳۶۱

پیر روشان ۱۳۵۳

انتقابی از مدیقه مکیم سنایی ۱۳۵۶

متون دری ۱۳۵۷

دالبیرونی کتابشود ۱۳۵۲

دپشته ادب په تاریخ کی قصیده ۱۳۵۷

در زمینه تاریخ و جغرافیا:

تاریخ ادبیات پشته جلد اول، دوره قبل از اسلام (پشته) ۱۳۲۵

تاریخ ادبیات پشته، جلد دوم، از ابتدای اسلام تا هزاره هجری (پشته) ۱۳۴۲

میمع الغرایب و مزار علوی در بلغ (فارسی)

تاریخ افغانستان در عصر تیموریان هند (فارسی) انجمن تاریخ ۱۳۴۲

مورخان گمنام افغانستان (پشته) ۱۳۵۹

مشاهیر ابدالیان پیش از اممدشاه (پشته) ۱۳۱۹

زرنج و اموال تاریخی آن (فارسی) ۱۳۶۴

ملتان کا لودی شاهی خاندان (اردو لاهور) ۱۳۴۹

افغانستان بعد از اسلام جلد اول (فارسی) ۱۳۵۷

پشته ولویگان غزنه، تمقیق در تاریخ غزنه و ادبیات پشته (فارسی) ۱۳۴۲

رهنمای تاریخ افغانستان در کتب فارسی، عربی و اردو (فارسی) ۱۳۴۸

تاریخچه مختصر ادبیات پشته به عربی (قاهره) ۱۳۵۷

تاریخ مختصر افغانستان ۲ جلد ۱۳۴۸

تاریخ ادبیات پشته صنف سوم فاکولته ۱۳۴۷

تاریخ ادبیات پشته صنف چهارم فاکولته ۱۳۴۷

هفت کتیبه قدیم ۱۳۵۰

مجموعه مقالات اجتماعی و یادداشت های تاریخی و آثار ادبی منثور و منظوم در سه جلد

تاریخ سیاسی افغانستان ۲ جلد
تصمیم و تمشیه و مقابله و تعلیق
مذکر امباب نثاری بفاری (فارسی)
افغان در تاریخ

رساله قافیه جامی با مقدمه و تعلیق،
۱۳۵۷

موقف عرفانی جامی در پیوستگاه
فلسفه و عرفان با ساینس

پیام یعقوب لیث (به چهار زبان)
تصمیم، مقابله و مقدمه اکبرنامه
ممید کشمیری (فارسی)
منابع:

۱- پوهاند محمد کاظم آهنگ، (مماسه)
های از قهرمانان سیاست و فرهنگ) ص
۱۷۳، کابل ۱۳۸۲

۲- رهنورد زریاب، شمعی در شبستانی و
سیرزه نبشته دیگر، ص ۱۰۱، چاپ دوم-
کابل، انتشارات میوند ۱۳۸۵

۳- آفریده های مهجور، تدوین و
مقدمه هارون فیلواک، ۱۳۶۷ ص ۸۴
به نقل از مجله یغما شماره ۸ سال
۱۳۴۶

۴- علامه میببی، آفریده های مهجور،
گردآوری و تدوین و مقدمه از هارون
فیلواک، اکادمی علوم ۱۳۶۸

۵- آهنگ، مماسه های از قهرمانان
سیاست و فرهنگ، صص ۱۷۸ - ۱۷۷،
به نقل از آزاد افغانستان، شماره اول،
سال اول جدی ۱۳۳۰

۶- آهنگ، همان، ص ۱۷۷، استاد
آهنگ این نکات را از زبان میببی شنیده
است.

نوشته (شمس المق اریانفر)

تاریخ تلفظ و صرف پشتو کابل ۱۳۵۶
سوات نامه فوشمال خان ۱۳۵۸

زندگینامه ابن سینا "ترجمه دری" ۱۳۵۹
شنافت نامه میا فقیرالله جلال آبادی
۱۳۵۹

ترجمه پشتو زندگینامه سینا ۱۳۵۹
شرح بیتین مثنوی (از مهردل خان
شرقی) ۱۳۵۲

کتاب شناسی الیورونی تهران ۱۳۵۲
کتابهای علمی و اجتماعی:

جوانمردان و عیاران، فارسی ۱۳۲۱
سر رشته طریقت فواجگان، از جامی
۱۳۲۳

تصوف دری کابل ۱۳۴۶
نسب و زادگاه سیدجمال الدین افغانی
(فارسی) ۱۳۵۵

خود و بیخودی در اندیشه اقبال، ۱۳۵۶
دامیر شیرعلی فکری او سیاسی
شخصیت ۱۳۶۰

پنجاه مقاله میببی ۱۳۶۲
دشیخ الاسلام عبدالله انصاری سیرت او
شخصیت ۱۳۴۱

منازل السایرین ۱۳۵۵
آثار چاپ نشده:

ادبیات جهانی (فارسی)
مدوجز افغانستان (مسدس فارسی)
۱۳۰۸

درد دل (مثنوی فارسی) ۱۳۱۶
پیام عصر (مثنوی فارسی) ۱۳۲۰
لاله کهسار مجموعه آثار شعرای گمنام
فارسی زبان افغانستان

نوشته های من، به زبان فارسی و پشتو

تاریخچه فط در افغانستان ۱۳۵۰
ظهرالدین بابر (زندگی و شخصیت او)
۱۳۵۳

پیش لیک (کرونولوجی افغانستان)
(پشتو) ۱۵۳

اصل خلجیان افغانی، تهران ۱۳۴۹
منابع اولی تاریخ هنر کتاب سازی در
عصر تیموریان (انگلیسی) ۱۹۷۹
هنر عصر تیموریان (تهران) ۱۳۵۵

دافغانستان لندن تاریخ ۱۳۵۶
تاریخ گویی به تصمیم در اشعار قدیم
دری ۱۳۶۰

تمقیق مرویات سنایی (تهران) ۱۳۵۶
نام های برفی ایزدان عصر کوشانی و اثر
های باقیمانده آن در ادب والسنه
افغانستان، ۱۳۵۷

ادیان عصر کوشانی (انگلیسی) ۱۳۵۹
بابر در افغانستان (انگلیسی) ۱۹۸۰
تاج کابلشاه در کعبه ۱۳۴۸

مدرسه شاه مشهد غرچستان و بنای
مرقد سالار جلیل در کمیسان بلغ، تهران
۱۳۵۵

تصمیم و تمشیه و تعلیق،
دیوان احمدشاه بابا (پشتو) ۱۳۲۰
تذکره شعرای پشتو "پته فزانه" ۱۳۲۲،
۱۳۴۰ تهران، متن عکسی ۱۳۵۴

طبقات ناصری ۲ جلد، لاهور ۱۹۴۹، کابل
۱۳۴۳

طبقات صوفیه "عبدالله هروی" ۱۳۴۹
صد میدان فواجه عبدالله انصاری ۱۳۴۲
زین الاخبار گردیزی ۱۳۴۷

فضایل بلغ، تهران ۱۳۴۹
سواد اعظم، تهران ۱۳۴۸

روضه الفریقین تالیف ابورحامومل ابن
مسرور شاشی مروی، متوفی ۵۱۷، تهران
۱۳۵۹،

فردوسی و شاهنامه ترجمه فارسی
"فردوسی پرچهارمقالی" از شیرازی ۱۹۴۲

۶ هنرمندی که بیشتر از هر هنر

سینما هنری تصویری است که باید بیان در آن به تصویر استوار باشد و این تصویر ها با گویایی واقعیت آفرینی و با راست گرایی نمادی خود بتوانند مفاهیم را بدرستی ارایه دهند و از خود تأثیری قوی در ذهن تماشاچی به جای گذارند و در غیر آن نتیجه معکوس است.

لینا علم یکی از چهره های شناخته شده، پر تلاش و جوان هنر سینماست که تا حال در بیش از ده فیلم سینمایی: سر زمین بیگانه، سوگند عشق و بی دفاع نقش آفرینی نموده است نظر به شوق و علاقه بیش از حد که به هنر سینما داشت توانست دست آورد های خوب و چشمگیری داشته باشد.

وی در شهر کابل در خانواده روشنفکر دیده به جهان گشوده از آغاز ین دوران کودکی تا نوجوانی و جوانی انس و علاقه پی ناگسستی با هنر تمثیل و سینما داشت سر انجام در نمایشات لباس اعلانات

بر علیه زشتی ها و نا به سامانی ها جامعه باشد رول داشته باشد.

لینا علم میگوید: که هدف هنر نمایان ساختن حقیقت زنده گی است بناً به شیوه این واقعیت باز تاب داده شود که بیننده کاملاً تصور نماید که نمایش حقیقت است و هنر پیشه پی که نقش را اجرا می کند کرکتر اصلی و واقعی فلم است نه کسی دیگر باید گفته شود که نقش آفرینی در سینما کاریست با مسوولیت و

تجارتی تلویزیون های خصوصی در امریکا اشتراك میورزید بعد از ظاهر شدن در يك اعلان تجارتي تلویزیونی که برای وی راه گشایی بود در راه هنر تمثیل و اولین فلم که نقش برایش داده شد فلم سینمایی سرزمین بیگانه به کار گردانی سلام سنگی نقش مرکزی را اجرا نموده و اولین کار سینمایی اش به شمار میرود و بیشتر دوست دارد در نقش های که لب ریز از خوبی ها و

خش می اندرسد

هنرمند زمانی موفق است که واقعیت را توسط نقش که اجرا می کند به شیوه حقیقی آن به بیننده انعکاس دهد.

آیا شما به صورت اکادمیک در بخش هنر سینما تحصیل کرده اید؟

در عرصه هنر سینما کورس های متعددی را در بخش هنر تمثیل از سال 1998 بدین سو در امریکا که از جانب شرکت های خصوصی امریکایی دایر گردیده بود سپری نموده ام .

لینا علم در مورد علاقمندی اش به هنر پیشه گان سینما کشور میگوید : بیشتر به کار و هنر نمایی عادلّه ادیم ، سلام سنگی که شهرت به شیر سینما افغانستان دارد هم چنان کار ممنون مقصودی و دیگران را می پسندد.

لینا علم در مورد تلخ ترین خاطره زنده گی اش میگوید:

تلخترین خاطره ام در دوره حکومت طالبان بود سه روز سفر داشتم به

شهر کابل و اولین بار بود بعد از هجرت در امریکا از طریق پاکستان با فامیل خود به شهر کابل رسیدم به شهر سکوت حکم فرما بود نه از سینما، موزیک و نه هم سرو صدای مردم خبری بود خموشی عام تام تسلط داشت بعد از مدت سه روز تصمیم گرفتم دوباره به پاکستان بروم در بین راه کابل پشاور در منطقه پلچرخی پوسته تلاشی طالبان بود که موتر مسافری که سفر داشتند به پاکستان قطار بودند تمام مردم منتظر تلاشی بودند نوبت ما رسید مامايم همراهی من بود برایم گفت که در آن غرفه برو تلاشی بدهید در پهلوی غرفه کانتنری سر صدا بود من متوجه سر و صدا شدم يك نفر را لت کوب میکرد و خانم همان مرد در زیر چادری دشنام میداد گریه میکرد من در دست طالب چوب را دیدم که شکسته و توته توته شده بود من در همانجا شوک عصبی دیده بودم جابجا استاد

ماندم مامايم سرمن قهر شد که برو تلاشی بدهید که ما را لت نکند. خاطره تلخ بود که هیچگاه فراموشم نمی شود.

لینا علم افزود بعد از چندین سال با به وجود آمدن حکومت انتقالی دو باره به کشور باز گشت نموده وی خاطره آمدنش را چنین قصه میکند زمانیکه به کابل آمدم به پذیرایی گرم مردم کشور خویش روبرو شدم از من استقبال شایانی نمودند که همیشه در خاطر م است.

لینا علم در اخیر میگوید: یگانه خواهش یکه از یونت های فلمسازان کشور دارم این است که همیشه در تلاش ایجاد يك سینما عالی با پایه

های بلند هنری و استوار و برابر به فرهنگ ، کلتور و انعکاس دهنده و بیان کننده دردهای جامعه باشد نه اینکه فرهنگ کشور های بیگانه را انعکاس دهند همچنان در این راستا توجه جدی وزارت اطلاعات و فرهنگ را خواهیم .

محمد معصوم حسن

انور وفا سمندر

غټ خطر څخه وژغورل شو چې د موټر د څټ په سبب کې خپل استاد او پير (واه زي) ويني، واه زي هغه پوښتي ((ايا رومي پيژني)).

... فيل موري له رسمي کارڅخه وروسته کتابتون ته ځي او مثنوي پيدا کوي، پدې وخت کې د هغه استاد او رومي را څرگنديږي او هغه ته د مستقيم انعکاس او د روح سفر په باب پوهه ورکوي.

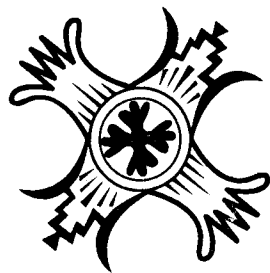
((د روح سفر هغه زينه ده چې يو سر يې په فزيکي دنيا او بل سر يې د روح په طبقه کې دی)).

((د روح دنياگانې بايد تجربه شي، دا د (لیدلو اوسیدلو او پوهیدلو) ټاټوبي دي)).

د موجودو اسنادو له مخې اکنکار له پيله و او دا دم د معاصر انسان په ژبه د الهي (نور او صوت) د پوهې په توگه خدمت کوي.

((روح د هر فرد د حقيقي خپل او د ننني او سپېڅلي برخې په توگه له زيږون څخه مخکې و او د فزيکي کالبوت له مړينې وروسته بيا هم ژوند کوي، روح ددې لپاره چې له خدای څخه يوه راغلي سپرغی ده نو کولای شي هر څه وويني، پر هر څه پوهه ولري او هر څه درک کړي. روح د خپل جهان خلاق مرکز دی)).

مولوي د روح د سفر په توگه

راوت، مثنوي او ديوان کبير يې هم غږول او هم ښودل او همدایې منزل شو. نور ولاړ، هغه د روح سفیر شو او د هسک په اقليم کې هغه کورته ورسيد چې د خدای له زماني يې درلود، خو لا نه و پکې اوسيدلای.

د (روح سفیر) هغه نوم دی چې د اوس لپاره لرغوني حکمت (اکنکار) يې د ستر مولوي لپاره کاروي.

د اکنکار معاصر موسس پال تونيچل او دغه شان ددغه معنوي رود ژوندی استاد سري هارولد کلمپ د زرتشت او شمس ترڅنگ مولانا جلال الدين رومي هم د اکنکار د يوه استاد په توگه را پيژني.

فيل موري ميتسو د (اک-حق-داستادانو په وړاندې) کتاب کې په خپلو مکاشفاتو کې مولانا د مستقيم انعکاس د يوه استاد په توگه معرفي کوي. فيل موري يوه ورځ سهار مهال د خپل کارځي په لور خپل موټر چلوي چې گوري واټ په هغه برخه کې چې د ريل له پټلۍ څخه تيريزي د بنديدلو په حال کې دی، دا چې رسمي وخت را لنډ دی نو هغه هم پر اکسيلېټر پښه ورکيښکاري خو پدې وخت کې گوري چې له بله لوري هم يو موټر په سرعت را روان دی، د دوي تر مينځ ټکر حتمي دی، خو د سترگو په رپ کې فيل موري سره له موټره يې د واټ ښي اړخ ته رسول کيږي، اوس نو گواښ له مينځه تللی، هغه پدې چرت کې دی چې څنگه له دومره

کله چې د شمس له دريځي د نور او صوت اقيانوس پر مولانا واوريد، نو د فقهي او مدرسه يې پوهې او مسلک پندو ديوالونو يې اور واخست، او د (زه) له اير و يې مولانا جلال الدين رومي راوت، چې د عشق بي رنگه بيرغ يې د کالبوت پر خاورين معبد ودراره.

دا ډير زده کړي، روزني، رياضت ويستلو (ادب) او (اخلاق) د صفر شيبه وه، او ستر رومي د ټولو زرو مفاخرو او عناوينو له بار او انبار څخه سپين او لوڅ راوت. هغه د عشق چيغه گډه کړه او د دغه نوي او تازه غږ په سپين اور کې تاو راتاو شو، وڅرخيد او د آسمان او انسان تر مينځ موهم ديوالونه يې را وغورځول د ننه ننوت. هغه د عشق په هيواد کې پخپل اقليم واوښت، اوس نو هغه د هويت پند ضخامت څټ ته پرايښی وه، هغه د ((عشق قمار)) کې په سپين ميدان يوازې سرپاتې شو، شمس نور تللی وه چې خپل ((غره)) کې ډيره شي.

شمس هغه سرود او هغه رڼا وه چې مولانا پکې دا هر څه وليدل، هغه د اشياوو او هندسي د تل له تجربې سره پخپل تل واوښت.

د معنويت او کلمې شمس په وطنونو او ولسونو گرځيده، هغه لومړنی غږ ليرداوه، دځي د غږ او نور ويالی پر مولانا داسې پښه وړ وکړه.

مولانا د لومړني غږ او څيري له تجربې سره د پيريو له زړې څرمنې

د وجود په هیواد کې ولیدل او ورته تجربه شول. ډاکټر سروش دغه تجربه په ((قمارعاشقانه)) کې خلولي، او اکنکار په خپلو تعلیماتو کې د انسان سرنوشت د خدای همکار کیدل او خدمت کول موندلي.

ژوند هغه تصادفي قدم نه دی چې سرنوشت د ابدیت د پټو دیوالونو له څټه په هستی را ایښی.

روح له الهي روح څخه را جلا شوی خالص اتم دی چې په لاندنیو منفي پورې او طبقو کې د خان پیژندنې او خدای پیژندنې تجربې تر سره کوي.

د اکنکار نړی لید وایي چې خدای هر ځای، هروخت، او په هرڅه کې شته دی، خو هیڅ څوک، هیڅ ځای او هیڅ زماني مقطع خدای نه شي کیدلای. خدای یو دی. او هیڅکله تجزیه نه مني. مولوي د مکاشفې په ترڅ کې فیل موري ته وایي: ((خدای گن شمیری نه دی، خدای یو دی، اگاهی هم یوه ده، نو هغه څه چې پاتې کیږي دا دي چې روح یا پرهستی پوهیدونکی د هغه یوازینی په مطلقه اگاهی کې د خپل حقیقي کور دروازه وټکوي، پدې توگه روح په هر څه پوهیږي...۱۱)).

مور د خدای تجلي د نور او صوت په بڼه تجربه کوي، هغه تجربې چې د اسلام ستر پیغمبر، موسی، مسیح، بودا، زرتشت... او نورو درلودې.

را به شو مولانا یا هغه معنوي ځلي ته چې نړی یې د رومي په نامه پیژني، رومي له شمس سره د عشق له ستري تجربې وروسته د نور او صوت رود ته لاره ومونده، دیوان کبیر او مثنوي کې پیل شوي فزیکي کلمي هغه پلونه دي چې دغه رود پیری پیری وړاندې د مولانا د اگاهی په کالبوت کې پورته کړي دي.

پاڼی په بل شماره .....

کره، شمس اجازه ور نکره چې د مولوي له زرو علانقو څخه یوه یې هم ور سره پاتې شي. له دومره تحول وروسته و چې ((مولوي د عشق پیغمبر)) وبلل شو.

اکنکار چې عشق د خپلي فلسفې او نړی لید زړه بولي د عشق زده کره ورکوي، او دا چاره په فزیکي اسبابو نه ترسره کوي. ((رېښتي تعالیم له دننه او د تجربو له مینځه سر را پورته کوي)).

((د استاد هدف دکور د لاري بنودل دي)).

اکنکار بشري علمي ذخایر ذهني محصولات گڼي او دا چې ذهن پخپله ماده دی نو ډیرځله زمور تعلیمات هم مادي دي. اکنکار رېښتینی اگاهی ته د رسیدلو په لاره کې (خوب لیدل، معنوي تمرینونه، خیال او سکوت، مستقیم انعکاس او د روح سفر) د تم ځایونو او لازمي وسایلو په توگه پیژني. او دغه نه جوړیدونکي لار هغه وخت خپل شتون په ډاگه کوي چې عشق ته مخه شي.

((هغه عاشق چې زړه یې عشق په څپو راوستی وي د خدای له مستی ډک دی)).

((عشق د خدای ټاټوبي ته د ورننوتلو اصلي کلي(کنجی) ده)).

((اک (حق) عشق دی، د عشق د موندلو لپاره باید عشق وکړو، او دا د روح د ماموریت لنډیز دی... د خدای همکار کیدل...۱۰)).

((کامل عشق د آزادی، حکمت او قدرت بشپړ ترکیب دی)).

((عشق د خدای تر ټولو غوره څیره ده. عشق ومومه هغه وخت د خدای موندلی)).

ملت عشق از همه دین ها جداست

عاشقان را ملت و مذهب خداست

مولوي

او دا هغه څه وه چې مولانا د شمس

اکنکار د روح سفر د لرغوني پوهي د استاد په توگه ستر رومي یوځل بیا مور ته را پیژني. پال تونیچل له خپل تبتي استاد (ربازار تارز) سره د روح د سفرونو په ترڅ کې ستر شمس وینی او خپله تجربه مادي قلمرو ته را لیږدوي ((څه وخت تیر شو چې د پراخي دینتي په افق کې څه شی را ښکاره شو، هغه پر اوبن سپور وه، هغه لوی شو، ترڅو چې د یوه سري په بڼه را څرگند شو... یو ډیر غښتلی نارینه مو ولیده چې له ورنو، متو، بدن او څیرې څخه یې خدایي ځواک څرگندیده، د هغه خوله د یوه خط په څیر وه، سترگی یې د ژورو سوریو په څیر وې چې له تل څخه یې درضايت او خدا پرک تر سترگو کیده، ځواکمن او ښکلي لاسونه یې داسې ترسترگو کیدل چې تا به ویل له ډبرو یې تراشلي، له انگازو په ډک آواز یې وویل ((زه شمس تبریز تاسو ته هرکلی وایم)).

شمس د معنویت دغه شاگرد ته د عشق درس ورکوي، د اکنکار سپیڅلی کتاب (شریعت - کي- سوگماد) کې راغلي ((عشق د اکنکار د نړی لید زړه دی)).

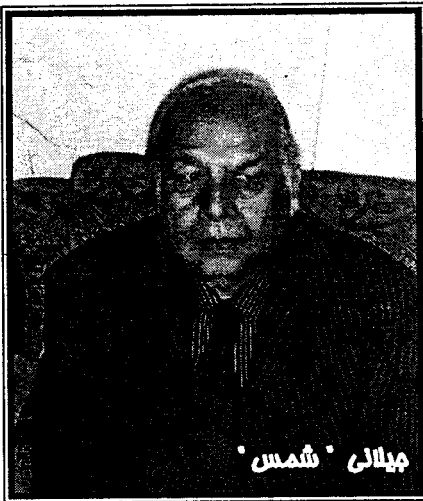
((خدای مینه دی، ځکه مینه کوي)).

که چیرې پرته له خپلي ذهني توضیح او توشیح کولو، تاویلونو، او معنا کولو څخه تیر شو او د مولانا د سپین کلام پر اوږو د خپل ذهني بار له ایښولو ډډه وکړو او له دغه سپین گربیت سره کټ مټ مخ شو نو گورو چې که شمس نه وای نو مولانا هم نه را زرغونیده، نو مولانا هغه وخت د بشریت رومي شو چې د ډاکټر کریم سروش په خبره ((د عشق قمار یې ووايه)) او له فقهي، متشرع، مدرس او مفتي دریځ څخه ((مولوي شو)).

شمس دعاشقی مرغلره هغه ته ډالی

رول و وظیفه اساسی

رادیو تلویزیون ملی در جامعه

جفالی شمس

جدی نمود تا با فراهم نمودن بودجه کافی، لازمی، تشویق و ترغیب کارکنان اداری، مسلکی، تخنیکران، گوینده گان از نگاهی مادی فکر اساسی نمود تا برای بهتر شدن برنامه ها پروگرام های دلچسپ و مورد قبول برای عامه ملت توجه و همکاری نمایند چون رادیو خصوصاً تلویزیون «مکتب اساسی» نشرات دیدنی است پس نباید به این دستگاه یا مکتب برخورد سرسری و بی تفاوتی نمود هر که سلیقه شخصی خود را پیش برد. بایست پروگرام های مختلف و نسبت به سویه های مختلف از داخل و خارج جمع آوری تحلیل و تجربه

بهرتر هفته یکی دو بار نظر خواهی بینندگان را نسبت به پروگرام شنیده و پخش نمود. به عقیده بنده يك ژورنالیست و تهیه کنند پروگرام ها بایست تا اندازه جامعه شناس و روان شناس باشد تا موضوع دلچسپ و پروگرام مطلوب، مفیده را به وقت و زمان معین به طبقات مختلف جامعه تهیه نماید. ما می بینیم که با وجود آمدن و زیاد شدن تلویزیون های شخصی يك نوع رقابت بین آنان بوجود آمده از جانب دیگر تلویزیون مساوی است به «پول» تلویزیون ها و رادیوهای شخصی در این قسمت دست باز دارند و کوشش می نمایند که پروگرام های مختلف به هموطنان عرضه نمایند.

چنانچه نظرات صاحبان این وسایل نشراتی خودشان می باشد در حالیکه رادیو تلویزیون ملی مربوط به دولت میشود و بودجه آن از آن طریق تکافو و تمویل میگردد. بسا وظیفه و مسوولیت بسیار جدی دولت است. تا به هم بودن و اساسی بودن این ارگان ملی توجه

از آنجائیکه رادیو تلویزیون ملی وظیفه بس بزرگ، اساسی و پر مسوولیت در مقابل جامعه دارند. باید مسوولیت و کارکنان این دستگاه ملی توجه بسیار جدی برای تهیه پروگرام های بهتر جامعه دلچسپ و عام المنفعه ترتیب و تنظیم نمایند. چون رادیو تلویزیون ملی مر بوط به تمام مردم افغانستان است رقیب با تلویزیون های شخصی نیست نباید باشد پس به اهمیت و ارزش این ارگان دقت بسیار جدی باید نمود برای بهتر شدن پروگرام ها که قابل قبول فیصدی زیاد از مردم از اقشار مختلف بزبانهای ملی (پشتو، فارسی) توجه جدی نموده کارکنان این دستگاه ها سمعی و بصری (رادیو تلویزیون) خصوصی تلویزیون که دیدنی است و از دیدگاه روحی بالای بیننده زودتر تاثیر میکند توجه اساسی باید شود تا آنجائیکه ممکن است عامه مردم و گروه های جامعه را تحلیل، تجربه و طبقه بندی نمود مثلاً برای ترتیب پروگرام ها از کودکان تا اشخاص مسن از زن و مرد و چه

نوآوری بهتر شدن پروگرام خوب و دلچسپ در زمینه های مختلف به اشخاص فنی و با استعداد مسلکی و به پول بیشتر نیاز دارد چون از نگاهی اداری تمام درآمد و مصارف این دستگاه چون دولتی است مربوط به وزارت مالیه میگردد مثلاً خرید يك كمره ماه ها طول میکشد تا اوراق اداری تکمیل اوامر صادر و هیت خریداری تعیین، كمره مورد نیاز خریداری شود. پس چه بهتر که يك قسمت پول از سرجمع بودجه برای رادیو تلویزیون ملی تخصیص داده شود که آوردن بدون ضیاع وقت و کاغذ پیران بازی سامان مورد ضرورت با اسناد معتبر به اسرع وقت خریداری شود. من نسبت اساس بودن موضوع توجه جدی دولت را در زمینه تخصیص پول جداگانه به حساب رادیو تلویزیون ملی به اثر كمك های عاجل دولت و کشورهای دوست را در زمینه خواهانم تا این دستگاه بتواند به پای خود بیستد و پروگرام های بهتر و جالب تر به هموطنان تقدیم کنند و هم چنان زمینه نشر و پخش پروگرام های تلویزیون ملی به کشورهای اروپا و امریکا مساعد گردد.

کار خویش با علاقمندی ادامه میدهند پس بر مسوولین این ارگان لازم است تا به حال این کارمندان توجه جدی و فوری نموده نگذارند که اشخاص فنی و با استعداد علاقمند و پرکار رادیو تلویزیون ملی را ترك نمایند. بایست دولت بخاطر تهیه معاشات بهتر و شرایط خوبتر و حتی تهیه ساختمان اپارتمان ها در زمین یکه توت که مربوط به رادیو تلویزیون ملی است به قسط دوامدار یا کوتاه مدت توجه جدی مبذول دارند و نگذارند تا به خالی شدن اشخاص با تجربه متخصص و چیز فهم استخدام اشخاص نوکار بی تجربه این دستگاه ملی تخته مشق گردیده و ارزش و قدامت خود را با تهیه پروگرام های خشک و بی کیفیت نزد بیننده گان و شنونده گان از دست دهید در آن صورت مسوولیت خطیر دولت در زمینه خواهد بود. چنانچه قبلاً وعده های همکاری پولی اتحادیه اروپا برای بلند رفتن و بهتر شدن پروگرام های رادیو تلویزیون داده شده بود به همین منظور کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی بوجود آمد. اما نمیدانیم روی کدام دلیل این وعده ها جامه عمل نه پوشید.

نمود و به نشر سپرد بایست واقع بین و راست کار بود همچنان به نظرات و خواسته های مثبت بیننده گان به نظر احترام نگریست.

من باجدیت و قاطعیت از بهتر شدن پروگرام ها تقویه بنیه اقتصادی رادیو تلویزیون ملی و كمك به کارکنان این دستگاه دولتی پشتی بانی و طرفداری می نمایم. تجربه مدت کوتاه ظاهر شدن تلویزیون های شخصی نشان داد که يك تعداد گوینده گان خوب ذکور و اناث، کارکنان فنی، تخنیکران، فلم برداران، كمره مین های با تجربه با دریافت معاشات بلند دالری این دستگاه را ترك نموده و به رادیو های خصوصی و تلویزیون های شخصی استخدام شده اند در حالیکه از سابقه رادیو ملی 70 سال و تلویزیون ملی 29 سال میگذرد یقیناً يك تعداد کارکنان پر کار این دستگاه که اساسات کار ژورنالیستی و مسلکی را در این کانون فرا گرفتند بخاطر شرایط بهتر پولی به رادیو ها و تلویزیون های شخصی استخدام شدند. پس حال وقت آنست تا هنوز اشخاص فنی و کارکن باقیمانده که با معاش کمتر با وجود اقتصاد خراب اما به اساس علاقمندی و قدامت کار شان که به این ارگان ملی دارند به دوام

ماهیت مکالمه در داستان، نمایشنامه و فلمنامه

نوشته: موسی رالمش

از نقطه نظر مکالمه نویسی، نویسنده داستان در شکل دادن و عینیت بخشیدن به قهرمانان اثرش، نسبت به نمایشنامه نویس و فلمنامه نویس، هم از نظر مقدار کلماتی که در زبان و مغز افراد هنرپیشه می گذارد و هم از جهت نوع، حالت و شیوه ترکیب آنها با یکدیگر آزادی بیشتری دارد تا به هر نحو که لازم می داند عمل کند.

ممکن است داستان فقط روایتی باشد که از جانب یک فرد صورت می گیرد و تمام اعمال و گفتار دیگران نیز از آینه ذهن او منعکس شود. در نمایشنامه نویسی خیلی به ندرت اتفاق می افتد که نویسنده چنین تکنیکی را به کار گیرد و نمایشنامه خود را بر اساس یک شخص بازی بنا کند. نمایشنامه نویس جز در مواردی استثنایی که به منظور دست یافتن بر تاثیری خاص صورت می گیرد مجبور است مطالبی را که طبق نیاز طرح داستان باید در یک صحنه معین مطرح شود، بین شخصیت‌های حاضر در آن صحنه به طریقی تقسیم کند که هر یک از ایشان به تناسب ویژگیهای فکری ذهنی خود و اهمیتی که یکی از ایشان حرفی برای گفتن نداشت، نمایشنامه نویس ناگزیر است با ترتیب قابل قبول او را از صحنه بیرون برد؛ چرا که، هم برای تماشاگر و هم برای بازیگر، هیچ وضعیتی ناراحت کننده تر از ادامه حضور شخصی که عاطل و باطل بر صحنه ایستاده است و کاری برای انجام دادن و حرفی برای گفتن ندارد متصور نیست بنا حضور بلاثر یک شخص بازی کننده بر صحنه مرتب به چشم می خورد.

در داستان، گرچه وجود چنین موقعیتی چندان هم خوش آیند نیست؛ لذا از آنجا که شخص بیکار جلو چشم خواننده قرار ندارد و حضور خود را دایم اعلان نمی کند، آنچنان آزار دهنده و غیر قابل تحمل نیست. چه بسا که خواننده به طور موقت هم که شده، او را فراموش کند و تمام حواس خود را بر آنچه دیگران می کنند متمرکز سازد و اصلاً به یاد نیاورد که چنین شخص، هم اکنون در آن ماجرا حضور همچنین نوع کلماتی هم که در نمایشنامه به کار برده می شود، به علت آنکه به عنوان یک شیوهء دراماتیک در نهایت، بر صحنهء تیاتر از زبان اشخاصی جاری می شود که دارای پوست و گوشت و خود و استخوانند و ناظر یا تماشاگر نظیر آنها را مرتب در اطراف خود نظاره می کند، ناگزیر باید تا حد زیادی شبیه کلماتی باشد که از زبان چنین اشخاصی شنیده است. بنابر این، اگر در ظاهر هم که شده، اختلافی در کلام شخص بازی با آنچه در عالم واقع می بینیم مشاهده شود که این اختلاف با بازی تیاتری توجیه نشده باشد، موجبات بی اعتقادی تماشاگر را نسبت به واقعی بودن شخصی که آن کلمات را ادا می کند فراهم می آورد. این خود منجر به زیر سوال رفتن پیام نویسنده از جانب تماشاگر خواهد شد حال

در هر موقعیت و شرایطی، این انتظار را در تماشاگر به وجود می آورد که بیش از تیاتر و یا هر شکل هنری دیگری مقید به تطابق با واقعیت‌های موجود در عالم واقع باشد البته این انطباق به معنی ادا کردن و عکسبرداری صرف از طبیعت نیست. مکالمه در سینما نیز تابع قوانین کلی حاکم بر کلام دراماتیک است. همچنان با توجه به این حقیقت که مکالمه در سینما نیز تابع قوانین کلی حاکم بر کلام دراماتیک است که در جای خود به تفصیل از آن سخن خواهد رفت. در اینجا همین قدر کافی است که اشاره ای داشته باشیم به این حقیقت که مکالمه سینمایی گرچه به ظاهر معمولی به نظر می رسد همانند مطالبی است که در کوچه و بازار از دهان این و آن می شنویم؛ در واقع، گفت و گویی است فشرده و جهت دار که در ورای شکل ظاهری ساده خود، دارای ساختمانی سخت پیچیده و حساب شده است که ضمن افاده مطلب بدان گونه که مورد نظر نویسنده است کارگران نیز به تصویر کشیدن حالت های متفاوت هنرپیشه در قاب های مختلف از زوایای جداگانه قدرت و گیرایی خاصی نیز به آن می بخشد که موجب می گردد پیام نویسنده در عمق وجود تماشاگر بنشیند و او را منقلب سازد تا برداشت معین به تغیر افکار خود داشته باشد.

آور از یک مکالمه، از طریق قطع آن صحنه و پرداختن به صحنه های دیگر، به راحتی قادر است موقتا از ادامه آن مکالمه چشم پوشد و در لحظه مناسب دوباره به همان صحنه برگردد و مکالمه مزبور را از لحظات هیجان انگیزتری دنبال کند؛ و یا با ترتیبی خاص، از گذاشتن آنچه زاید است شانه خالی کند. در صحنه ای از فلم در بار انداز به کارگردانی الیا کازان، لازم است که مارلون براندو نحوه به قتل رسیدن برادر او امری سنت را، که خود نیز در آن دست داشته است، برای او تعریف کند چگونگی این ماجرا را تماشاگر قبلا بر پرده سینما دیده است و طرح مجدد آن، به صورت معمولی، به علت آنکه اطلاعات جدیدی در بر ندارد، آن قسمت از فلم را به صورت زاید ای بی اثر در خواهد آورد. بادشولبرگ، فلمنامه نویس این فلم، ضمن استفاده از پهنه اسکله به عنوان محل وقوع حادثه، با ابتکار جالبی این لحظات مرده را به یکی از هیجان انگیز ترین قسمتهای فلم تبدیل کرده است. در این صحنه صدای مارلون براندو که محتوای گفتارش برای تماشاگر معلوم است شنیده نمی شود. در عوض، سرو صدای تردد و بوق کشتیهای بارکش که باز گو کننده شدت هیجانات درونی این دو است بر صورت وحشت زده او امری سنت و حالت غم زده چهره مارلون براندو، که مجبور به چنین اعتراف دردناکی شده است، هیجان صحنه را به حد اعلای خود می رساند. در مقایسه داستان با نمایشنامه دیدیم که مکالمه در نمایشنامه به اقتضای کیفیت اجرایی تیاتر، از جهاتی چند، می باید تجانس بیشتری با طبیعت داشته باشد و مطالبی که از

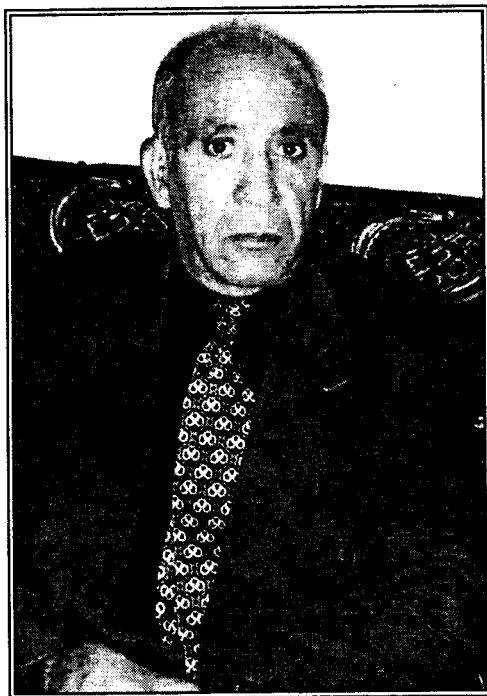
دهان هنرپیشه نمایشنامه بیرون می آید لازم است به مراتب ملموس تر از گفتاری باشد که قهرمانان یک داستان بیان می دارند. در مقایسه نمایشنامه با فلمنامه اما، به خاطر نزدیکی بیشتر سینما با واقعیت‌های ملموس دنیای اطراف ما و توانایی اش در حضور پیدا کردن مستقیم

آنکه، خواننده داستان به اقتضای شیوه روایتی وغیره دراماتیکی که این شکل هنری از آن برخوردار است، اولاً این کلمات را تا حد زیادی از ناحیه موجودی تصویری و در فضایی تقریباً نامشخص و انتزاعی دریافت می کند که به او امکان آن را می دهد تا بر نکاتی که هنگام ادا ناخوشایند به نظر خواهند آمد تکیه نکند و بر راحتی از کنار آنها بگذرد؛ ثانیاً داستان به اعتبار نحوه آرایه اش به مخاطب یعنی صورت مکتوب آن به عنوان بخشی از ادبیات کتبی، به شدت متکی بر کلام است و صنایع لفظی در آن جای بس مهم دارد از این رو خواننده داستان هم، به طور معمول، بر این جنبه آن یعنی بر زیبایی کلام در نحوه آرایه مطلب، بیش از لزوم انطباقش بر آنچه در واقع می گذرد حساسیت نشان می دهد.

دیگر آنکه نویسنده داستان مجبور نیست تمام قسمتهای یک پاره گفتار را به طور کامل بنویسد. برای او این امکان وجود دارد که قسمتهای از یک پاره گفتار را که از بار دراماتیک لازم برخوردار نیست، و یا اینکه خواننده از محتوای آن قبلا آگاه شده است و تکرارش اینک دیگر جاذبه چندانی برای او ندارد، در چند کلمه توصیف کند و اعم توجه خود را بر قسمتهای جالب و هیجان انگیز آن گفتار متمرکز سازد. حال آنکه، نمایشنامه نویس به طور معمول مجبور است تمام قسمتهای یک گفتار را به صورت کامل بنویسد از این رو در اکثر نمایشنامه هایی که نویسنده گان آنها از تبحر کافی برای ردیف کردن موقعیت های هیجان انگیز و حذف منطقی و طبیعی لحظات مرده که در امر نمایشنامه نویسی اهمیت فراوانی دارد برخوردار نیستند، ناظر تماشاگر مرتب با قسمتهای کم اثر از یک مکالمه رو به رو می شود که نه به خواست و اراده نویسنده، بلکه بر اساس الزامات صحنه ادا می شود. بدیهی است که وجود این قسمتهای زائد، لطمهء شدیدی به تأثیری کلی آن اثر وارد خواهد کرد. از این نظر، سینما با تکیه بر امکانات خاص خود، نه پیروی از شیوه های متداول داستان نویسی شباهت زیادی به داستان دارد. فلمنامه نویس نیز هنگام مواجه شدن با قسمتهای کسالت

پر دیوسر رادیو کیست؟ و

رانمایان می سازد و در غیر آن برنامه و تولید پر دیوسر شنونده چندان نخواهد داشت.

از نگاه مسلک رادیو ژورنالیزم اجزای مهم يك برنامه رادیویی را چهار عنصر ذیل تشکیل میدهد که پر دیوسر و یا تهیه کننده جدا باید آنرا در نظر داشته باشد که آن چهار عنصر عبارتند از:

متن برنامه .

ثبت برنامه .

موسیقی برنامه .

وقت نشر برنامه .

پر دیوسر یا تهیه کننده بنابر تجربه کاری و درایت اینکه دارد چهار جز مذکور را باید به دقت و توجه خاصی انتخاب و تعیین کند:

برنامه رادیویی عبارت است از: نشراتی که در آن پرودسر از تمام امکانات و مهارتها منحصی وسیله عمده اطلاعات جمعی برای شنونده گان از آن استفاده میکند و این اطلاعات و معلومات، تبلیغی، تعلیمی و تربیوی، سیاسی اقتصادی، ذوقی، هنری و چیزهایکه بیننده گان و شنونده گان تعلق میگیرد میباشد.

برنامه رادیو از نگاه علایق و ذوق مردم و شنونده گان متفاوت و

تهیه کننده یا پر دیوسر رادیو به کسی گفته میشود که در امر تهیه، ترتیب و تولید برنامه رادیویی سهم و رول بارز داشته میباشد.

پرودکشن، تولید معنی میدهد و پرودکشن و یا تولید برنامه رادیویی عبارت است:

از سازماندهی مواد و مطالبی که به شنونده گان رادیو تصویر روشنی از حقایق و واقیعت های که در اطراف و اکناف شان واقع میشود بدهد.

باید توجه خاص و جدی تولید کننده و یا پر دیوسر در شروع کار باین نکته نهفته باشد تا آغاز برنامه علاقه و توجه شنونده گان را طوری جلب کند که برنامه تولیدی وی را تا آخرین دقایق گوش کند.

البته آغاز يك برنامه رادیویی از نظر شکل و وقت متفاوت بوده و این امر مربوط به ماهیت و شکل برنامه میباشد لهذا در اینجا پرودیوسر و یا تهیه کننده باید از وسایل مختلف کاری اش یعنی موسیقی زیبا و دلکش، ایفکت های موزون، عناوین جذاب و گوش نواز استفاده کند که این کار نماینده گی از فهم و دانش مسلکی، ذوق و سلیقه تجربه کاری

ناهمگون بوده و شنیدن و علاقه گرفتن به آن کاملاً داوطلبانه است و شنونده گان مکلف نیستند که همه برنامه های رادیو را بشنوند بلکه هر کدام شان برنامه مورد علاقه خودشان را می شنوند و آنرا تعقیب مینمایند.

برنامه سازی در رادیو از نگاه رادیو ژورنالیزم عبارت است از: پروسه تعیین پالیسی، پلانگذاری و پر دیوسر يك برنامه خاص که پر دیوسر در آن باید از فکتور های ژورنالیستیکی (چه وقت) (چطور)

و(چه) استفاده کند.

هنگام پلانگذاری برنامه رادیویی پردیوسر یا تهیه کننده بوضیعت و موقف شنوندگان بصورت همه جانبه و دقیق فکر نموده آنرا از نگاه سن، موقف اجتماعی، سطح دانش، ساحه نشراتی، علایق شان و همچنان برای متوجه ساختن شنونده گان باید در تهیه يك برنامه رادیویی موارد زیر را در نظر داشته باشد: جمله ها باید کوتاه و رادیویی باشد. ساده و روشن نوشته شود.

گنجانیده شود.

بهمین ترتیب يك پردیوسر یا تهیه کننده رادیویی زمانی موفق بوده میتواند که برنامه و تولیدش در قدم اول برای خودش دلچسپ و گیرا باشد و بعداً برای شنونده گان رادیو دلچسپ باشد در غیر آن چانس موفقیت آن کمتر میباشد.

یک پردیوسر یا رادیو ژورنالیست دارای خصلت عمده ذیل میباشد: داری فرهنگ غنی.

آیا برنامه مطابق ذوق مردم و

شنونده گان تهیه شده است؟

آیا مطالب عرضه شده دارای چیزی نوی میباشد؟

آیا شیوه تقدیم تفسیر مطالب برنامه با درك شنونده گان شفافیت دارد؟

آیا مطالب عرضه شده وضاحت کافی دارد؟

بدین ترتیب در صورت جواب مثبت پردیوسر و رادیو ژورنالیست موفق و در غیر آن ناکام و برنامه قابل نشر نمیشود.

پروودگشن چیست؟

تعلیم تربیه مسلکی.

تجربه و کارکرد رادیویی.

فضایل اخلاقی.

احساس مسوولیت در برابر جامعه و مردم.

دارای تواضع، فروتنی، بیداری و هوشیاری.

حاضری درست و صحیح.

خودستا و شهرت طلب نباشد.

همچنین برای اینکه پردیوسر و تهیه کننده برنامه رادیو و تولیداش را

امتحان کند که موفق است و یا نه

باید سوالات ذیل را مطرح نماید.

از عبارات و جملات تکراری جدا خود داری شود.

برای اینکه اخبار تازه به نظر برسد از زمان حال استفاده شود.

منابع اطلاعاتی باید بصورت واضح ذکر شود.

از نقل قول مستقیم جلوگیری شود.

ارقام به حروف نوشته شود تا ساده خوانده شود.

عناوین و القاب افراد پیش از نام شان ذکر شود تا شنونده گان اهمیت موضوع را زود درك کنند.

ارقام، آمار و اطلاعات در گزارش

در فرجام پردیوسر و یا رادیو ژورنالیست منحيث گوش و چشم جامعه مسوولیت وظیفوی دارد تا اهمیت، ارزش حقایق و واقعیت ها را از نظر مردم و جامعه درك، احساس و در یابد تا آنرا تبارز دهد زیرا وی بحیث عامل محرك و تشویق کننده در جامعه عمل مینماید و مسوولیت اخلاقی و وجدانی، حرفوی و اجتماعی دارد تا در تنویر اذهان همیشه کوشا و ساعی باشد. نوشته (شمس راد)

هستی شعر دي

دلرم هوا، باد، باران، توپان، زلزلي، اورغور خوني، سيندونه، سمندرونه، جهيلونه، خاڅكي، نباتات، مرغان دا ټول شعر دي.

هغوي هغه غږ کاروي چي له پيله ورسره وده هغه (کلمي) او دغر څپي د باندي راوړلسي چي له پيله ورسره وي. دهغوي غږونه دهغوي توجوه، غوښه، هډوکو او مادي هندسي مساحت جوړوي او هستي ټوله شعر ده، هستي د لومړي شاعر ديوان دي.

اوشاعر خپل شعر کي ناست دي او مورن د ديوان په تحقيق راوتلي يو، مورن غږونو شاعر ترجمه کړو غږونو د شاعر وسم وکاروو، غږونو د شاعر محضه جوړه کړو، غږونو شاعر بيل کورکي کښينو، غږونو شاعر راوړل شي! غږونو د شاعر لکتوي خطي وخوروي زمور جامي واغوزمور مرهم، جشنونه، منطقي راوړو، ليري ...

څومره ډير دستر خوانونه، څومره د جامو ټولونه، څومره (خدایان) يا اديب دي، شاعر تر هغو ډيرو، جامو، ټالونو، ډيوالونو، او دروازو څخه ته پټ دي چي مورن جوړي کړي. مورن د شاعر غږ نه او روو، مورن شعر نه وينو، مورن د خوړو او جامو او (کورونو) په تجروبو بوخت يو. زمورن شعر په جامو کي د پټ شاعر انځور دي. زمورن شعر د شاعر د مجسمي دسترگو د هغو اوبکو په باب سريره!

مقدمه! شرحه! او تبصره ده چي د خدای له شرمه را بهيدلي!

مجسمي شرميري، مجسمي ناستي دي او رانه راگوري، مجسمي انتظار کالي چي څه وخت به (زه) اچندو خاورو، ډبرو، لړکيو، سکو، ژينو، زرو، الماسو ... له غږ او خبرو اورم او شاعر به اورم.

مورن هستي وينو شاعر يي نه وي، مورن هستي اورو لمس کوو يي، او په کي اوسو خو شاعر را څخه ليري ليري دي، زمورن عقیده دادي چي شاعر دلته شته، شاعر په هستي کي نشته. زمورن هستي به شاعر څخه شته ده، له مورن څخه شاعر تللي، شاعر کله کله راغلي چاته غږيدلي، او مورن چي رارسيدو شاعر نه وي او شاعر چي مورن اورو، وينو، لمس کوو، نوبت يوه ډله کښيني او مروجه مفهوم او منطقي ژبي له لاري له مورن څخه لومړنيو غږونو شعر راوباسي. دوي خانوکه شاعران گني او ټوله هستي جوړي!

د شعر سرچينه يا همدغه د طبيعت غږي دي يا د خيال اقليم، په هر حال د انسان هڅه داده چي د شعر له لاري نه غږيدلي ژبي ته لاره وکړي. انسان په خپل شعر کي سکوت غږوي.

هستي له ټولو غږونو (باترجمه شويو شعر ونوسره) په سکوت کي پرته ده، سکوت مورن ده، که سکوتته وي غږ يي گټي کيږي. سکوت دغر هنداره ده، زمورن ژبه ترجمه شوی شعر دی.

انور وفا سمندر

اقتباسات

نوع فرهنگ ستیزی شمرده میشود که آرام آرام اذهان عامه را تحت پوشش قرار داده و بالاخره هویت فرهنگ افغانی را زیر سوال می برد.

رسالت هر قلم بدست و به ویژه وزارت محترم اطلاعات و فرهنگ است تا خلای بمیان آمده را با سعی، تلاش و توجه بیشتر به هنر هفتم و هشتم پر سازد و در تقویت نهاد های هنری عطف توجه نماید. نکته سیالی با کمپنی های فلم سازی دنیا کاریست مشکل و از حد توان بیرون، اما نوازش، تقویت و تشویق هنرمندان میتواند امیدواری بیشتر برای فرداهای بهتر داشت.

طوریکه به همگان روشن است سال ۲۰۰۷ میلادی بنابر پیشنهاد یونسکو به نام نامی شخصیت بزرگ عرفان ادبی کشور ما مولانا جلال الدین محمد مسمی گردیده.

تدویرسمینار بین المللی، تجدید چاپ آثار مولانا و راه اندازی تیاتر زنده گی نامه مولانا بلخ از طرف وزارت

هنر تیاتر سینما و تلویزیون محصول دنیای سرمایه داریست و در کشور فقیر و عقب مانده مثل افغانستان توقع آن نمی رود که این هنر تبارز بیشتر داشته باشد.

جنگ های چندین دهه، بی تفاوتی سرداران فرهنگ و هنر، ایجاد فضای غیر قابل اعتماد در کار تیاتر سینما عواملی است که انعکاس زیبایی این هنر را در کشور کم رنگ ساخته و همچنان در بازار جهانی متاع ناچیز تلقی شده و از توجه خوب برخوردار نبوده است.

اگر بصورت مشخص بگویم کار تیاتر از زمان شاه امان اله خان غازی تا امروز خالی از نشیب فراز نبوده و اگر جذابیت در کار کردها دیده شده فقط استعداد و خلاقیت هنرپیشه گان و بازیگران این عرصه است.

در پنج سال اخیر وضعیت تیاتر بنا بر مصلحت های سیاسی هنوز حالت انجماد دارد و با دریغ و درد کاری صورت نگرفته تا ضمانت به جاویدانگی آثار داشته باشد.

پائین آمدن سطح مطالعه و تتبع، هجوم فلم ها و سریال های بیگانه،

موقعیت بزرگ در کار تیاتر محسوب می‌گردد روی هم‌رفته اقیانوس عشق در ترکیب و ساخت خود از جنبه های فنی مناسبی برخوردار است.

ما در حالیکه نمایش این تیاتر را موثر و دیدنی توصیف می‌نمایم زحمت و حوصله مندی دست اندرکاران تیاتر اقیانوس عشق را برای بار اول در کشور گمی بزرگ در غنای فرهنگ و ادب می‌شماریم و از بارگاه رب العزت موفقیت بیشتر برای ایشان آرزو داریم کرکتر های مرکزی اقیانوس عشق:

تهیه و ترتیب موزیک - محمد احسان
سلطانی - کمره دایرکت - محمد اسماعیل فضل - مکیاژ - منور ایوبی.

در نقش ها: میراحمد قادری (مولانا) محمد عبدالقادر آرزو (شمس) - زمري احمدزی (سلطان ولد) - راتب ندیم (علا و الدین) - محمد شفیع سمیر (صلاح الدین ذرکوب) - روح اله حمید (حسام الدین حبیبی) - پروین مشتعل (گوهر خاتون بانو مولانا) - صدیقه تمکین (فاطمه خاتون عروس مولانا) - زلمی نوری (خادم) - محمدامین نبید (صدرالدین قونوی) - غلام ربانی (هری برشاد) - زلمی ولی (درنقش عیسوی) و دیگران.....

اطلاعات و فرهنگ دستاورد بزرگ محسوب میشود. اخیراً ریاست هنر و ادبیات رادیو تلویزیون ملی تیاتر مولانا را زیر نام (اقیانوس عشق) نوشته محترم محمدعبدالقادر آرزو، با کارگردانی محترم عظیم رباطی، نظارت محترم همایون فیروز و محترم بهرام بریال معاون کارگردان زمري احمدزی و همچنان به کوشش و مشاوره های سالم محترم عزیزالله آریافر به منصفه نمایش قرار داد که لحن روایتی، تنوع و گوناگونی موضوع تیاتر مولانا خصوصیتی جداگانه به آن بخشیده که نمایش این تیاتر را از مجموعه های خارجی و داخلی متمایز می‌کند.

شیوه روایی بازگویی اقیانوس عشق بیننده را بیاد لحن و شیوه بیان دوره هفتم هجری می‌اندازد بیان دیالوگ ها حوادث و وقایع، اتفاقات و ماجرا ها بر مبنای شواهد و اسناد تاریخی استوار بوده، با همراهی زبان نظم و نثر همراه است. صحنه ها بیانگر پیام آشکار و علنی است و تاثیر واقعی بر ذهن بیننده می‌گذارد نویسنده کوشیده حوادث و وقایع را با افکار خود تطبیق دهد و از حوادث اختراعی و تخیلی برای پروراندن اندیشه های خود جلوگیری نماید و در واقع اغلب حالت ها و موقعیت های واقعی زنده گی مولانا انعکاس داده است.

مواد تیاتر اقیانوس عشق یعنی از شکل و دیکور، موضوع شخصیت ها، فضا، رنگ و صحنه ها طبعاً دچار محدودیت و کمبود است اما

اقیانوس

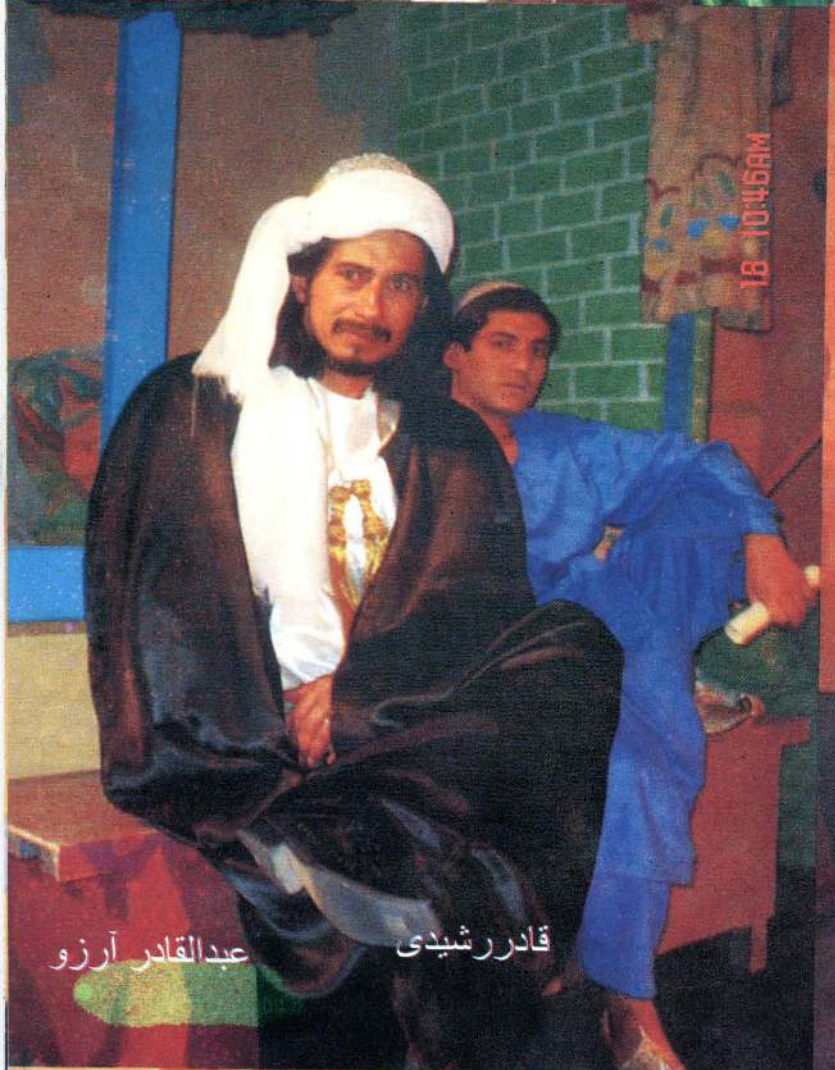
شفیع سمیر

18 10:50AM

صدیقہ تمکین و پروین مشتعل

2:48PM

عبدالقادر آرزو قادر رشیدی

18 10:46AM

امین نوید زمری احمدی

18 2:26PM

میر محمد قادری، زلمی نوری و ضیاء الدین ساجی

18 11:54M

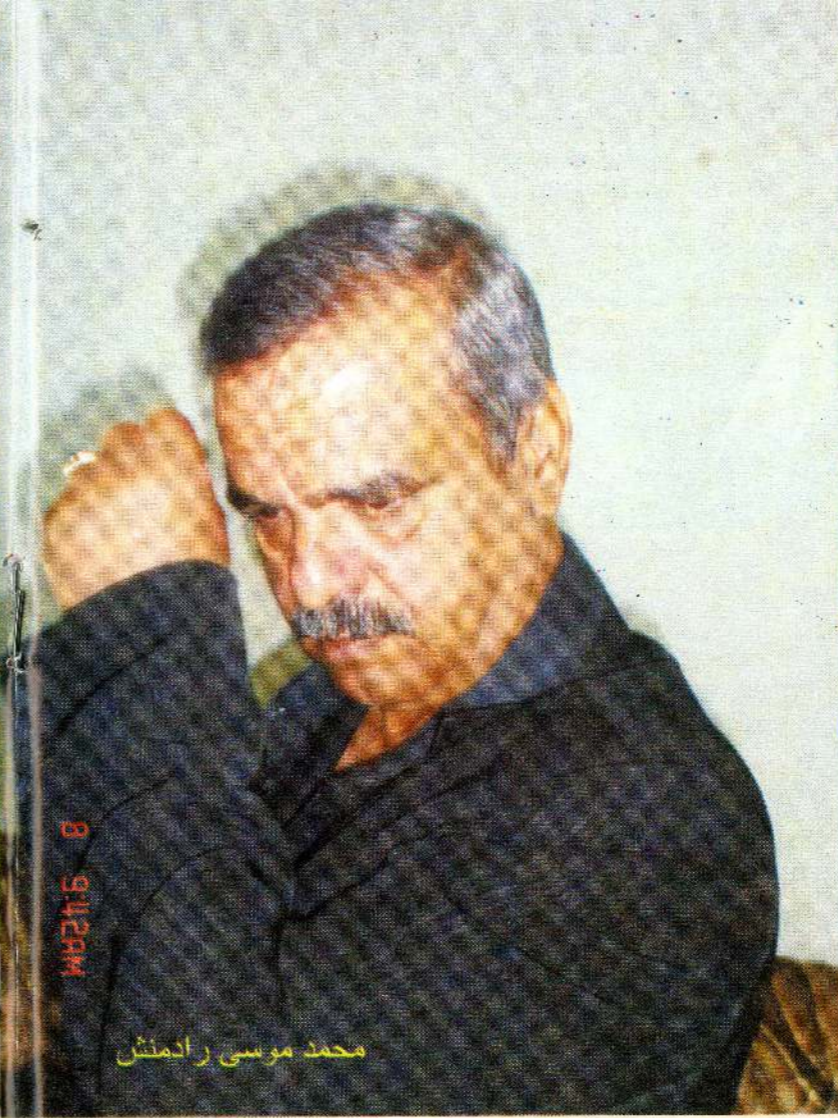
غلام ریاتی ابراہیم

تئاتر و سینما

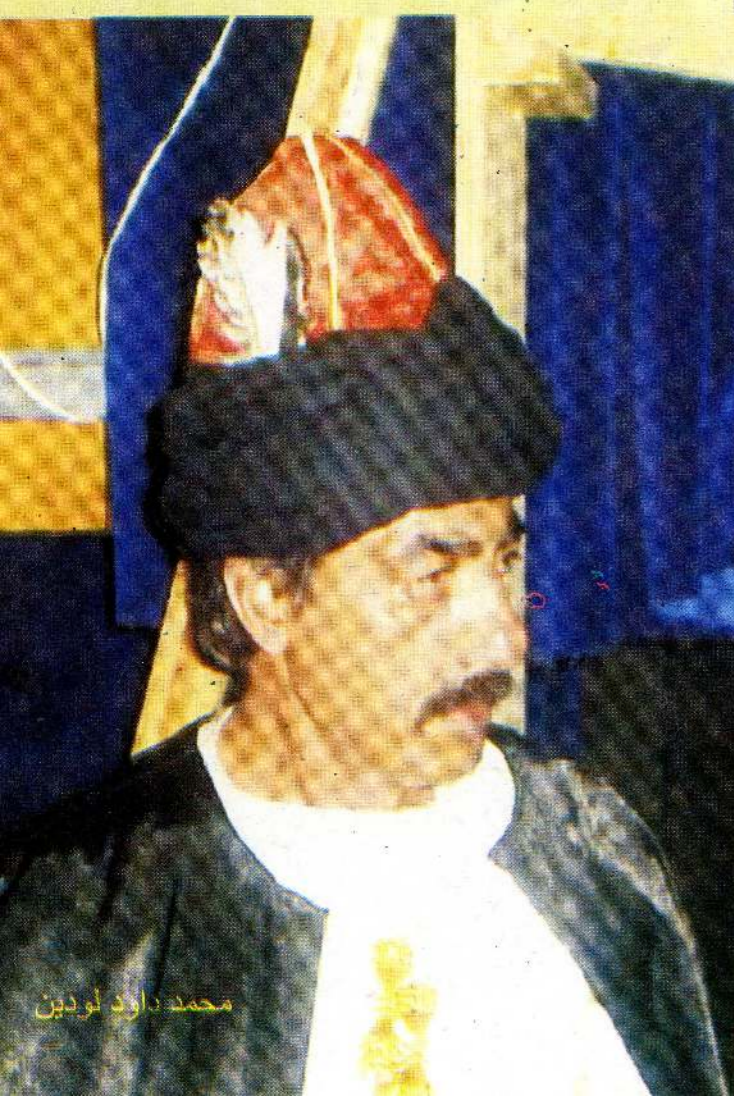
محمد موسی رادمنش

محمد عارف بی ریا

سنوری منگل

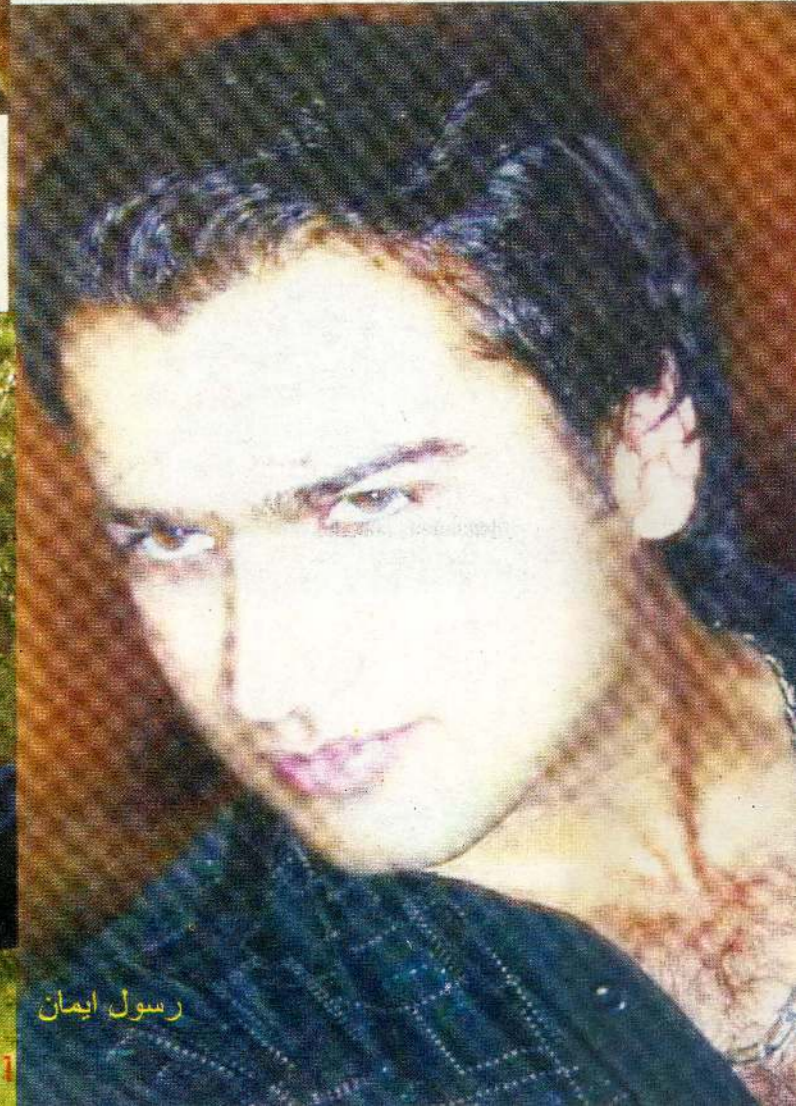
محمد داود لودی

حامد تابش

رسول ایمان

محمد عارف بی ریا

هنر پیشه گان

البوم هنری

قادر فرخ

5 2:31PM

شعر از قدرت بیدل

د اسرو سره راځه

يا شمع شه بلیره پلوشو سره راځه
 سا خان سستی پتی کره له ابرو سره راځه
 سا داکره با هغه خو به رموز د ژوندون پوه شه
 زرتنون سوز و گداز دی د اسرو سره راځه
 محفل د گل رخانو سوز و ساز د محبت ته
 مطربه که راځی سوز و نغو سره راځه
 که غواری چي همراز شی د زندانو په محفل کي
 ساقي په بی صبری د کو پیالو سره راځه
 یو ځل بیا هـنگامه د بنکلا کرمه د گزار کره
 بلبله دي گلشن ته ترانو سره راځه
 هم گل شته، هم مل شته، هم مطرب شته هم رباب
 باغونه واخله خوند په مسیدو سره راځه
 «پرهیز» د بنو فرش دی غور و لي دستا پښو ته
 قدم ستا په لیمو وړی د نازو سره راځه
 « عبدالقدوس پرهیز »

می پرست ایـمادم نشاه ازل دارم
 هممو دانه انگور شیشه در بغل دارم
 آفتاب در کار است سانه گو به خدایت زار
 که می اگر کم شود چون خورشید ل دارم
 حق بزود مردم نیست چنان باد بی شم نیست
 راه محبت کم نیست عرفان مبتدا دل دارم
 دلر مشیت است امروز از خدایک بیدادیت
 همو نکات شوقم نشانی از عشق دل دارم
 سنگ هم به مال من گزیه گز کند بر ماست
 بی که زنده ام یعنی مرگ بی اجل دارم
 ترک سود و سودا کنایه قطع هر تمنا کنایه
 می شور و طرب ما کنایه من هم این عمل دارم
 بمر قدرتم بیدلایه موه فیز معنی هاست
 مصرعی اگر فـواهم سر کنم غـال دارم

اشعار انتخابی

بیتو

بیتو بلندی ها هوای ندارد
 بیتو موج دریا صدای ندارد
 بیتو همه جا خاموش خاموش
 بیتو توالاه زار نغمه سرای ندارد
 بیتو دلم بی مذهب و مذهب
 دانی که جز تو خدای ندارم
 بیتو دو چشمم تاریک و تاریک
 جز دیدن تو هیچ دوی ندارد
 بیتو بهتر است مردن و مردن
 بیتو زندگی شور و نوای ندارد
 بیتو همیشه زردم و زردم
 دانی که عمرم بیتوبنای ندارد
 بیتو خون دل خوردم و خوردم
 این جنون من هیچ لیلای ندارد
 بیتو قلبم در آتش و آتش
 سوخت این بیچارم گناهی ندارد
 بیتو سرا پالرزم و لرزم
 شاید که آفتاب گرمای ندارد
 بیتو گلستان صحرا و صحرا
 گوی این مزرعه هیچ گیاهی ندارد
 بیتو یک عمر تنها و تنها
 عمرم فدایت هیچ بهای ندارد
 بیتو ای عزیز پیرم و پیرم
 بیتو جوانی رنگ صفای ندارد
 بیتو زلال عمریست بیمار و بیمار
 جز مرگ از خدا هیچ دعای ندارد

زلاله "رحماتی"

ملی محبت

په هر لوری پینتو نخواکی

تل د ورونو یارانہ وی

یو ملی نشاط شعف وی

د سرود یو هنگامه وی

په هر خای کی چی اوسیری

پښتانه په یوه خوله وی

په نعمت په بناد و بناد وی

مینہ تل سره توده وی

زه جاریرمه له تانه ته له ما سره خون و وروری

پر یوه لوری مویون وی زه یم ستاته زما اکور پی

«عبدالحی حبیبی»

زره

خدایه!

یو غت زره راکری

لکه د غره په شانتي

خو چی دکاتي نه وي

شیش محل

دا می وعده دسرره

که چیری، کله

شیش محل می جور کرو

هر سبایی به د محل په خوله

شو و شیشو

یواخی ستا نوم لیکم

(اجمل تورمان)

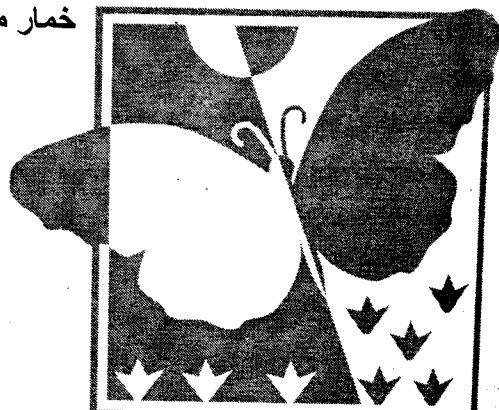
خارجنا

مرا ای بخت با درد آشنا میخواستی کردی
 دل و جانم گرفتار بلا میخواستی کردی
 بکار خود نه من تقصیر کردم نه تو کوتاهی
 وفا میخواستم کردم جفا میخواستی کردی
 نمیدانم دگر ای عشق از جانم چه میخواهی
 تو با دل هر چه کافر ماجرا میخواستی کردی
 شکستی در دلم خار جفا و سوختم از تو
 مرا همچون خود ای گل بیوفا میخواستی کردی
 بخاک و خون فگندی همچو من صد تشنه لب ظالم
 حریم خویشتن را کربلا میخواستی کردی
 ندانم چشم فتانت چه دیگر در نظر دارد
 مرا از صدمه غم توتیا میخواستی کردی
 بخاطر آنچه اکنون آید آنهم میتوان کردن
 بدرد و داغ دل را مبتلا میخواستی کردی
 هنوز از سرگرانی بر سرعاشق نمی آیی
 سر شوریده اش از تن جدا میخواستی کردی
 ز سودائی سرزلف خود ای بیرحم (واقف) را
 پریشان گر مانند صبا میخواستی کردی

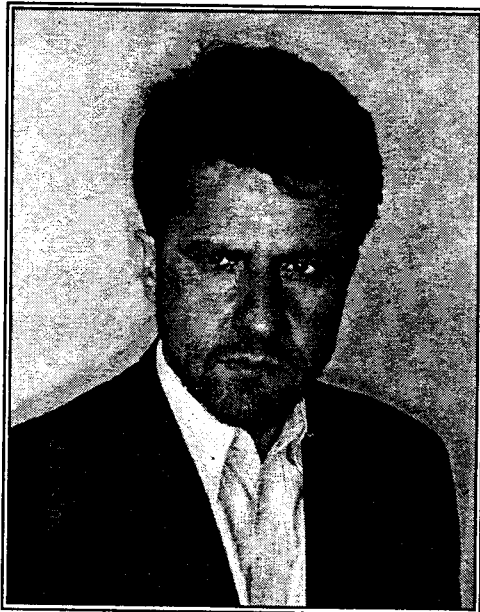
عزل

عادت به شمع، خواب می د سلام مه راکوه
 توهین می شی جذبه د احترام مه راکوه
 نظام د کائنات به په گدا کرم درنه تول
 فلکه! نو گردش پس د ایام مه راکوه
 خمار می د نشی دی ستاد سترگو له مستی
 ساقی! په تیتو سترگو راته جام مه راکوه
 چی لند په یو محفل کین تر سحره شی د شپې
 ژوندون لکه د شمع په ما بنام مه راکوه
 عاشق که زه هر خو یمه خو بیا هم یم پښتون
 ای حسنه! پس جذبه د انتقام مه راکوه
 « نور محمد خیگر »

ویژگی های مدیران رسانه ها

عزیز الله آریافر

این ویژگی ها تأثیرات مهمی را در زمینه رفتار سازمانی، تصمیم گیری ها، سازماندهی و اداره امور و چگونگی ایجاد مناسبات مدیران با زیر دستان و مدیران سطوح پایین تر وارد می نماید.

۱-۱ - انسان گرایی: این ویژگی مبین تعریف و شناخت مدیر از موجودی به نام انسان است. انسان موجود چند بعدی و دارای لایه های پشت هم انباشته و به میزان قابل ملاحظه ای غیر قابل شناخت و اندازه گیری است. بنابر این یکی از ویژگی های مدیران رسانه این است، که با داشتن میل درونی انسان باوری؛ کارمندان مربوط خویش را به عنوان کلیدی ترین عناصر یک سازمان تلقی نمایند. و با آنها طوری برخورد کنند که شایسته آند. احترام به انسان هم در درون سازمان وهم در بیرون سازمان بایستی یکی از خصوصیات ذهنی و رفتاری مدیران رسانه باشد.

۱-۲ - قانون محوری: تمام نهاد ها و سازمان های معاصر مبتنی بر قوانین و اصول مشخص عمل می کنند. مدیران رسانه نیز در زمان طرح سیاست ها، اخذ تصمیم ها، برنامه ریزی و اجراءات؛ قوانین مربوطه را رعایت می کنند. براساس ویژگی قانون محوری مدیران رسانه از یک جهت قواعد حقوقی مورد پذیرش عام

مشخصات، صفات و قابلیت های مدیران مستقیماً مولود بستر فرهنگی، ارزشی و اجتماعی آنهاست. از جهت دیگر نظام های سیاسی و اقتصادی و چگونگی قوانین حاکم بر سازمانها، نیز بر شیوه های رفتار و برخورد مدیران تأثیر می گذارد.

مدیران رسانه نیز از شعاع این تأثیرگذاری و تأثیر پذیری نمی توانند کنار بمانند. زیرا مشخصات هر فرد الزاماً بسته به محیطی است، که در آن پرورش می یابد. یک مدیر تلویزیونی، که در یک نظام توتالیتر و تمرکزگرا در رأس چنین رسانه ای قرار می گیرد؛ طبیعتاً همه ارزشها و اصول موجود را مطابق ایدئولوژی نظام حاکم تعریف می کند. خصلت ها و خصوصیات فردی او هم تا حدود زیادی تحت تأثیر این فضا شکل می گیرد. بالعکس یک مدیر تلویزیونی یک کشور دموکراتیک با اتکاء به ارزشهای دموکراتیک، آزادی بیان، اندیشه و پذیرش پلورایزم اندیشگی و فرهنگی عمل می نماید.

در تعیین ویژگی های مدیران رسانه چند شاخص عمده را می توان دسته بندی و ارزیابی کرد:

۱- خصائص درونی و شخصی مدیران رسانه

جامعه را پاس می دارند؛ و از جانب دیگر با توجه به تأثیرگذاری یکسان قوانین بالای افرادی که در موقعیت های مشابه قرار می گیرند، با کارکنان و زیردستان خویش به طور همگون و عادلانه رفتار می نمایند. قانون محوری مدیر را از افتیدن در چاله پیش گرایش های فکری، تعلقات قومی، نژادی، خویشاوندی و ... مصنون نگه می دارد.

۱-۳ - رعایت نظم: سازمان رسانه های جمعی همچون دیگر سازمان های انسانی بدون موجودیت و رعایت نوعی نظم پایدار نمی ماند. بنابر این یکی از خصوصیات بارز مدیران رسانه احترام به نظم موجود و تغییر تدریجی آن همگام و متناسب با تحولات در سیستم های فرعی و

وجود مدیران رسانه بلاانقطاع و سیر ناپذیر است. هرگاه مدیری در یک مرحله، احساس اشباع و خود پسندگی کند؛ به گونه طبیعی با رکود و انجماد روبرو می شود.

۱-۷- آزاد اندیشی و استقلال فکری: اگر مدیران رسانه در دایره تنگ اندیشه های خاص محدود بمانند؛ و یا بر ابتناء یک نظام بسته فکری عمل کنند؛ بی تردید از ایفای نقش سازنده خویش باز خواهند ماند. رسانه مجرای است، که از طریق آن با طیف ها و مجموعه های گوناگون مردم ارتباط برقرار می شود. از این رو مدیر رسانه باید با وسعت نظر ظرفیت تحمل آراء و دیدگاه های مختلف و متفاوت را داشته باشد. و به سفارش دیگران به طور چشم و گوش بسته عمل نه کند.

استقلال فکری ناظر به این امر است، که مدیر رسانه در چاله زد و بندهای سیاسی و ترجیحات ایدئولوژیک گیر نیافتد. و فعالیت های خود را بر مبنای اصول و معیارهای موجود هماهنگ سازد.

۱-۸- اعتماد به نفس: این امر به مفهوم آنست، که مدیر رسانه بالای توانائی های خویش نسبت به آنچه می خواهد انجام دهد؛ اطمینان داشته باشد. این مساله بسته به ظرفیت های درونی هر فرد از هم فرق می کند. از لحاظ روانشناسی برخی ها قادر به شناخت توانائی های خویش نیستند. برخی در راستای انجام کارهای خود متزلزل و متردد هستند. بقیه در شماره بعدی ..

جستجوی طرح ها و اندیشه های نو و پیشنهاد های ابتکاری و خلق ایده های جدید باشند. آینده رسانه ها را مدیران معتقد به گرایش های نوین و پیشگام در گزینش راهکارهای تازه رقم می زنند. مدیر نو اندیش و تحول طلب با وقوف به نوجویی پایان ناپذیر مخاطبان؛ رسانه خود را به سمت هدایت می کند، که بخش بزرگی از امیال و خواست های مشتریان خود را ارضاء نماید.

البته باید مراقب بود، که حس نوگرایی به تقلید ناشیانه و افراط نینجامد؛ آنگونه که بدنه اصلی فرهنگ خودی و ارزش های اصیل و قابل تداوم آن، آسیب ببیند.

۱-۶ اشباع نا پذیری آموزشی و حرفه ای: مدیر رسانه به صورت مستمر در صدد یادگیری بیشتر خود و همکاران خود می باشد. کار در رسانه مستلزم پژوهش، تحقیق و کسب اطلاعات و تجارب تازه است. از یک سو تغییر و تحول در عرصه رسانه های همگانی بسیار به سرعت صورت می گیرد؛ و از سوی دیگر دگرگونی های پیهم در سایر عرصه های انسانی به گونه مضاعفی بر کارکرد رسانه تاثیر می گذارد. بنابر این مدیر رسانه الزاماً کوشش می نماید، تا از طریق آموزش و فراگیری مداوم؛ با پدیده های نوین آشنایی حاصل کند. او از دانسته ها و دریافت های دیگران در جهت باروری بهتر دستگاه خویش؛ و نو نگهداشتن چرخه تولید رسانه سود می برد. میل آموزش و تحقیق در

سیستم های بزرگتر می باشد. نظم موجود پا به پای دگرگونی در عرصه های گوناگون در محیط های پیرامونی سازمان مطابق به شرایط جدید استحاله می شود.

۱-۴- مدیریت خودی: کسی قادر است دیگران را رهبری کند، که در گام نخست بتواند خود را رهبری نماید. مدیر رسانه وقتی می تواند موفقانه عمل نماید، که اهداف خود و دیگران را با تهیه وسایل کار و تامین هزینه ها، تعیین کند. نسبت به آینده یک طرح و پیشبینی (پلان) مشخص داشته باشد. قدرت تشخیص مرجحات را داشته باشد و از میان گزینه های موجود آنهایی را انتخاب و طبقه بندی کند، که بیشترین زمینه را برای دسترسی به اهداف فراهم کند.

مهمترین اصل مدیریت خودی برنامه ریزی کارهای روز مره و هفته وار می باشد. یادداشت تحریری اموری که انجام شده؛ و کارهایی که بایستی انجام شود، از پراگندگی و پیچیدگی کارها می کاهد؛ و سر انجام باعث محدودیت فشارهای روانی ناشی از فعالیت های تصادفی و بدون برنامه می شود.

۱-۵- نوگرایی: یکی از ویژگی های برجسته مدیران رسانه نوگرایی هم در خصوص مدیریت سازمان و هم در عرصه کیفیت و شکل تولیدات رسانه ای می باشد. حفظ وضع موجود و چسبیدن به کلیشه ها و کارهای تکراری با روح دایم در تغییر رسانه ها سازگار نیست. از این رو مدیران رسانه ها بایستی مدام در

Column

کالم

ژباړه: دپوهيالی شفيق وردک

وينا: کالم د ژوند په هره برخه لکه لوبو، سياست، سينما، اقتصاد او... کې ليکل کېدای شي. نو ويلای شو چې کالم هم د کالم ليکوال په څېر دېر مالونه لري. پال مالون هم د کالم په تعريف تعريف نه دی کړی خو د کالم په تعريف تعريف نه دی کړی وړاندې کړی خو د کالم په تعريف تعريف نه دی کړی تعريف تري راوځي.

دايکسپلورينگ جرنليزم ليکلې دي ولز ليکي: کالم کومه څه ده بڼه نه لري د شخصي افکارو مخي هم ليکل کېږي، نورو افکارو پر بنسټ هم د ساينس په او نورو تخصصي موضوع کالم په اړه هم ليکل کېدای شي.

زياتره کالم ليکوال چې د کالم ليکني په اړه څه وايي د خپل ليکني په اړه له مخي ورته گوري. وتلي او کالم ليکوال احمد نديم قاسمي د کالم په بېلابېلو ډولونو ته په پام د کالم په اړه وايي کالم لپاره کوم څه تعريف تعريف نه لرو نو ځکه يې هر څوک په جلا جلا بڼه ليکي، د بېلگې په توگه د زېږد ای سلهري کالم په ((ډايرې)) په شان نه دي او کالم کالم بيا له دې دواړو څخه جلا شي.

د زېږد ای سلهري پر وينا کالم يوه څه ده چې هر څوک يې، چې په دې څه ولري ليکلی شي. مياش شفيق هم د کالم د بېلابېلو ډولونو په تعريف تعريف کالم زياتره تعريف تعريف په دې څه (تخصص) ولري په همغه کالم کالم ليکي.

تشريف کوي. کالم په تعريف تعريف سره نژدېوال لري خو په تعريف تعريف نه شي ليکي. امريکايي ژورنالست جارج ستيک وايي: (پر سرمقالو سره پيره کالم هم د څېړني، تبصرې، خندوونکو مطالبو، د بنسټ څلکو د ستايني او دليکوال د فکر د څرگندولو غوره لاره ده).

کالم که پورته مه ځي د سره کولای شي نو دا ځانگړي څه په عامو ليکنو او فيچرونو کې هم شته نو مورن څنگه کولای شو چې کالم، فيچر او نورې ليکني يو له بله جلا کړو.

يو بل امريکايي ژورنالست ډايت اي سارجنت د کالم په اړه وايي: د سرمقالې په ځانگړي مخ کې داسې ليکنه چې تبصرې او توضيحات په کې وړاندې کېږي کالم يې بللای شو. خو بايد ووايو چې کالم تل د سرليکني په ځانگړي مخ کې نه خپرېږي کله کله به نورو مخونو کې هم خپرېدای شي.

کميونيتي جرنليزم کتاب ليکوال کينټ آر باټري د کالم په اړه ليکي: د بېلابېلو کالمونو د ليکني په تعريف تعريف او مواد يو له بله سره جلاوي نو ځکه د کالم په تعريف تعريف ځانگړي ليکنه د بېلگې په توگه ده شي وړاندي کېدای.

د کينگ جرج ستيکيت واشنگټن وتلي کالم ليکوال پال مالون پر وينا کالم په هره برخه کې ليکل کېدای شي.

د کينگ فيچر سند يکيت واشنگټن د مشهور کالم ليکوال پال مالون پر

کالم د انگليسي ژبې اصطلاح ده چې لغوي مانا يې ځلي، مينار، ورځپاڼی د مخ پورته کالم په مطبوعاتو کې په دوو ماناوو کارېږي د ورځپاڼی د مخ د يوې برخې لپاره او بل د ځانگړو ليکنو لپاره. که ورځپاڼه له پورته نه ښکته خوا په اتو برابرې برخو ووېشو چې د هرې برخې سورکم او اوږدوالی زيات وي نو ځلي په څېر معلومېږي، دې هرې برخې ته کالم وايي. په ورځپاڼو کې اعلان خبر او نورې ليکني په کالم سانتي متر اندازه کېږي.

کله چې د کالم په نامه د کومي ليکني او يا د کالم ليکوال يادونه کېږي نو زموږ فکر يوې ځانگړي ليکني او يا يې ليکوال ته اوږي.

د کالم په نوم د کومي ليکني تصور چې زموږ په فکر کې را څرخي په څو ټکو کې د هغې بيانول آسان نه دي. همدا لامل دی چې تر اوسه ټول به يوه خوله د کالم لپاره کوم ځانگړی تعريف پر موندلو نه دي بريالي شوي. وتلي امريکايي کالم ليکوال والتير ليمن د امريکا ورځپاڼو د ټولني څه بولېن کې ليکلي: ((ما د سرمقالو ليکونکي په توگه د رسنيو په نړۍ کې قدم کېښود زما پر اند کالم ليکوال هغه څوک دی چې د سرمقالو لاندې خپل نوم وليکي کله کله به سرمقاله د کالم کې د گډون او ځانگړي له پلوه توپير نه ترسره کېږي. يانې که له کالم څخه د ليکوال نوم لېږي او د سرمقالې پر ځای وليکل شي نو هغه

ظهیر کاشمیری کالم داسی تعریف کړی دی (په سیاست، کلتور یا نورو ورځنیو پېښو پورې اړوند ټولې هغه لنډې لیکنې چې د خرنګوالي له مخې مختلفې او د منځپانګې له مخې ازادې وي، کالم باله شي).

خو دا ځانګړنې په نورو لیکنو کې هم شته چې د ورځنیو پېښو په اړه لنډه او ډول ډول مالومات وړاندې کوي او د اصالت له مخې هم ازادې وي. نښري او سرلیکنې هم داسې دي بیا یې نو توپیر څه شو.

د صالح محمد صدیق پر وینا په کالم کې پېښې په ځانګړي رنگ او لفظي ښکلا سره وړاندې کېږي.

فن صحافت نومی کتاب کې راغلي ورځپاڼي بېلابېل عنوانه لري چې د ځینو لنډې خبرونه خبرتیاوې او نور مالومات خپرېږي او د ځینو لنډې توکي، طبي، دیني، ساینسي او نور مواد خپرېږي چې همدا وروستیو عنوانونو ته کالم او لیکنو کې ته یې کالم لیکوال وایي.

کالم لیکوال د لیکنې په پای کې هم خپل نوم او هم مستعار نوم کارولي شي.

پورته تعریف د کالم لنډ او هر اړخیز تعریف نه دي ځکه له فیچر سره یې ورته ښیي. په همدې کتاب کې د فیچر په اړه وایي: فیچر هغه کالم دی چې د جلا عنوان لاندې په نیمه ډرامایي بڼه، داستاني توکو کې د لوستونکو سره د مخامخ خبرو په څېر او په روانه ژبه لیکل کېږي. په پورته کتاب کې د فیچر لپاره جلا عنوان، له لوستونکو سره مخامخ خبرې او د لیکنې روانه او عادي بڼه ښودل شوي چې دا د فیچر نه، بلکې د کالم ځانګړنې دي بل دا چې فیچر د جلا عنوان لاندې نه خپرېږي.

پوهاند مجاهد منصوري کالم داسې تعریفوي: هغه لیکنې چې په

ورځپاڼو او جریدو کې خپرېږي جلا عنوان ولري پر ورځنیو پېښو باندې په ځانګړي سبک لیکل شوي وي او د سرمقالو او نورو لیکنو پر خلاف د دقت پر ځای په کې تفریحي بڼه کارول شوي وي کالم باله شي.

د پاکستان ورځپاڼې د ((عکس بر عکس)) تفریحي کالم لیکوال ډاکټر محمد یونس بټ وایي: کالم لیکوال چې څه لیکي هغه کالم دي هر لیکوال د لکنې جلا طرز لري نو ځکه کومې ځانګړنې لیکنې ته کالم ویل مشکل دي.

د نوای وقت ورځپاڼې د ((روزن دپوار)) کالم لیکوال عطاالحق قاسمي وایي کالم د کارتون لیکلي بڼه ده په کالم کې لیکوال له تورو نه خاکه جوړوي.

د ابن انشاء پر وینا کالم Essay دی دا چې Essay نوی ژانر دی کالم هم داسې دی. د سوژې، مواد او طرز له مخې کالم د Essay په شان یو نوی ژانر دی خو په کالم کې له دی پرته نور هم ډېر څه شته. د کالم په تعریف کې باید تخصصي کالمونه ته چې د طب قانون،

اروایو هني او نورو علومو په اړه لیکل کېږي هم باید ځای شي. حال دا چې دا ډول کالمونه کوم ځانګړی طرز نه لري په ساده او روانه بڼه هم لیکل کېږي او د سوال او ځواب په بڼه هم چې بیا یې Essay نه ورته نه شو بللای. د مشرق ورځپاڼې علي رضوي پر وینا کالم په مطبوعاتو کې د لیکنې هغه طرز دی چې لیکوال یې د خپل ذوق له مخې ټاکي. پورته تعریفونو ته په پام د خپل ذوق له مخې یو څه لیکل او هغه د جلا عنوان لاندې خپرول د کالم هم ځانګړنه ده او هم تعریف.

خو ستونزه دا ده چې د جلا طرز درلودونکو کالمونو برسېره طبي، قانوني او نور کالمونه هم باید

تعریف شي. په دې کالمونو کې د لیکنې جلا کونکې او خنډوونکې طرز نه تر سترګو کېږي که څه هم د جلا عنوان لاندې خپرېدنه پرې صدق کوي.

د جنګ ورځپاڼې عبدالقادر حسن وایي هغه موضوع چې په خپرونو او سرمقاله کې یې یادونه وښه شي او د جلا عنوان لاندې په یوه بله لیکنه کې خبره شي کالم ورته وایي.

پریټینکا دایره المعارف د کالم لیکوال په اړه وایي: هغه څوک چې په ورځپاڼه کې د جلا عنوان لاندې د ورځنیو پېښو په اړه د خپل نامه سره کومه لیکنه خپروي کالم لیکوال باله شي. کالم تفریح هم وي او جدي هم، پر یوه موضوع هم لیکل کېدای شي او پر بېلابېلو موضوعاتو هم سر سري هم وي او منطقي هم د اخلاقي او ټولنیزو چارو په اړه هم لیکل کېدای شي او . . . . .

کالم په اصل کې د لیکوال د ذوق او فکر غبرګون دی که هغه اړتیا ور خوراکی توکو په اړه وي او که د بهرنۍ تګلارې او یا مالي چارو په اړه وي.

وارث میر کالم داسې تعریفوي: په ورځني ژوند پورې اړوند د یوې پېښې په اړه د لیکوال سرسري کتنې ته چې د خپل فکر زېږنده یې وي کالم وایي. حبيب الرحمن شامي وایي: هغه لیکنه چې د یو چاله خوا په ځانګړي طرز لیکل کېږي او د جلا عنوان لاندې په ورځپاڼه، او ونډه یا بله خپرونه کې په همیشني توګه خپرېږي کالم باله شي. دا که سیاسي وي که ټولنیز، کلتوري وي او که انجني ډرېجې د لیکوال د شخصي نظر بیان وي.

ډاکټر مسکین علي حجازي په ورځپاڼه کې د جلا عنوان لاندې خپرېدونکې ته کالم وایي.

خمار می نه ماتیری شرابونه بیگانه دی

وحید صابری یکی از چهره های شناخته شده در عرصه هنری و موسیقی است که بیش از دو دهه عمر عزیزش را صرف خوشی های مردم و تعالی هنر موسیقی نموده که با کوشش و پشتکاری خود توانست دست آورد های خوب هنری داشته باشد نسبت شرایط نا مناسب دهه هفتاد هم مانند دیگر هموطنان مجبور به ترک وطن شد که از سال ۱۳۷۲ بدینسو در شهر مسکو روسیه به سر میبرد طی سفریکه در این اواخر به کابل داشتند با اختتام از فرصت گفت و شنود داشتم با ایشان که وی در مورد اینکه از چه مدت زمانی به هنر موسیقی رو آورده و چه دست آوردهای دارد چنین ابراز داشت:

نظر به شوق و علاقه که به هنر موسیقی داشتم تقریباً از دوره طفولیت زمانیکه شامل مکتب بودم بطور شوقی در بعضی از محافل آواز میخواندم و به طور رسمی در اواخر سال ۱۳۵۷ بنا به تشویق هنر دوستان همکاری خود را با رادیو تلویزیون وقت آغاز نمودم که تا اواخر سال ۱۳۷۰ ادامه داشت و طی همین مدت چندین بار در فستیوال های خارجی اشتراک نمودم که با گرفتن مقام و جوایز مختلف به خصوص دیپلوم سرخ از فستیوال «گل سرخ» اتحاد شوروی وقت تقدیر و سه بار آواز خوان سال و یکبار به صفت آواز خوان محبوب سال برگزیده شده ام.

بعد از آن چه نوع فعالیت های هنری داشتید و بطور مختصر از دوران مهاجرت تان قصه نماید؟

اواخر سال ۱۳۷۰ بود که بنا به دعوت رسمی اتحادیه هنرمندان تاجکستان و ازبکستان جهت اجرای کنسرت های متعدد نرووزی سال ۱۳۷۱ عازم شهر دوشنبه و بعداً رهسپار ازبکستان گردیدم و در همین زمان بود که در کشور عزیزم

که هیچ وقت فراموش نمیشود زیرا گرفتن حتی شصت نمره از استاد مشکل بود و محال.

به عنوان آخرین پرسش علت اینکه تا هنوز ازدواج نکرده اید در چیست آیا مساله عشق ناکام در میان است؟

خیر نی مساله عشقی در میان نیست و صادقانه میگویم که تا هنوز عاشق هم نشدید یگانه علت آن دوری از وطن، دوستان و عزیزانم بود زیرا در این زمان آدم شناختن مشکل است بخاطریکه ازدواج یک مساله عادی و زود گذری نیست. دختر و یا پسر باید شناخت کامل از جانب مقابل داشته باشند و در آینده میخواهم با دختری ازدواج نمایم که دارای صورت و سیرت خوب و شایسته باشد مهم نیست که باسواد باشد یا بی سواد بلکه میخواهم مادری خوبی باشد برای فرزندان خود، خانم خوب و با سلیقه باشد برای خانه خود و همسر با وفا باشد برای وحید صابری. صائم احمدی

نامه ها خوانده و خوشم آمد با وجود که اسم شاعرش را نمیدانستم در ظرف یک ساعت برایش کمپوز ترتیب و آنرا ثبت نمودم بعداً سفری به اروپا داشتم در آنجا با شخص خوش تیپ سر خوردم که خود را «عبدالباری جهانی» معرفی نموده و دو جلد از مجموعه اشعارش را ضمن تعریف و توصیف زیاد این آهنگ برایم طور تحفه اهدا نمود که شعر همین آهنگ هم از وی است.

یکی از خاطرات خوش هنری تانرا بازگو کنید؟

زندگی افراد خواه ناخواه آکنده از خاطرات تلخ و یا شیرین میباشد اما یگانه خاطری خوش و فراموش ناشدنی در زندگیم آهنگ « ابرها اگر بیارد» است. در پوهنتون استاد داشتیم که مضمون ادبیات غرب را تدریس مینمود نهایت زیاد جدی و با انضباط بود و همه محصلین از وی هراس داشتند به خصوص هنگام امتحانات به واقیعت مضمون شان نیز بسیار مشکل بود خلاصه زمان امتحان فرا رسید وقتی نوبت من رسید، به جای اینکه تکت انتخاب سوالات را بگیرم استاد پرسید: بگو شعر، کمپوز و تصنیف آهنگ «ابرها اگر بیارد» از کیست چون کمپوز و تصنیف آهنگ از خودم و شعر آن از سخی راهی بود، استاد با توصیف زیاد از آهنگ و ظریف نگری که داشت برایم صد نمره داد

تحولی رونما گردید، چنانچه به همگان هویداست شرایط نا هنجاری به میان آمد به خصوص برای هنرمندان که ناگزیر به مسکو رفتن و تا سال ۱۹۹۵ بنا به مصروفیت های تجاری از موسیقی و فعالیت های هنری حتی اشتراک در محافل عروسی دوری گرفتم و بعد از مدت زمانی اولین CD را در سال ۱۹۹۵ که با دوتن از نوازندگان ثبت و به علاقمندان آوازم تقدیم داشتم و CD دو و سوم آهنگهایم که به صورت تصویری و با موزیک عالی ثبت گردیده بود در سال ۲۰۰۰ پیشکش هنر دوستان نمودم.

اکنون چه کار تازه روی دست دارید؟

باید یاد آور شد قبل از سفرم به کابل، سفرهای متعدد به کشور هنرپرور هندوستان داشتم و در آنجا با موزیک دایرکتر های موفق هند قرار دادی را به امضا رساندم مبنی بر این که در آینده آهنگهایم را با موزیک اصیل هندی ثبت نمایم بخصوص چهل پارچه از آهنگهای جدیدم را که تا حال بیش از بیست پارچه آن ثبت گردیده و فعلا میخواهم در شهر زیبا کابل آنها را به صورت تصویری ثبت و تقدیم علاقمندان آوازم نمایم.

از آهنگهای اخیرتان کدام یک بیشتر مورد پسندتان است و چرا؟

چنانچه «خارپشت به چوچه خود گفته بخل بچه ام» به همانطور همه آهنگهای را دوست دارم بخصوص آهنگ «خامری نه ماتیزی شرابونه بیگانه دی» بخاطریکه CD آهنگهایم تکمیل بود صرف به یک آهنگ دیگر ضرورت داشتم همین شعر را در یکی از روز

طنز و ژانرهای شوخی آمیز

شمس المصطفى آرابی

مجازات میکشاند و در نتیجه هدف ان اصلاح و تزکیه است نه ذم و قذح و مردم آزاری" و اساساً برخلاف باور همگانی، هیچ خنده کاملاً رایگانی و بی هدف نیست از همینجا ست که برگون گفته است:

خنده يك عامل تصحيح کننده است و درعين حال خنده دارای ماهیتی بیرحمانه و تهاجمی است در خنده همواره يك نیت پنهانی و تحقیر وجود دارد.

دانشمند دیگری میگوید: (خنده در طنز شکل تصادفی را ندارد و بی اصالت نمی باشد؛ بلکه بحیث سلاح خورد کننده در برابر هدف نویسنده بکار میرود).

بدینگونه هویدا میگردد که طنز يك حربه اجتماعيست که بر نارسایی ها یورش می برد، تا خوبی ها را ایجاد کند. قهرمان طنز منفی است ولی آنگونه که عزیز نسین طنز پرداز بزرگ ترك میگوید: همیشه نظر به نتیجه مثبت طنز است. طنز نویس اشك چشم هایش را بصورت

و یا ناصر خسرو گفته است: مکن فحش و دروغ و هزل پیشه مزن بر پای خود زنهار تیشه و اما در کنار این بُد شخصی که ناروا دانسته شده، هزل بعد اجتماعی نیز داشته است و شاید این نخستین گونه پرداخت تمسخر آمیز و انتقادیست بر مسایل جدی و اجتماعی که بعد ها ژانر مشخص طنز با اصلاحاتی از آن به زایش آمده است.

هزل صریح و روشن است ولی طنز در پرده هزل بر نابسامانی ها می خندد ولی طنز طعنه میزند و اما تعاریفی از طنز به گونه مشخص:

"طنز نوعی فلسفه است."

طنز بهترین یاد زهر برای ترس و نفرت است. (چارلی چاپلین) می گوید: طنز يك پیروزی اخلاقی است که پیروزی مادی را کم دارد.

طنز از نظر ادبی يك شیوه بیان جهت مفاهیم انتقادی و تنفر آمیز است که در آن شوخی و گاه مسخره گی به نحو چشمگیری نمایان میشود.

(طنز) روش ویژه بی در نویسندگی است که ضمن دادن تصویر هجو آمیزی از جهات زشت و منفی پدیده ها را ید ترکیب ترا از آنچه هست نمایش میدهد تا صفات و مشخصات آنها روشن تر و نمایانتر جلوه کند و تضاد وضع موجود با اندیشه يك زنده گی عالی اشکار گردد.

گفتیم طنز انتقاد یست خنده آمیز و یا تابلیت تلخ صحت آفرینست که بالاییه شیرینی از خنده پوشیده است تا باعلاقمندی گرفته شود. خنده طنز خنده سرگرمی و خوشگذرانی نیست. "خنده درد ناک همراه با سرزنش است که خطا کاران را بخطای خود متوجه میسازد و غفلت و خطا را به

شاعرانی بوده اند که هزل را از لحاظ اجتماعی وسیله تادیب و آموزش مردم دانسته و نتیجه مثبت آنرا در نظر داشته اند این شاعران هزل را زشت و ناشایست نه، بلکه تعلیم و ضروری دانسته اند.

سنایی غزنوی میگوید:

بیت من بیت نیست اقلیم است

هزل من هزل نیست تعلیم است

و خداوند گار بلخ میگوید:

هزل تعلیمست آنرا جد شنو

تو مشو بر ظاهر هزلش گرو

هر جدی هزلیست پیش ها زلان

هز لها جدست پیش غافلان

و این هم قول سعدیست، که مولانا

زاکانی در استناد به آن کلام خود را

توضیح مینماید. بمزاححت نگفتم این

گفتار

هزل بگذار وجد از او بردار

اینجاست که در می یابیم هزل

سخنیست شوخی آمیز و عریان که بر

بنیاد جد گذاشته شده است. هدف از

آن تفنن و وقت گذرانی نه، بلکه

آموزش است با آنکه در آغاز هزل

هجوی بود خنده آمیز بعد ها طنزی

شد بر هنه و هجوآمیز، که بالاخره

طنز ناب و سره از آن هستی یافت.

۶_ طنز: طنز از لحاظ لغوی مفاهیم

قهقهه در می آورد و به دیگران تحویل میدهد.

بنأ مشخص میگردد که طنز يك ژانر بخصوص و جدا از سایر پرداخت های تفنی و خنده آمیز است. هدف آن اصلاح اجتماع و پرداختن انتقادی و آمیخته باخنده و به گونه رمزی و کنایه است.

طنز از زاویه دیگر به پدیده ها مینگرده. پرده های فریب و ریا را یکسو میزند و کاستی ها را آفتابی میسازد و به رخ همگان میکشد. گویی نوعی کشف است و میرهن ساختن زشتی ها و پلشتی ها که اسباب تدویر آنها را در برابر چشم مردم وارونه ساخته است و اما چه خوب است ویژه کی های راستین طنز را از بیان عز یز نسین به خوانش آوریم که گفته است: (چطوریکه يك انسان هنگامیکه دوی تلخی را بدهان میگردد و از شدت تلخی نمیتواند، دوا را فرو برد، آن را به زمین تف میکند، طنز نویس هم نمیتواند درد های اجتماعی را هضم کند و تحمل نماید میخواند آنها را از خود دور نماید اما مزاح نویس ها چون آدم های بی تربیتی هستند و نمی خواهند کوچه ها را کثیف کنند، به همین جهت چیز های تلخی را که در ذهن شان هست بسورت مردان کثیف، زورگوها و دیکتاتورها تف میکنند.

و در يك سخن طنز همانست که لونا چارسکی میگوید: طنز آمیزه تکان دهنده ایست از خنده و خشم، نفرت و بیزاری بطوریکه در فحوای کلام خنده می بینیم و در معنی بغض در گلو.

ژانر های طنز گویی

در پیوند با شناسایی طنز، ناگزیر، درنگی می نمایم بر عنوان فوق که در کتاب ژانر های وسایل ارتباط همگانی، آمده است این کتاب در زمان سلطه شوروی در افغانستان بوسیله ابراهیم عثمانف و دو استاد

دانشکده ژورنالیزم ترجمه و تالیف گردید در دانشکده ژورنالیزم تدریس می شد.

نکات قابل تذکر در رابطه به ژانر های طنزگویی در آن کتاب این است که:

نخست این که عنوان، ژانر های طنزی گویی، نارسا و یا نادرست است. طنز يك ژانر است و هر چه با این مشخصه آید، طنز و جز آن طنز نیست. بنأ سایر مفاهیم و عناوینی که زیر عنوان ژانر های طنز گویی در این کتاب آمده است، طنز نیست از آن شمار است:

۱- پرودیه: این ژانر به گونه است که در آن نویسنده آثار ادبی را مورد نقد قرار می دهد و یا خلاهای اثری را از لحاظ شکل و مضمون بر ملا می سازد. بنأ این شیوه نگارش به طنز ارتباطی ندارد گونه یی از نقد است: آن که گونه فردوسی از اشعار دقیقی در شهنامه یاد می کند.

نگه کردم این بیت تست آمدم بسی بیت ها ناتندرست آمدم.

۲- اپیی گرام: عبارتست از بیان يك فکر در داخل کلیمات و عبارات کوتاه (کتاب ژانر ۱۴). نوع دیگر اپیی گرام مطابیه است که هدف محکوم کردن ندارد و به منظور شوخی و خوش طبیعی ابراز می شود (ژانر ها ص ۱۵). پس معلوم است که این بیان طنز نیست، خنده در آن بنیاد جدی ندارد.

۳- لقمه: در لقمه جنبه اخلاقی يك موضوع شرح می گردد. خود يك واقعه مهم نیست بلکه ماهیت آن مطرح است. بنأ بد اخلاقی، کارگریزی و غیره از جمله موضوعات لقمه است (ژانر ها ص ۶) باز هم می بینیم که طرح پند و اندرز های اخلاقی طنز نیست.

۴- فلیتان: به معنی ورق است که بعدها به مطلبی که در پاورقی صفحه روز نامه نشر می گردید، اطلاق شد تحت عنوان فلیتان نمایشنامه ها، نقد

ها ادبی و غیره در پاورقی روزنامه ها نشر می گردد ژانر ۱۷.

به این مفهوم کاملاً در طنز دور است. گفته می شود فلیتان ژانر تبلیغی ادبی است. و به گونه دفتر خاطرات، نامه، نمایشنامه تحریر می گردد. همین یاد کردها در تعریف فلیتان نشان می دهد که طنز نیست.

۵- پامفلیت: پام"همه" و «فلیت"می سوزانم" به معنی همه را می سوزانم، ژانری تبلیغی و بدیعی است که محو کامل هدف را در نظر دارد. عقاید و روحیات مخاصمانه را محکوم می نماید، تمسخر و استهزایی که در این بکار برده می شود، بیانگر مبارزات اشتی ناپذیر است، بنأ بی نیاز از توضیح است که این مفاهمی و عناوین طنز نیست.

در اتحاد شوروی وقت خواسته اند، برای طنز پیشنه روسی درست نمایند. در حالی که طنز پدیده است که در کشور ها صاحب فرهنگ و ادب کهنسال ریشه درازتر دارد.

بنأ طنز ژانریست که برخی از کشور ها می تواند از ادب ما آنرا تقلید نمایند بی آنکه برای طنز در کشور خود تاریخ سازی نمایند.

داستانی ژانرونه

عزیزه لمانزی

بڼه پیدا کوي. زموږ په هیواد کې دا دواړه اصلاحات په هماغه یوه مفهوم استعمالېږي.

د رومان په هکله ځینې عمده ځانګړتیاوې به یې دلته بیان شي. په رومان کې د کرکتر عاطفي او باطني خصوصیات په تفصیل سره شرح کېږي. په رومان کې یوه طرح، سیلم یا مفکوره موجود وي. رومان معمولا او غیر عادي اتلانو په ځای نښیک شخصیتونه تمثیلېږي یعنې داسې کرکترونه چې په ټولنه کې یې نمونې او مثالونه پیدا کېږي. په رومان کې له واقعیت سره نژدېوالي له یوې خوا د لوستونکي د مشغولتیا او سرګرمۍ د پاره خدمت کوي او له بلې خوا د ټولني په برخه کې لوستونکي ته ژور معلومات ورکوي. د رومان له لارې لیکونکي خپله مفکوره او نړۍ لید هم بیانوي او د ژوند او ټولني په برخه کې نورو ته څرګندوي. که چېرې رومان له واقعیت څخه د تقلید په اساس لیکل شوی وي نو هغه د تاریخ په پرتله زیات بصیرت ورکوي ځکه چې تاریخ په قشري توګه پېښې بیانوي او په داسې حال کې چې رومان د پېښو په ترڅ د ټولني سايکالوجي د افراد و عواطف او ذهني عکس العلمونه بیانوي.

رومان په ډېرو ډولونو ویشل شوي دي لکه: سوسیولوژیکي، جنایي، سايکالوجیکي، عاطفي، تبلیغاتي، تاریخي دسلوک رومان، د کرکتر رومان، د پېښو رومان، سیمه ییز

چې له واقعي ژوند سره یې فاصله درلوده. رومانس زیاتره په شپاړلسمه او اووه لسمه پېړۍ کې زیات مروج و. د رومانس په دوره کې رومانتيک، ایپیک هم د رومانس په نامه یادېدل. رومانتيک، ایپیک اوږده منظوم داستانونه وو. په اوسني وخت کې، رومانس زیاتره هغه اوږده داستان ته ویل کېږي چې د کرکتر په ځای عمل ته او د واقعیت په ځای تخیل ته زیات تمایل لري.

ناول (Novel) یا رومان (Roman) د اروپا په قاره کې د انګریزي ژبې د ناول پرځای د فرانسوي ژبې د رومان کلمه استعمالېږي. که څه هم ناول د ایټالوي ژبې له ناوېله نه مشتق شوی دي خو دواړه یو تریله فرق لري ناوېله لنډې ولسي کیسې دي، او ناول اوږده ادبي کیسه ده چې لیکوال یې معلوم دي. د دواړو ترمنځ د اشتراک وجه دا ده چې د رومانس په خلاف هغوي د ژوند له واقعیتونه سره نژدېوالي لري. په رومانس کې خیالي او له واقعیت نه لیرې د لوړو طبقو او یا غیرعادي اتلانو کار نامي راغلي وي.

څرنگه چې ناول یا رومان په مختلفو ځایونو کې مینځته راغلي او پس منظري یو ساتنه نه دي نو د دواړه د ابتدایي بڼو تر منځ یو څه توپیر لیدل کېږي. وروسته د تکنالوژۍ په برکت د مدینونو ترمنځ راکړه ورکړه او د تجربو مبادله زیاتېږي. ناول او رومان هم د مترادفو کلمو

افسانه (Fable)

په ځینو کیسو د تربیتي مقصدونو د پاره د حیواناتو له خولې خبرې کېږي، د انسان اعمال او احساسات حیواناتو ته منسوبېږي دغه ډول کیسې ته افسانه وايي. همدارنگه افسانه نور ډولونه هم لري لکه: د خارق العاده پېښو او غیرعادي اشخاصو په هکله کیسې، چې متلونه هم تری جوړ شوي وي. په لویدیځ کې د ایسپ (د ځینو په قول لقمان حکیم) افسانې ډیر شهرت لري.

هغه اوږدې فولکلوري کیسې چې نامتو اتل یا اتلان لري او موضوع چې مینه، هیواد ساتنه، یا اتلولي وي نکل بلل کېږي.

رومانس (Romance)

د رومانس کلمه په لومړۍ سر کې د زري فرانسوي ژبې په مانا استعمالېده چې له لاتیني یا روماني ژبې څخه مشتق شوی ده او په دې وسیله به د فرانسوي او لاتیني ژبو ترمنځ بیلتون شودل کیده. په (اوسني وخت کې هغه نوري ژبې هم چې د لاتیني څخه راپېلې شوي دي لکه اسپانوي او ایټالوي د رومانس ژبو په نامه یادېږي).

وروسته د رومانس کلمه پر هغو ادبي آثارو اطلاق کیده چې په فرانسوي ژبه لیکل کېدل. څرنگه چې د زري فرانسوي اکثر ادبي آثار د شوالیه گانو اتلولي ته وقف شوه. په رومانس کې خیالي اتلان او داسې پېښې بیانېدې

رومان، پروبلما تیک رومان او داسی نور ویل کېږي چې د کمیت په لحاظ رومان باید لږ تر لږه په خصوص زړه کلمی وی. البته اعظمی حد نه دی ټاکل شوی.

لنډه کیسه (Short, Story)

لنډه کیسه د هغې په پراخه مانا لرغونی تاریخ لري. ویل کېږي چې کیسه په لرغونی کیسه کې (جادو گرانو کیسي) چې اوسنیو لنډو کیسو ته ورته وی، خوله په خوله گرځیدی. د مصر فوعون (خوفو) چې له میلادنه یی دري زره او نهه سوه کاله مخکی ژوند کاوه. له کیسو سره زیاته مینه درلوده. او له همدې امله دده زامنو د خپل پلار د مشغولا او خوشحاله کولو د پاره ډیری بڼي کیسي زده کولی. همدا رنگه له هندوانو، عبرانیانو، یونانیانو او عربو څخه ډیری مشهوری لرغوني لنډی کیسي راپاتی شوي دي. په ۱۲۵۰ میلادی کال کې انگریزانو په یوه مجموعه کې دوه سوه مشهوری لنډی کیسي راټولی کړی. (بوکاجیو) ایټالوی لیکوال او شاعر په یوه مجموعه (ایکامیرون) کې سل لنډي کیسي راغونډی کړي. خو دغه ډول کیسي چې په ایټالوی کې ناویله ورته ویل کېږي له اوسنیو لنډو کیسو سره توپیر لری. (براندرماتیزون) په خپل اثر (د لنډ کیسي فلسفه ۱۹۸۵ کې ولیکل چې هری کیسي ته چې لنډه وی (لنډه کیسه) نه ویل کېږي. یعنی کیدای شي چې یوه کیسه دی لنډه وی خو (لنډه کیسه) دی نه وی. په دی اساس د لرغوني مصر هند او یونان لنډی کیسي باید جلا ژانر ویل شي. ځیني ادب پوهان یوازی د هغې په پراخ مفهوم سره دغه ډول کیسي ته لنډه

کیسه وايي خو څرنگه چې اوس د لنډی کیسي د پاره ټاکلی ضوابطو او قواعد وضع شوی دی نو باید چې لنډ کیسه یوازي هغې کیسي ته و وایو چې د اوسنیو نورمونو سره برابره وی.

په اوسني خاص مفهوم سره لنډ کیسه (Short, Story) د نولسمی پیری زیرنده ده ځکه چې ددی پیری کې د صنعتي ژوند د غوښتنې له امله په ټولنه کې د وخت صرفه جویی شوه او له حرفوي ادب پوهانو پرته د خلکو اکثریت د ډیرو اوږو کیسو د لوستلو د پاره وخت نلری. کیدای شي چې لنډو کیسو رواجیدل دی نور سببونه هم ولری.

د (الکسی تولستوی) په عقیده لنډه کیسه په منځنیو پیری کې مینځته راغله. ددغه وخت لنډی کیسي زیاتره د ښاری زیار ایستونکو او روندهانو لخوا د مفت خورو، مستبدو او لنډ فکره متعصبو کسانو پرضد لیکل کيدي.

داسی یادونی سره په عمومي توگه ویلای شو چې لنډ کیسه د نولسمی پیری په نیمايي کې د یوه نوی ژانر (د ځینو په عقیده دیوی ادبی نوعی) په توگه زیاته باب شوی وه او له همدی امله تصادفي نه ده چې په ۱۸۴۲ کال کې نامتو داستان لیکونکي (ارگا رالسن پو) د لنډی کیسي مشخصات او معیارونه وښودل (پو) د (هاتوان) د نامتو اثر (دوه ځله ویل شوی کیسي) په ارزیابی کولو سره یو شمیر تکنیکي او انتقادی تر فورمول لاندی راوستل څنگه چې (ادگا رالسن پو) د لومړی ځل د پاره د لنډی کیسي د لیکلو اصول او نورمونه وضع کړی دي نو په غلط سره (پو) د لنډی کیسي بنسټ

ایښودونکی بلل شوی دي. د یو شمیر ادب پوهانو په عقیده، دا په سمه خبره نه وی چې د لنډی کیسي ایجاد یوه شخصی او یا ټاکلي ملت ته منسوب کړو خو دومره ویل به ضروری وي چې لنډه کیسه په اوسنی بڼه لومړی ځل دپاره په نولسمه پیری کې د ځینو نامتو لیکوالو لکه: سروالتر سکات و اشنگنن ایروینک، نتانیل هاتوان، ادکارالن پو، مرلیمی، بالزاک، کی دو مویاسان چخوف او هاضمن برنت د یوه جلا ادبی ژانر په توگه وپېژندل شوه.

(ارگارالن پو) د لنډو کیسو د پاره ځیني ارزښتمن معیارونه فورمولبنډی کړل چې اکثری ترا اوسه په خپل قوت پاتي دی او په ځینو کې یو څه تعدیلات راغلل، د مثال په توگه ده عقیده درلوده چې لنډه کیسه که نیم ساعت نه نیولی تر یوه یا حتی دوو ساعتو پوری وخت نیسی. وروسته ادب پوهانو دغه معیار دقیق ونه گاته ځکه چې په لوستونکو کې فردی توپیرونه زیات دی، ځیني لوستونکي آن په یوه نظر بشپړ جمله لولی، دوی کولی شی چې په دوه ساعتو کې یو ناول ولولی. له همدی کبله ادب څیړونکو لنډه کیسه د اوږدوالی له پلوه په درو فرعی ډولونو وویشله! لنډه کیسه چې تقریباً د پنځمه سو کلمو څخه جوړه شوي وی منځنی لنډ کیسه، او اوږده لنډه کیسه چې باید په هېڅ صورت له سلو زرو کلمو څخه تیری ونه کړی. په دی برخه کې هم د ادب څیړونکو تر مینځ اختلاف لیدل کېږي.

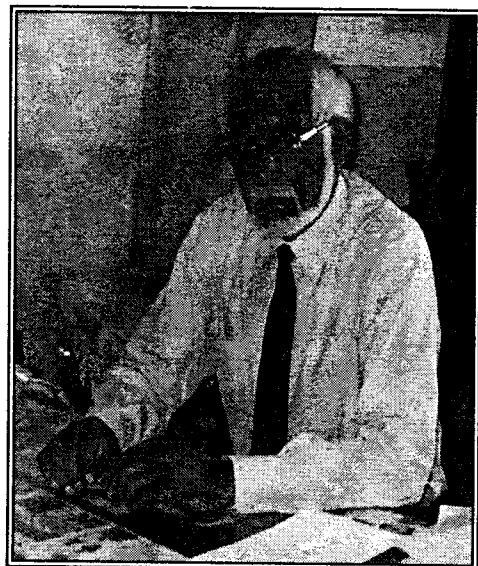
نور بیا...

حفریات خودسرانه غیر علمی و مسلکی آثار

عزیزان قرار گیرد.

- موزیم کابل اولین بار در سال ۱۲۹۷ هجری شمسی در تعمیر باغ بالا کابل گشایش یافت و مشتمل بود بر مجموعه های تاریخی، اسلحه، البسه، زردوزی، خامک دوزی ها، علم های جهادی نسخی خطی که از سال ۱۳۰۳ هـ ش نسبت کمبود جای مناسب به قصر کوتی، باغچه ارك شاهی انتقال داده شده که برای شش سال این آثار در آنجا حفاظت میشد. و در سال ۱۳۰۹ تعمیر فعلی موزیم ملی که بلدیة سابق در حومه دارالامان بود جای گزین شد. که در آن زمان مردم کشور موزیم را به اساس اصطلاحات معمولی آن وقت عجایب یاد می نمودند گرچه در آغاز ساحات باستانی کشور حفریات و کاوشهای به منظور جمع آوری آثار باستانی صورت می گرفت اما غیر علمی و فنی بود که کدام منفعتی از آن عاید کشور نمی شد. تا اینکه در سال ۱۹۲۲ اولین قرارداد در قسمت حفریات به شکل علمی بین دولت افغانستان و کشور فرانسه به امضا رسید. به اساس این قرارداد دانشمندان و باستان شناسان افغانی و فرانسوی یکجا در قسمت های مختلف افغانستان به حفریات ساحات باستانی پرداختند، موزیم ملی افغانستان از آنروز به بعد روز تا

افغانستان طی سالیان متمادی مهد فرهنگ و ادیان مختلف بوده که نقش آن در تاریخ انکشاف تمدن بشریت خیلی ها بارز است. بنابر آن همیشه در محراق توجه مؤرخین و باستان شناسان جهان قرار داشته است. اما با دریغ و درد که طی دو دهه جنگ و ویرانگری میراث های فرهنگی این کشور نیز از گزند روزگار در امان نمانده صدمات جبران ناپذیری را متقبل گردیده است. بنابر آن بازسازی میراث های فرهنگی کشور یکی از اولویت های کاری دولت و جامعه بین المللی را تشکیل می دهد. به همین ملحوظ پیرامون ایجاد موزیم کابل، تخریب و به تاراج بردن آثار باستانی و گرانبهای آن صحبتی داریم با آقای مسعود عمرا خان رئیس موزیم کابل امید طرف توجه و دلچسپی شما

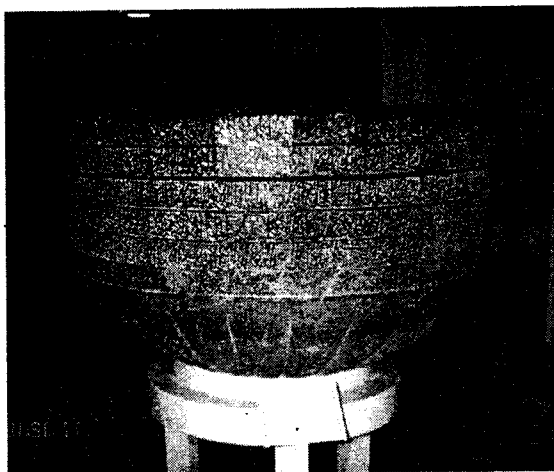
روز غنی تر شده و یکی از معتبرترین موزیم های جهان در منطقه محسوب گردیده بود که در آن زمان بیشتر از یکصد هزار قلم آثار مختلف دوره های قبل از تاریخ تا قرن بیست را دارا بود. که نسبت کمبود جای ده فیصد از آثار مذکور به نمایش گذاشته شده و متباقی آثار باستانی در دیبوها حفاظت میشد.

آقای عمراخان افزود: موزیم ملی سالانه هزارها بیننده داخلی و خارجی داشت. موزیم ملی نه تنها وظایف خویش را در حفظ آثار بلکه در معرفی فرهنگ چندین هزار ساله ما به وجه احسن ادا میکرد.

گفته میشود که تعداد زیاد از آثار باستانی و گرانبهای موزیم ملی در اثر جنگ ها تخریب شده و یا خارج از کشور قاچاق شده است، در مورد احیا و باز سازی آثار موزیم لطف نموده معلومات دهید؟

در آغاز وزارت اطلاعات و فرهنگ تصمیم گرفت تا آثار موجوده موزیم ملی را راجستر کند از احصائیه آثار باستانی معلوم گردید که تقریباً هفتاد فیصد آثار به غارت و یا از بین برده شد و سی فیصد آثار موجود در حالت خوبی قرار ندارد. ایجاب می نماید تا به صورت جدی وقایه و ترمیم شود. کارمندان اداره موزیم ملی به

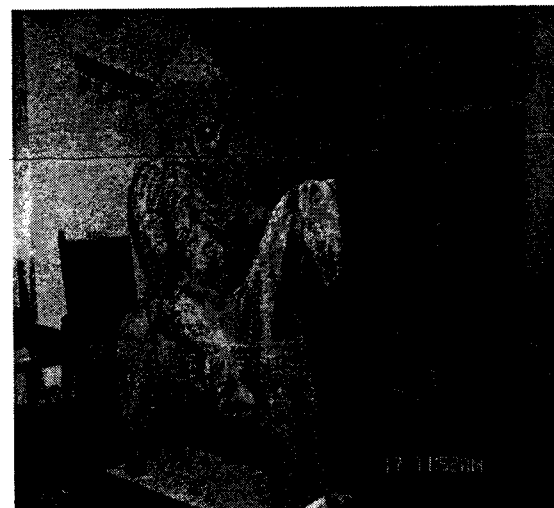
با ارزش تاریخی باید متوقف گرد.

شد که خوشبختانه ده هزار پارچه آثار را که مقدار زیاد آن در اثر حفريات غير قانونی به خارج از کشور توسط قاچاقچیان برده شده بود به وزارت اطلاعات و فرهنگ تسليم داده شد يك تعداد آثار بیرون از مرز افغانستان به واسطه مجامع بین المللی جمع آوری شد که بیش از ۱۴۰۰ آثار باستانی ما در کشور دوست سویزرلند در موزیم بنام افغانستان نگهداری می شود، يك تعداد آثار موزیم ملی را کشور دنمارك به وزارت اطلاعات و فرهنگ تسليم دادند که تعداد آن به ۴۳۸۲ پارچه که قسمت زیاد زیورات مسکوکات تشکیل میداد، مربوط دوره های مختلف تاریخ افغانستان می شود.

... يك تعداد آثار باستانی افغانستان که در خارج از کشور نگهداری میشود. آیا به نمایش گذاشته شده است؟ آثار باستانی افغانستان در دسمبر ۲۰۰۶ در موزیم گیمی فرانسه برای چار ماه به نمایش گذاشته شد. که در برگزیده بیش از ۲۰۰ پارچه آثار باستانی که از مناطق آی خانم، حوزه باستانی بگرام، گنجینه باختر بود. به نمایش گذاشته شد که نمایش موقفانه سپری شد بعداً این آثار باستانی با موافقت نامه جداگانه به کشور ایتالیا به شهر تورن انتقال داده شد و به همین منوال . بقیه در صفحه ... ۴۸

همکاری مستقیم و رهنمایی وزارت اطلاعات و فرهنگ تلاش میکنند آثاریکه به صورت جدی به وقایه ضرورت دارد. اولتر ترمیم شوند در این مورد ما توانستیم يك هزار و پنجصد اثر را وقایه سه صد آثار را ترمیم نمودیم که يك قسمت آنرا به نمایش هم گذاشتیم. در مورد آثار سربقت شده باید بگویم که اداره موزیم و وزارت اطلاعات و فرهنگ به همکاری مالی یونسکو سمینار بین المللی را در سال ۲۰۰۲ در کابل دایر کردند که در این سمینار بر علاوه متخصصین افغانی دانشمندان خارجی اشتراك داشتند در مورد مشکلات که آثار موزیم به آن مواجه بود، مباحثه صورت گرفت، بیشترین توجه به باز سازی تعمیر موزیم و آثار باستانی مبدول گردید. تعمیر موزیم کابل به همکاری پولی کشور های چون یونان، امریکا و موسسه یونسکو باز سازی گردید در دسمبر ۲۰۰۴ رسماً توسط رئیس جمهور محترم حامد کرزی افتتاح شد. وزارت اطلاعات و فرهنگ با یونسکو به تماس شد تا در قسمت برگرداندن آثار به غارت برده شده، موزیم ملی افغانستان همکاری نماید آثاریکه به صورت خودسرانه و غیر قانونی به خارج از کشور انتقال داده شده بود، در این مورد یونسکو همکاری خویش را اعلام نمود. بدین اساس مقدار آثار باستانی موزیم را با لست نام و عکس هایش به زبان انگلیسی چاپ به پولیس انترپول داده

پلان نشراتی

شماره	یک شماره	دو شماره	سه شماره
سرود ملی ۶/۰۰	سرود ملی ۶/۰۰	سرود ملی ۶/۰۰	سرود ملی ۶/۰۰
تلاوت، تجوید، موعظه و دعایه ۶/۰۳	تلاوت موعظه و دعایه ۶/۰۳	تلاوت تجوید، موعظه دعایه ۶/۰۳	تلاوت، تجوید، موعظه و دعایه ۶/۰۳
اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰
سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
مروری بر روزنامه ها ۸/۰۵	مروری به روزنامه ۸/۰۵	مروری بر روزنامه ها ۸/۰۵	مروری بر روزنامه ها ۸/۰۵
ادامه صبح بخیر ۸/۱۵	ادامه سلام صبح بخیر ۸/۱۵	ادامه صبح بخیر ۸/۱۵	ادامه صبح بخیر ۸/۱۵
گزارش شهری ۸/۴۰	دستاورد ۸/۳۰	ویکت ۸/۳۰	گزارش شهری ۸/۴۰
اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰
آینده سازان ۹/۰۵	آینده سازان ۹/۰۵	ویکت ۹/۰۵	آینده سازان ۹/۰۵
شهر ما خانه ما ۹/۳۰	اخبار ۹/۳۰	اخبار ۹/۳۰	شهر ما خانه ما ۹/۳۰
پروموشن ۹/۵۵	پروموشن ۹/۵۵	تک تایم ۹/۳۰	پروموشن ۹/۵۵
اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰	پروموشن ۹/۵۵	اخبار ۱۰/۰۰
هفت شهر هنر هفته ۳/۱ در جستجوی حقایق هفته ۴/۲	تک تایم / هفته ۲ صلح و امنیت ۹/۳۰	پروموشن ۱۰/۰۰	هفت شهر هنر هفته ۳/۱ در جستجوی حقایق هفته ۴/۲
صحت برای همه ۱۰/۳۵	سخن و اندیشه ۱۰/۰۵	هوا و نوا ۱۰/۰۵	صحت برای همه ۱۰/۳۵
اخبار ۱۱/۰۰	آه واه ۱۰/۳۵	اخبار ۱۱/۰۰	اخبار ۱۱/۰۰
آینده شهر هفته ۳/۱ لحظه ها و لبخند ها هفته ۴/۲	اخبار ۱۱/۰۰	روانی چاری ۱۱/۰۵	آینده شهر هفته ۳/۱ لحظه ها و لبخند ها هفته ۴/۲
جهان حیوانات هفته ۱ مستعین سبز هفته ۳	یک چمن گل هفته ۳/۱ مجله تلویزیونی هفته ۴/۲	زراعت و مالدرای ۱۱/۳۵	جهان حیوانات هفته ۱ مستعین سبز هفته ۳
اخبار ۱۲/۰۰	پروموشن ۱۱/۵۵	پروموشن ۱۱/۵۵	اخبار ۱۲/۰۰
گزارش ولایتی ۱۲/۰۵	اخبار ۱۲/۰۰	گزارش ولایتی ۱۲/۰۵	گزارش ولایتی ۱۲/۰۵
موسیقی ۱۲/۲۰	گزارش ولایتی ۱۲/۲۵	پروموشن ۱۲/۲۵	موسیقی ۱۲/۲۰
پروموشن ۱۲/۲۵	پروموشن ۱۲/۲۵	آذان ظهر ۱۲/۳۰	پروموشن ۱۲/۲۵
آذان ظهر ۱۲/۳۰	آذان نماز ظهر ۱۲/۳۰	معارف اسلامی ۱۲/۳۵	آذان ظهر ۱۲/۳۰
معارف اسلامی ۱۲/۳۵	معارف اسلامی ۱۲/۳۵	پروموشن ۱۲/۵۵	معارف اسلامی ۱۲/۳۵
اخبار ۱/۰۰	اخبار ۱/۰۰	اخبار ۱/۰۰	اخبار ۱/۰۰
سینما هفته ۳/۱ شماو تلویزیون هفته ۴/۲	سریال ۱/۰۵	نیمه دیگر ۱/۰۵	سینما هفته ۳/۱ شماو تلویزیون هفته ۴/۲
پروموشن ۱/۵۳	سیمای هموطن ۲/۰۰	فرهنگ مردم هفته ۳/۱ پولیس هفته ۴	پروموشن ۱/۵۳
سپات ۱/۵۸	راپور علمی ۳/۴۰	پولیس هفته ۲ کتاب هفته ۴	سپات ۱/۵۸
سیمای هموطن ۲/۰۰	اخبار ۴/۰۰	پروموشن ۱/۵۵	سیمای هموطن ۲/۰۰
نونهالان بشارتگر اخبار ۴/۰۰	ویکت ۴/۰۵	سیمای هموطن ۲/۰۰	نونهالان بشارتگر اخبار ۴/۰۰
پولیس هفته ۳/۱ مردم و موسیقی هفته ۴/۲	کلکین ۴/۳۵	صحت برای همه ۳/۴۰	پولیس هفته ۳/۱ مردم و موسیقی هفته ۴/۲
اطفال و کارتون ۴/۳۵	اخبار ۵/۰۰	اخبار ۴/۰۰	اطفال و کارتون ۴/۳۵
اخبار ۵/۰۰	تک تایم ۵/۰۵	دیری مجلس ۴/۰۵	اخبار ۵/۰۰
دانستنیهای از فقه جوانان ۵/۳۰	زراعت و مالدرای ۵/۲۵	آینده سازان ۴/۳۵	دانستنیهای از فقه جوانان ۵/۳۰
پروموشن ۵/۵۵	اعلانات و پروموشن ۵/۵۰	اخبار ۵/۰۰	پروموشن ۵/۵۵
صدای آشنا ۶/۰۰	صدای آشنا ۶/۰۰	پروموشن اعلان ۵/۵۵	صدای آشنا ۶/۰۰
اخبار دری ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰	صدای آشنا ۶/۰۰	اخبار دری ۷/۰۰
اعلانات ۷/۳۰	اعلانات ۷/۳۰	اخبار دری ۷/۰۰	اعلانات ۷/۳۰
گزارش ۷/۴۰	گزارش ۷/۴۰	اعلانات ۷/۳۰	گزارش ۷/۴۰
موسیقی ۷/۵۵	پروموشن ۷/۵۵	اعلانات ۷/۳۰	موسیقی ۷/۵۵
خبرونه ۸/۰۰	خبرونه ۸/۰۰	اخبار ۷/۰۰	خبرونه ۸/۰۰
اعلانونه ۸/۳۰	اعلانونه ۸/۳۰	اعلانات ۷/۳۰	اعلانونه ۸/۳۰
گزارش ۸/۴۰	گزارش ۸/۴۰	اعلانات ۷/۳۰	گزارش ۸/۴۰
پروموشن ۸/۵۵	پروموشن ۸/۵۵	اعلانات ۷/۳۰	پروموشن ۸/۵۵
مباحثه ۹/۰۰	نیمه دیگر ۹/۳۰	اعلانات ۷/۳۰	مباحثه ۹/۰۰
رنگین کمان هفته ۳/۱ چشم انداز هفته ۴/۲	فرهنگ مردم هفته ۳/۱ موسیقی و مردم هفته ۴ کتاب هفته ۴	اعلانات ۷/۳۰	رنگین کمان هفته ۳/۱ چشم انداز هفته ۴/۲
سریال امریکایی کلبا پشتو قسمت ۳ و ۴ هفته ۳/۱ سریال فرانسوی ویدوک قسمت ۵ و ۶ هفته ۴/۲	قلم هنری بنام آتش بس هفته ۲ فلم امریکایی به نام تور پوستکی هفته ۳ قلم هنری به نام هارد تارگیت هفته ۴ فلم هاتکاتی به نام دوه گون خامار	اعلانات ۷/۳۰	سریال امریکایی کلبا پشتو قسمت ۳ و ۴ هفته ۳/۱ سریال فرانسوی ویدوک قسمت ۵ و ۶ هفته ۴/۲
مسابقه فوتبال خارجی اخبار اخیر شب نیایش ختم ۱۲/۱۵	اخبار ۱۱/۵۰	اعلانات ۷/۳۰	مسابقه فوتبال خارجی اخبار اخیر شب نیایش ختم ۱۲/۱۵
	نیایش ۱۱/۵۵	اعلانات ۷/۳۰	
	ختم ۱۲/۰۰	اعلانات ۷/۳۰	

عقرب تلویزیون ملی

پنجشنبه

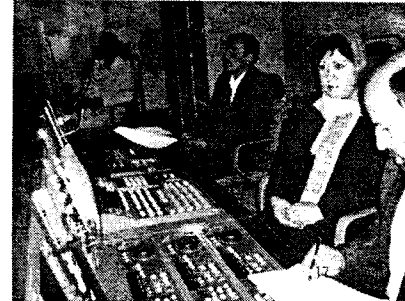
سرود ملی	۶/۰۰
تلاوت، تجوید، موعظه و دعا	۶/۰۳
اخبار	۷/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵
اخبار	۸/۰۰
ادامه صبح بخیر	۸/۰۵
گزارش شهری	۸/۳۰
ورزش هفته	۸/۴۰
اخبار	۹/۰۰
کلکین	۹/۰۵
تک تایم	۹/۲۵
پروموشن	۹/۵۵
اخبار	۱۰/۰۰
هوا و نوا	۱۰/۰۵
اخبار	۱۱/۰۰
فلم هنری نوجوانان بنام سبستان قسمت پنجم و اخیر	۱۱/۰۵
اخبار	۱۲/۰۰
گزارش ولایتی	۱۲/۰۵
موسیقی	۱۲/۲۰
پروموشن	۱۲/۲۵
آذان نماز جمعه	۱۲/۳۰
درسهای از قرآن	۱۲/۳۵
اخبار	۱/۰۰
مسلماتان جهان	۱/۰۵
بزم قوالی	۱/۳۰
سیمای هموطن	۲/۰۰
بیموزیم تا بیاموزانیم هفته	۳/۴۰
زنگ مکتب ۴/۲	۳/۱
اخبار	۴/۰۰
لایلای آرشیف	۴/۰۵
اخبار	۵/۰۰
پژوهش زنان	۵/۰۵
از هرجا از هر رنگ	۵/۲۵
تن به تن	۵/۴۵
اردوی ملی	۶/۰۵
در رهگذر نور	۶/۳۰
اعلانات	۶/۵۵
اخبار	۷/۰۰
اعلانات	۷/۳۰
گزارش شهری	۷/۴۰
سپات و پروموشن	۷/۵۵
خبرونه	۸/۰۰
شورا و مردم	۸/۳۰
بحث هفته	۹/۰۰
مرج سرخ هفته ۴/۲/۱	۹/۳۰
از مونگاه ذهن هفته ۳	
پاسخ چیست هفته ۱	۱۰/۰۰
ساعتی باشما هفته ۴/۲	مرج
سرخ هفته ۳	
بزم قوالی هفته ۳/۱	۱۱/۰۰
موسیقی کلاسیک هفته ۴/۲	
اخبار	۱۲/۰۰
نیایش	۱۲/۰۵
ختم	۱۲/۱۰

پنجشنبه

سرود ملی	۶/۰۰
تلاوت، تجوید، موعظه و دعا	۶/۰۳
اخبار	۷/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵
اخبار	۸/۰۰
مروری بر روزنامه ها	۸/۰۵
ادامه صبح بخیر	۸/۱۵
فتاری	۸/۳۰
اخبار	۹/۰۰
آینده سازان	۹/۰۵
تک تایم	۹/۳۰
پروموشن	۹/۵۵
اخبار	۱۰/۰۰
نگاه هفته ۳/۱ مشعل داران هنر	۱۰/۰۵
هفته ۲ بر طاووس هفته ۴	
بسوی خوشبختی	۱۰/۳۰
پروموشن	۱۰/۵۵
اخبار	۱۱/۰۰
هفت شهر هنر هفته ۳/۱	۱۱/۰۵
کاروان حله هفته ۴/۲	
دانش برای همه	۱۱/۳۵
اخبار	۱۲/۰۰
گزارش ولایتی	۱۲/۰۵
موسیقی	۱۲/۲۰
پروموشن	۱۲/۲۵
آذان نماز ظهر	۱۲/۳۰
معارف اسلامی	۱۲/۳۵
اخبار	۱/۰۰
تیاتر هفته ۳/۱ مستطیل	۱/۰۵
سبز هفته ۴/۲	
دانش برای همه هفته ۲	۱/۴۰
۴/جهان حیوانات هفته ۳	
پروموشن	۱/۵۵
سیمای هموطن	۲/۰۰
جهان حیوانات	۳/۴۰
اخبار	۴/۰۰
ورزش هفته	۴/۰۵
کلکین	۴/۳۵
اخبار	۵/۰۰
درسهای از قرآن	۵/۰۵
اه واه	۵/۳۰
اعلانات	۵/۵۵
صدای آشنا	۶/۰۰
اخبار در	۷/۰۰
اعلانات	۷/۳۰
گزارش	۷/۴۰
پروموشن	۷/۵۵
خبرونه	۸/۰۰
اعلاناتونه	۸/۳۰
ولایتی راپوت	۸/۴۰
رو برو با مردم	۹/۰۰
موسیقی بهر نوق	۹/۳۰
فلم هندی باغیان هفته ۱ فلم	۱۰/۰۰
هندی کج کج هوناهای هفته ۲	
فلم تیری نام هفته ۳ فلم هند	
کرم هفته ۴	
اخبار	۱۲/۳۰
نیایش	۱۲/۳۵
ختم	۱۲/۴۰

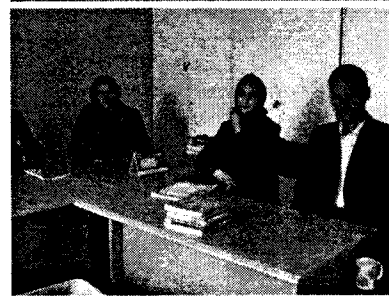
پنجشنبه

سرود ملی	۶/۰۰
تلاوت، تجوید، موعظه و دعا	۶/۰۳
اخبار	۷/۰۰
سلام صبح بخیر	۷/۰۵
اخبار	۸/۰۰
مروری بر روزنامه ها	۸/۰۵
ادامه صبح بخیر	۸/۱۵
نونهالان بشارتگر	۸/۳۰
اخبار	۹/۰۰
اطفال و کارتون	۹/۰۵
دانستنیهای از فقه	۹/۳۰
پروموشن	۹/۵۵
اخبار	۱۰/۰۰
مباحثه	۱۰/۰۵
جوانان	۱۰/۳۵
اخبار	۱۱/۰۰
رنگین کمان هفته ۳/۱	۱۱/۰۵
چشم انداز هفته ۴/۲	
پروموشن	۱۱/۵۵
اخبار	۱۲/۰۰
گزارش ولایتی	۱۲/۰۵
موسیقی	۱۲/۲۰
پروموشن	۱۲/۲۵
آذان نماز ظهر	۱۲/۳۰
معارف اسلامی	۱۲/۳۵
اخبار	۱/۰۰
سریال	۱/۰۵
سیمای هموطن	۲/۰۰
دانش برای همه	۳/۴۰
اخبار	۴/۰۰
موسیقی محلی	۴/۰۵
آینده سازان	۴/۳۵
اخبار	۵/۰۰
تک تایم	۵/۰۵
والعصر	۵/۳۰
پروموشن	۵/۵۵
صدای آشنا	۶/۰۰
اخبار در	۷/۰۰
اعلانات	۷/۳۰
گزارش	۷/۴۰
پروموشن	۷/۵۵
خبرونه	۸/۰۰
اعلاناتونه	۸/۳۰
گزارش	۸/۴۰
پروموشن	۸/۵۵
نگاه هفته ۳/۱ مشعل	۹/۰۰
داران هنر هفته ۲	
بر طاووس هفته ۴	
بسوی خوشبختی	۹/۲۵
فتاری هفته ۱ کاروان حله	۹/۵۰
هفته ۲/۲ هفت شهر هنر هفته ۳	
هفت شهر هنر هفته ۱	۱/۲۵
مستطیل سبز هفته ۴/۳/۲	
مستطیل سبز	۱۰/۵۰
تیاتر هفته ۱ زرمه های	۱/۱۵
شبهنگام هفته ۴/۳/۲	
اخبار	۱۲/۰۵
نیایش	۱۲/۱۰
ختم	۱۲/۱۰

نشریات هفته وار

دوشنبه	یکشنبه	شنبه
آزم رادیو سرود ملی ۴/۵۸	آزم رادیو سرود ملی ۴/۵۸	آزم رادیو سرود ملی ۴/۵۸
معرفی نشریات ۵/۰۰	معرفی نشریات ۵/۰۰	معرفی نشریات ۵/۰۰
تلاوت قرآن کریم نیم ساعت ۵/۰۲	تلاوت قرآن کریم نیم ساعت ۵/۰۲	تلاوت قرآن کریم نیم ساعت ۵/۰۲
سیرت النبی (ص) ۵/۳۲	سیرت النبی (ص) ۵/۳۲	سیرت النبی (ص) ۵/۳۲
مثنوی معنوی ۵/۴۵	مثنوی معنوی ۵/۴۵	مثنوی معنوی ۵/۴۵
درسهای از حدیث ۵/۵۲	پیام صبحگاهان ۶/۰۰	پیام صبحگاهان ۶/۰۰
پیام صبحگاهان ۶/۰۰	صبح بخیر افغانستان ۶/۳۰	صبح بخیر افغانستان ۶/۳۰
صبح بخیر افغانستان ۶/۳۰	کورنی ژوند ۷/۳۰	کورنی ژوند ۷/۳۰
کورنی ژوند ۷/۳۰	اخبار پښتو ۸/۰۰	اخبار پښتو ۸/۰۰
اخبار پښتو ۸/۰۰	بیانید دهکده خود را آباد ۸/۰۵	بیانید دهکده خود را آباد ۸/۰۵
بیانید دهکده خود را آباد سازیم ۸/۰۵	سازیم ۸/۰۵	سازیم ۸/۰۵
بشنویم چه میشویم ۸/۲۵	کار وزندگی ۸/۳۵	بشنویم چه میشویم ۸/۳۵
اخبار دری ۹/۰۰	از مردم بشنوید ۸/۴۵	اخبار دری ۹/۰۰
برنامه تعلیمی B.B.C ۹/۵	اخبار دری ۹/۰۰	برنامه تعلیمی B.B.C ۹/۵
اسلام و نظام خانواده ۹/۳۰	برنامه تعلیمی B.B.C ۹/۰۵	نیش و نوش ۹/۳۰
اخبار پښتو ۱۰/۰۰	یک طرح و دو هنرمند ۹/۳۰	اخبار پښتو ۱۰/۰۰
رادیو صدای مردم ۱۰/۵	اخبار پښتو ۱۰/۰۰	تحفه از آرشیف نشراتی ۱۰/۵
اخبار دری ۱۱/۰۰	رادیو صدای مردم ۱۰/۵	اخبار پښتو ۱۲/۰۰
آهنگهای فرمایشی ۱۱/۰۵	اخبار پښتو ۱۲/۰۰	مروری به روزنامه ۱۲/۵
اخبار پښتو ۱۲/۰۰	مروری به روزنامه هاو ۱۲/۰۵	هاو نرخ اسعار ۱۲/۵
مروری به روزنامه هاو ۱۲/۰۵	نرخ اسعار ۱۲/۰۵	آذان نماز ظهر و انوار الهی ۱۲/۳۰
نرخ اسعار ۱۲/۰۵	آذان نماز ظهر و انوار الهی ۱۲/۳۰	اخبار دری ۱/۰۰
آذان نماز ظهر و انوار الهی ۱۲/۳۰	اخبار دری ۱/۰۰	برنامه تعلیمی B.B.C ۱/۵
اخبار دری ۱/۰۰	برنامه تعلیمی B.B.C ۱/۰۵	شروع برنامه های ۱/۳۰
برنامه تعلیمی B.B.C ۱/۰۵	شروع برنامه های ۱/۳۰	صدای هموطن ۱/۳۰
برنامه های صدای هموطن ۱/۳۰	صدای هموطن ۱/۳۰	اخبار پښتو ۴/۰۰
اخبار پښتو ۴/۰۰	اخبار پښتو ۴/۰۰	اعلانات تجارتي ۴/۵
اعلانات تجارتي ۴/۵	اعلانات تجارتي ۴/۵	موسیقی ۴/۳۰
دانش بزرگپست ۴/۳۰	دانش بزرگپست ۴/۳۰	اخبار دری ۵/۰۰
اخبار دری ۵/۰۰	اخبار دری ۵/۰۰	زراعت ومالداری ۵/۵
دنیای اطفال ۵/۰۵	دنیای جوانان ۵/۰۵	یادنامه مردان خدا ۵/۳۰
اردوی ملی ۵/۳۰	دانشتنی های دینی ۵/۳۰	سره میاشت ۵/۴۵
ماسام په خیر افغانستان ۶/۰۰	ما و کشور ما- مشاهیر جهان ۵/۴۵	ماسام په خیر افغانستان ۶/۰۰
اخبار پښتو تبصره ۷/۰۰	ماسام په خیر افغانستان ۶/۰۰	اخبار پښتو تبصره ۷/۰۰
گزارشها و گفتگوها ۷/۳۰	اخبار پښتو تبصره ۷/۰۰	اخبار پښتو تبصره ۷/۰۰
اخبار دری و تبصره ۸/۰۰	ما و محبت زیست ما ۷/۳۰	از آرشیف نشراتی رادیو ۷/۳۰
وحدت ملی ۸/۳۰	اخبار دری و تبصره ۸/۰۰	اخبار دری و تبصره ۸/۰۰
پرنیان ۹/۰۰	موسیقی ۸/۳۰	ما و جهان ما ۸/۳۰
داستان های دنباله دار ۹/۳۰	ماو صحت ما ۹/۱۵	صلح و زندگی ۹/۰۰
اخبار پښتو ۱۰/۰۰	داستان های دنباله دار ۹/۳۰	داستان های دنباله دار ۹/۳۰
ستاره های از کهکشیان ۱۰/۵	اخبار پښتو ۱۰/۰۰	خبر دری ۱۰/۰۰
موسیقی ۱۱/۰۰	بزم غزل ۱۰/۰۵	موسیقی کلاسیک ۱۰/۵
سیمای شاعر در آینه شعر ۱۱/۰۰	گنجینه سخن ۱۱/۰۰	مجله راد یونی ۱۱/۰۰
دعانیه و سرود ملی ۱۱/۵۵	دعانیه و سرود ملی ۱۱/۵۵	دعانیه و سرود ملی ۱۱/۵۵
ختم نشرات ۱۲/۰۰	ختم نشرات ۱۲/۰۰	ختم نشرات ۱۲/۰۰

راديو افغانېستان

۹۹ کیلوهرتز بند یا متوسط
۱۱۰۷ کیلوهرتز
۲۷۱ متر فریکونسی
۹۰۹ کیلوهرتز بند ۱۴۵۰ متر

سه شنبه

په شنبه

پنج شنبه

ښځه

آرم راديو - سرود ملي	۴/۵۸	آرم راديو - سرود ملي	۴/۵۸	آرم راديو - سرود ملي	۴/۵۸	آرم راديو - سرود ملي	۴/۵۸
معرفي نشرات	۵/۰۰	معرفي نشرات	۵/۰۰	معرفي نشرات	۵/۰۰	معرفي نشرات	۵/۰۰
تلاوت قرآنکريم نيم ساعته	۵/۰۲	تلاوت قرآنکريم نيم ساعته	۵/۰۲	تلاوت قرآنکريم نيم ساعته	۵/۰۲	تلاوت قرآنکريم نيم ساعته	۵/۰۲
سيرت النبي (ص)	۵/۳۲	سيرت النبي (ص)	۵/۳۲	سيرت النبي (ص)	۵/۳۲	سيرت النبي (ص)	۵/۳۲
مثنوي معنوي	۵/۴۵	مثنوي معنوي	۵/۴۵	مثنوي معنوي	۵/۴۵	مثنوي معنوي	۵/۴۵
درسهای از حديث	۵/۵۲	درسهای از حديث	۵/۵۲	درسهای از حديث	۵/۵۲	درسهای از حديث	۵/۵۲
پيام صبحگاهان	۶/۰۰	پيام صبحگاهان	۶/۰۰	پيام صبحگاهان	۶/۰۰	پيام صبحگاهان	۶/۰۰
صبح بخير افغانستان	۶/۳۰	صبح بخير افغانستان	۶/۳۰	صبح بخير افغانستان	۶/۳۰	صبح بخير افغانستان	۶/۳۰
کورني ژوند	۷/۳۰	کورني ژوند	۷/۳۰	کورني ژوند	۷/۳۰	کورني ژوند	۷/۳۰
اخبار پښتو	۸/۰۰	اخبار پښتو	۸/۰۰	اخبار پښتو	۸/۰۰	اخبار پښتو	۸/۰۰
بيانيډ دهکده خود را آباد سازيم	۸/۰۵	بيانيډ دهکده خود را آباد سازيم	۸/۰۵	بيانيډ دهکده خود را آباد سازيم	۸/۰۵	بيانيډ دهکده خود را آباد سازيم	۸/۰۵
زنگ مکتب	۸/۳۵	زنگ مکتب	۸/۳۵	زنگ مکتب	۸/۳۵	زنگ مکتب	۸/۳۵
بشنويم چه مشنويم	۸/۴۰	بشنويم چه مشنويم	۸/۴۰	بشنويم چه مشنويم	۸/۴۰	بشنويم چه مشنويم	۸/۴۰
اخبار دري	۹/۰۰	اخبار دري	۹/۰۰	اخبار دري	۹/۰۰	اخبار دري	۹/۰۰
برنامه تعليمي BBC	۹/۰۵	برنامه تعليمي B.B.C	۹/۰۵	برنامه تعليمي B.B.C	۹/۰۵	برنامه تعليمي BBC	۹/۰۵
موسيقي رنگارنگ	۹/۳۰	موسيقي رنگارنگ	۹/۳۰	موسيقي رنگارنگ	۹/۳۰	موسيقي رنگارنگ	۹/۳۰
اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰
راديو صدای مردم	۱۰/۰۵	راديو صدای مردم	۱۰/۰۵	راديو صدای مردم	۱۰/۰۵	راديو صدای مردم	۱۰/۰۵
اخبار دري	۱۱/۰۰	اخبار دري	۱۱/۰۰	اخبار دري	۱۱/۰۰	اخبار دري	۱۱/۰۰
حرف خوش و آهنگ خوش	۱۱/۰۵	حرف خوش و آهنگ خوش	۱۱/۰۵	حرف خوش و آهنگ خوش	۱۱/۰۵	حرف خوش و آهنگ خوش	۱۱/۰۵
اخبار پښتو	۱۲/۰۰	اخبار پښتو	۱۲/۰۰	اخبار پښتو	۱۲/۰۰	اخبار پښتو	۱۲/۰۰
مروري به روزنامه هاو نرخ اسعار	۱۲/۰۵	مروري به روزنامه ها و نرخ اسعار	۱۲/۰۵	مروري به روزنامه ها و نرخ اسعار	۱۲/۰۵	مروري به روزنامه ها و نرخ اسعار	۱۲/۰۵
آذان نماز ظهر و انوار الهي	۱۲/۳۰	آذان نماز ظهر و انوار الهي	۱۲/۳۰	آذان نماز ظهر و انوار الهي	۱۲/۳۰	آذان نماز ظهر و انوار الهي	۱۲/۳۰
اخبار دري	۱/۰۰	اخبار دري	۱/۰۰	اخبار دري	۱/۰۰	اخبار دري	۱/۰۰
برنامه تعليمي B.B.C	۱/۰۵	برنامه تعليمي B.B.C	۱/۰۵	برنامه تعليمي B.B.C	۱/۰۵	برنامه تعليمي B.B.C	۱/۰۵
شروع برنامه های صدای هموطن	۱/۳۰	شروع برنامه های صدای هموطن	۱/۳۰	شروع برنامه های صدای هموطن	۱/۳۰	شروع برنامه های صدای هموطن	۱/۳۰
اخبار پښتو	۴/۰۰	اخبار پښتو	۴/۰۰	اخبار پښتو	۴/۰۰	اخبار پښتو	۴/۰۰
اعلانات تجارتي	۴/۰۵	اعلانات تجارتي	۴/۰۵	اعلانات تجارتي	۴/۰۵	اعلانات تجارتي	۴/۰۵
موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰
اخبار دري	۵/۰۰	اخبار دري	۵/۰۰	اخبار دري	۵/۰۰	اخبار دري	۵/۰۰
موسيقي آماتور	۴/۰۵	موسيقي آماتور	۴/۰۵	موسيقي آماتور	۴/۰۵	موسيقي آماتور	۴/۰۵
موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰	موسيقي	۴/۳۰
اخبار پښتو	۵/۰۰	اخبار پښتو	۵/۰۰	اخبار پښتو	۵/۰۰	اخبار پښتو	۵/۰۰
برنامه اطفال	۵/۰۵	برنامه اطفال	۵/۰۵	برنامه اطفال	۵/۰۵	برنامه اطفال	۵/۰۵
ماشام په خیر افغانستان	۷/۰۰	ماشام په خیر افغانستان	۷/۰۰	ماشام په خیر افغانستان	۷/۰۰	ماشام په خیر افغانستان	۷/۰۰
اخبار پښتو و تبصره	۷/۳۰	اخبار پښتو و تبصره	۷/۳۰	اخبار پښتو و تبصره	۷/۳۰	اخبار پښتو و تبصره	۷/۳۰
زیر آسمان کبود	۷/۳۰	زیر آسمان کبود	۷/۳۰	زیر آسمان کبود	۷/۳۰	زیر آسمان کبود	۷/۳۰
اخبار دري و تبصره	۸/۰۰	اخبار دري و تبصره	۸/۰۰	اخبار دري و تبصره	۸/۰۰	اخبار دري و تبصره	۸/۰۰
بر نامه آرشيف نشراتي	۸/۳۰	بر نامه آرشيف نشراتي	۸/۳۰	بر نامه آرشيف نشراتي	۸/۳۰	بر نامه آرشيف نشراتي	۸/۳۰
اضرار مواد مخدر	۹/۰۰	اضرار مواد مخدر	۹/۰۰	اضرار مواد مخدر	۹/۰۰	اضرار مواد مخدر	۹/۰۰
راديو درام	۹/۱۵	راديو درام	۹/۱۵	راديو درام	۹/۱۵	راديو درام	۹/۱۵
اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰	اخبار پښتو	۱۰/۰۰
زمزمه های شب هنگام	۱۰/۰۵	زمزمه های شب هنگام	۱۰/۰۵	زمزمه های شب هنگام	۱۰/۰۵	زمزمه های شب هنگام	۱۰/۰۵
مشاھير اسلام	۱۱/۰۰	موسيقي فلکلور	۱۱/۰۰	موسيقي فلکلور	۱۱/۰۰	مشاھير اسلام	۱۱/۰۰
دعانيه و سرود ملي	۱۱/۵۵	دعانيه و سرود ملي	۱۱/۵۵	دعانيه و سرود ملي	۱۱/۵۵	دعانيه و سرود ملي	۱۱/۵۵
ختم نشرات	۱۲/۰۰	ختم نشرات	۱۲/۰۰	ختم نشرات	۱۲/۰۰	ختم نشرات	۱۲/۰۰

نشریات هفتگی وار

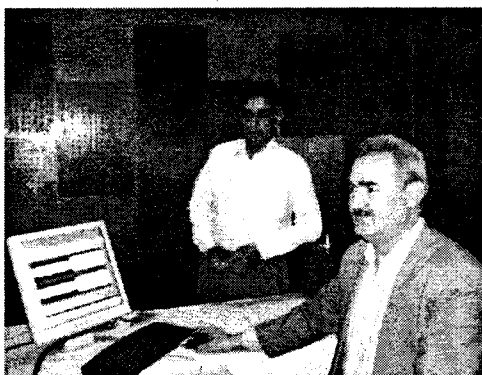
سه شنبه	دوشنبه	یک شنبه	شنبه
آرم رادیو - سرود ملی ۶/۲۸	آرم رادیو ، سرود ملی ۶/۵۸	آرم رادیو ، سرود ملی ۶/۵۸	آرم رادیو ، سرود ملی ۶/۵۸
تلاوت و ترجمه قرآنکریم ۷/۰۰	تلاوت و ترجمه قرآنکریم ۷/۰۰	تلاوت و ترجمه قرآنکریم ۷/۰۰	تلاوت و ترجمه قرآنکریم ۷/۰۰
اعلانات فوتی ۷/۰۵	اعلانات فوتی ۷/۰۵	اعلانات فوتی ۷/۰۵	اعلانات فوتی ۷/۰۵
اخبار دری ۸/۰۰	اخبار دری ۸/۰۰	اخبار دری ۸/۰۰	اخبار دری ۸/۰۰
صبح بخیر همشهری ۸/۰۵	صبح بخیر همشهری ۸/۰۵	صبح بخیر همشهری ۸/۰۵	صبح بخیر همشهری ۸/۰۵
نیاز مندی های شهری ۸/۵۰	نیاز مندی های شهری ۸/۵۰	نیاز مندی های شهری ۸/۵۰	نیاز مندی های شهری ۸/۵۰
اخبار پشتو ۹/۰۰	اخبار پشتو ۹/۰۰	شهری ۹/۰۰	اخبار پشتو ۹/۰۰
زن نماد مهر و دوستی ۹/۰۵	گزیده های از ۹/۰۵	اخبار پشتو ۹/۰۰	راهیان هنر ۹/۰۵
موسیقی رنگارنگ ۹/۳۰	لابلای نامه های ۹/۳۰	حرف های با جوانان ۹/۰۵	اخبار دری ۱۰/۰۰
اخبار دری ۱۰/۰۰	ارسالی شما ۱۰/۰۰	اخبار دری ۱۰/۰۰	رادیو صدای مردم ۱۰/۰۵
صدای مردم ۱۰/۰۵	اخبار دری ۱۰/۰۰	رادیو صدای مردم ۱۰/۰۵	اخبار پشتو ۱۱/۰۰
اخبار پشتو ۱۱/۰۰	رادیو صدای مردم ۱۰/۰۵	اخبار پشتو ۱۱/۰۰	گنجینه سخن ۱۱/۰۵
حرف خوش ۱۱/۰۵	اخبار پشتو ۱۱/۰۰	هفت نگین ۱۱/۰۵	غرمه مونیگره ۱۲/۰۰
آهنگ خوش ۱۲/۰۰	صحت برای همه ۱۱/۰۵	غرمه مونیگره ۱۲/۰۰	آذان - انوار الهی ۱۲/۳۰
غرمه مونیگره ۱۲/۰۰	کابل در گذرگاه تاریخ ۱۱/۳۰	آذان - انوار الهی ۱۲/۳۰	اخبار پشتو ۱/۰۰
آذان - انوار الهی ۱۲/۳۰	غرمه مونیگره ۱۲/۰۰	اخبار پشتو ۱/۰۰	آهنگ های فرمایشی ۱/۰۵
اخبار دری ۱/۰۰	آذان - انوار الهی ۱۲/۳۰	آهنگ های فرمایشی ۱/۰۵	اخبار دری ۲/۰۰
آهنگ های فرمایشی ۱/۰۵	اخبار پشتو ۱/۰۰	اخبار دری ۲/۰۰	سیمای شاعر ۲/۰۵
اخبار پشتو ۲/۰۰	آهنگ های فرمایشی ۱/۰۵	زمزمه های دلپذیر ۲/۰۵	رائینه شعر ۳/۰۰
پرطا ووس ۲/۰۵	اخبار دری ۲/۰۰	اخبار پشتو ۳/۰۰	باز سازی ۳/۰۵
اخبار دری ۳/۰۰	یک دسته گل ۲/۰۵	باز سازی ۳/۰۵	گزارشها و گفتگوها ۳/۰۵
سرود های دلپذیر ۳/۰۵	اخبار پشتو ۳/۰۰	یک شاخه و چند گل ۳/۳۰	اخبار دری ۴/۰۰
اخبار پشتو ۴/۰۰	ره آورد های دانش ۳/۰۵	اخبار دری ۴/۰۰	اعلانات فوتی ۴/۰۵
اعلانات فوتی ۴/۰۵	حریر خیال ۳/۳۰	اعلانات فوتی ۴/۰۵	اخبار پشتو ۵/۰۰
اخبار پشتو ۵/۰۰	اخبار دری ۴/۰۰	اخبار پشتو ۵/۰۰	حرف خوش آهنگ خوش ۶/۰۰
گزیده های از لابلای ۵/۰۵	اعلانات فوتی ۴/۰۵	جولوگاه ذوق ۵/۰۵	اخبار دری ۶/۰۰
نامه های ارسالی شما ۶/۰۰	اخبار پشتو ۵/۰۰	اخبار دری ۶/۰۰	بزم محلی ح دیری ۶/۰۵
اخبار دری ۶/۰۰	ترانه ها و سخن ها ۵/۰۵	گذرگاه تبسم ۶/۰۵	مجلس (متنواب) ۷/۰۰
هفت نگین ۶/۰۵	اخبار دری ۶/۰۰	اخبار پشتو ۷/۰۰	اخبار پشتو ۷/۰۰
اخبار پشتو ۷/۰۰	رنگین کمان ۶/۰۵	راهیان هنر ۷/۰۵	کاروان شعر ۷/۰۵
سیمای شاعر ۷/۰۵	اخبار پشتو ۷/۰۰	ختم نشرات ۸/۰۰	ختم نشرات ۸/۰۰
در آئینه شعر ۷/۰۵	دادب په گلین کی ۷/۰۵		
ختم نشرات ۸/۰۰	ختم نشرات ۸/۰۰		

راديو كابل

۹۳ ميگا هرتز FM فريكونسى ۹۳ ميگا هرتز

پنج شنبه

پنج شنبه

ارم راديو - سرود ملي	۶/۵۸
تلاوت و ترجمه قرآنكريم	۷/۰۰
اعلانات فوتي	۷/۰۵
اخبار دري	۸/۰۰
روز بخير همشهري	۸/۰۵
نياز مندي هاي شهري	۸/۵۰
اخبار پشتو	۹/۰۰
مروري به رويداد هاي مهم هفته	۹/۰۵
گزیده های از نشرات راديو	۹/۳۰
اخبار دري	۱۰/۰۰
صدای مردم	۱۰/۰۵
(سفر راديو ني)	
اخبار پشتو	۱۱/۰۰
كارواني از شعر	۱۱/۰۵
غرمه مونيكرغه	۱۲/۰۰
آذان - انوار الهی	۱۲/۳۰
اخبار پشتو	۱/۰۰
هنگ های فرمايشي	۱/۰۵
گشت و گذار از شهر	۱/۳۰
اخبار دري	۲/۰۰
دادب به گلبن كي	۲/۰۵
اخبار پشتو	۳/۰۰
برتو سواد در شهر	۳/۰۵
بيشازان	۳/۳۰
اخبار دري	۴/۰۰
اعلانات فوتي	۴/۰۵
اخبار پشتو	۵/۰۰
يك دسته گل	۵/۰۵
اخبار دري	۶/۰۰
ستاره های از كهكشان	۶/۰۵
موسقى	
اخبار پشتو	۷/۰۰
گنجينه سخن	۷/۰۵
ختم نشرات	۸/۰۰

آرم راديو - سرود ملي	۶/۵۸
تلاوت و ترجمه قرآنكريم	۷/۰۰
اعلانات فوتي	۷/۰۵
اخبار دري	۸/۰۰
صبح بخير همشهري	۸/۰۵
نياز مندي هاي شهري	۸/۵۰
اخبار پشتو	۹/۰۰
مردم و مسوولين	۹/۰۵
آهنگ هاي	۹/۳۰
اخبار دري	۱۰/۰۰
صدای مردم	۱۰/۰۵
اخبار پشتو	۱۱/۰۰
ترانه ها وسخن ها	۱۱/۰۵
غرمه مونيكرغه	۱۲/۰۰
آذان - انوار الهی	۱۲/۳۰
اخبار پشتو	۱/۰۰
آهنگ های فرمايشي	۱/۰۵
اخبار دري	۲/۰۰
جلوه گاه ذوق	۲/۰۵
اخبار پشتو	۳/۰۰
آهنگ های محلی - موسيقى	۳/۰۵
راديو كابل وپرسنده گان	۳/۳۰
اخبار دري	۴/۰۰
اعلانات فوتي	۴/۰۵
اخبار پشتو	۵/۰۰
قطي عطار	۵/۰۵
اخبار دري	۶/۰۰
زمزمه های دلپذير	۶/۰۵
اخبار پشتو	۷/۰۰
بزم غزل	۷/۰۵
ختم نشرات	۸/۰۰

۱۹۷۵

تلاوت قرآنكريم	۷/۰۰
اعلانات فوتي	۷/۰۵
ارشادات قدسي	۷/۴۰
ختم نشرات	۸/۰۰
عصر جمعه ساعت	
اعلانات فوتي	۴/۰۰
ختم نشرات	۵/۰۰

بقیه صفحه ۴۱

به دیگر کشورهای اورپایی نمایشگاه ها دایر شد که معرفی فرهنگ باستان افغانستان و مقدار پول هم عاید موزیم ملی خواهد شد.

بعضاً شنیده میشود که به صورت غیر مجاز غیر مسلکی حفريات آثار باستانی، صورت می گیرد، در این مورد آیا تدابیر اتخاذ گردیده است؟

حفريات که خودسرانه از طرف بعضی اشخاص غیر مسول صورت میگیرد. یقیناً هدفش این نیست که به موزیم ملی انتقال گردد بلکه آنان منافع شخصی خود را در نظر دارند این چپاول گران اکثراً توسط مؤظفین امنیتی دستگیر و آثاری را که میخواستند خارج از مرز افغانستان قاچاق نمایند با تعقیب و حصول آن توسط مقامات امنیتی کشور دوباره به وزارت اطلاعات و فرهنگ تسلیمی داده می شود. ما در ولایات مختلف مانند: پروان، لوگر، کاپیسا، بلخ، بغلان، تخار و سایر ولایات حفريات غیر قانونی صورت گرفته و یا میگیرد از مردم غیور و شجاع افغانستان خواهانیم تا به دولت خویش همکاری نمایند. و در قسمت قطع کردن دست قاچاق بران و بیگانه گان خارجی کوشا باشند و خود را وسیله آنها قرار ندهند.

در قسمت حفظ آثار باستانی در وزارت اطلاعات و فرهنگ تلاش میکند جلوی چنین حفريات و کندن کاری خود سر را بیگیرند. به همین منظور قطعه ۱۲ را تشکیل دادند که کارمندان وزارت امور داخله توظیف شده اند تا از مکان های که حفريات غیر قانونی در آن

صورت میگیرد جلوگیری نمایند و آنرا حفاظت نمایند.

آیا آثار تاریخی منطقه هده ننگرهارو طلا تپه فعلاً موجود است؟

متاسفانه جنگ پدیده شوم است که همه ابعاد زنده گی را تحت شعاع قرار میدهد موزیم هده جلال آباد را که از جمله موزیم معتبر و با ارزش به حساب میرفت در سال ۱۹۸۱ در آغاز جنگ داخلی که بین مجاهدین و دولت وقت صورت گرفته تماماً تخریب و حریق گردید. و هیچگونه آثار از آن باقی نمانده است. خوشبختانه يك قسمت بزرگ آثار از طلا تپه را پیش خود داریم که در سال ۱۹۷۸ - ۱۹۷۹ توسط دانشمندان افغانی و روسی حفر شد جمعاً از شش قبر ۲۱۶۱۸ پارچه آثار که قسمت اعظیم آثار طلایی را تشکیل میداد بدست آوردیم که فعلاً همه این آثار در جای مصون نگهداری می شود.

آیا موزیم ملی در ولایات موجود است به مثل سابق مانند هده جلال آباد؟

البته باید یاد آور شد که قبل از جنگ های داخلی دو دهه پنج موزیم ملی در کشور وجود داشت که میتوان از موزیم هده به همین طور موزیم ولایات هرات، غزنی، بلخ، کندهار که موزیم ملی بود نامبرد که خیلی مهم، با ارزش و معتبر بودند. در سال ۱۳۶۰ دولت وقت تصمیم گرفت تا بخاطر مصونیت آثار باستانی همه آثار با ارزش را برای نگهداری به مرکز انتقال دهند و در دیپو ها نگهداری شوند. هیت از جانب شورای وزیران وقت به ولایات فرستاده شد مردم

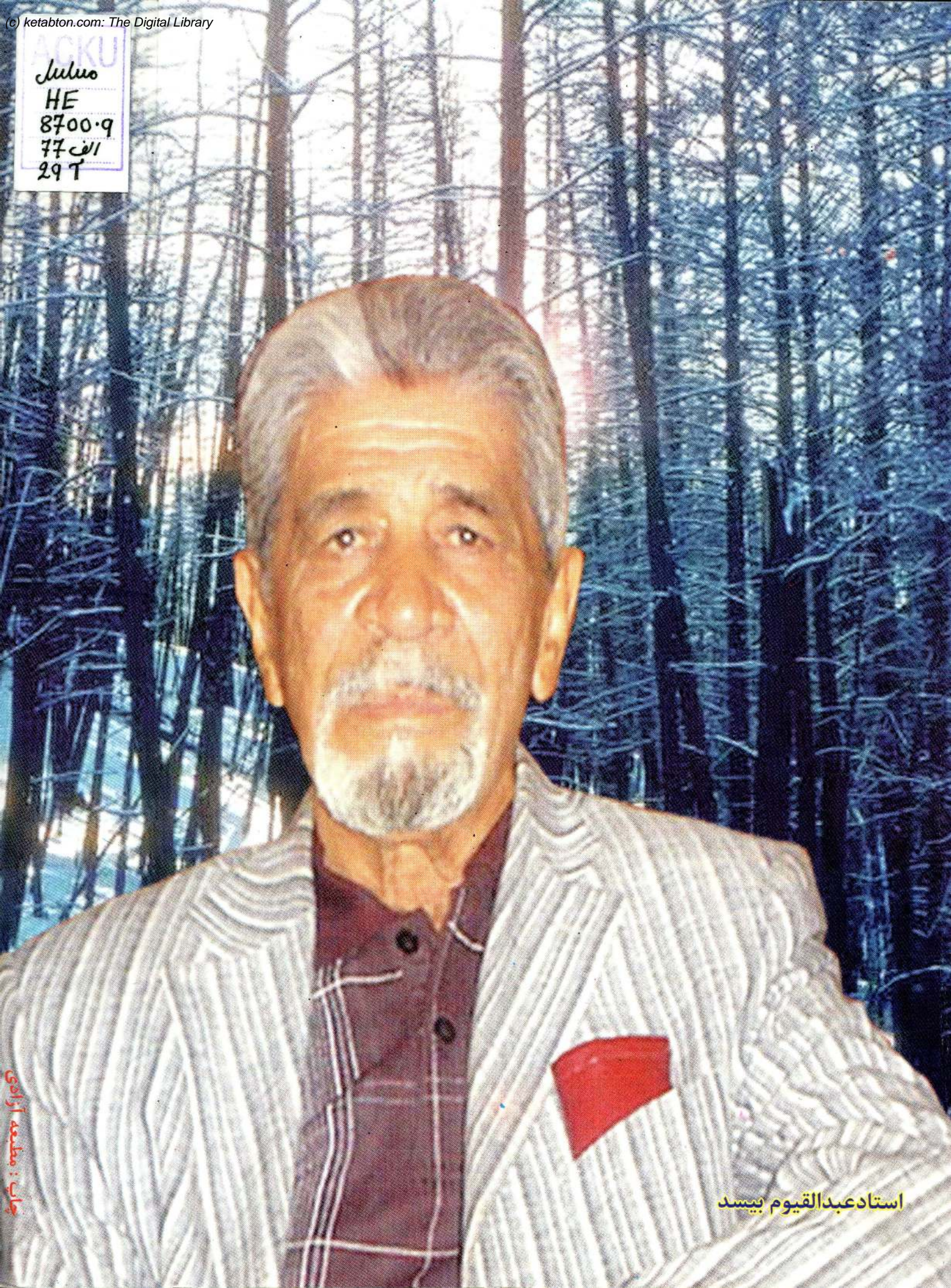
ولایت هرات حاضر نه شدند آثار موزیم را به مرکز انتقال بدهند ، آثار موزیم جلال آباد ، غزنی، بلخ و کندهار به کابل انتقال داده شد متاسفانه در اثر جنگ ها ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۵ نه تنها آثار موزیم ملی بلکه آثاریکه از ولایات نگهداری میشد از بین رفت وزارت اطلاعات و فرهنگ بعد از سقوط طالبان تلاش و کوشش می نمایند که موزیم ملی را در ولایات دو باره ایجاد کنند در هرات، غزنی، خوست، کاپیسا يك تعداد آثار باستانی جمع آوری شده نگهداری میشود اما تا به حال به انتظار مردم عوام گذاشته نشده است بخاطریکه محل مصون و الماری هانیکه آثار در آن جابه جا شود تا به حال تهیه نشده. در ولایات مانند لو گر، ننگر هار، کاپیسا همچنان بسامیان و غزنی زمین به منظور اعماری موزیم در نظر گرفته شده که انشاله اعمار خواهد شد. تا آثاریکه از ولایت در اثر حفريات علمی و مسلکی صورت میگیرد در آنجا نگهداری شود.

فعلاً موزیم باچه مشکلات روبرو است؟

تعمیر موزیم به شکل ساخته است که مطابق نورم موزیم هانمی باشد یعنی الماری ها حفاظتی، زیگنال های امنیتی، در جه حرارت که باید کنترل شود همه این امکانات وجود ندارد. بعضی از آثار در دیپو ها حفاظت میشود اما نگهداری آن به نورم ثابت و اساسی نمی باشد همچنان در قسمت کاوشها و حفريات کمتر اشخاص مسلکی وجود دارد.

ACKU
Julius
HE
8700-9
الف 77
T 29

چاپ : مطبعه آزادی

استاد عبدالقیوم بیسند

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**